

LAPUA

TALOUSARVIO 2024

TALOUSSUUNNITELMA 2025 – 2026

LAPUAN KAUPUNKI

Onnen resepti

LAPUAN STRATEGIA 2023–

LAPUA

VISIO:
hyvinvoiva,
elinoimainen
ja kasvava Lapua

TAVOITTEET:

- hyvinvoinnin lisääminen
- kasvun varmistaminen
- talouden tasapainon ylläpitäminen

TAPAMME TOIMIA:

- osallistamme
- toimimme oikea-aikaisesti ja avoimesti
- kehitämme, uudistamme ja ylläpidämme
- innovoimme kokeilevasti
- verkostoidumme ja teemme yhteistyötä tavoitteellisesti

TOIMINTAMME PERUSTANA:

- kannustava ja innostava ilmapiiri
- arvostava ja asiakaslähtöinen asenne
- vaikuttavat, tehokkaat ja laadukkaat palvelut

TULEVAISUUDEN SKENAARIOT:

- digitaalisuus ulottuu kaikkialle
- yhteisöllisyys kaupungin veto- ja pitovoiman kärkenä
- kestävä kehitys innovaatioiden ajurina

LAPUAN LUPAUKSET:

- voimaa kulttuurista ja liikunnasta
- tekeväille töitä, työlle tekijöitä
- turvallinen tulevaisuus
- kaikille sopivaa asumista
- terveet ja hyvinvoivat kasvu- ja oppimisympäristöt
- tänään hyviä ja huomenna vielä parempia
- innostavaa yhteistyötä onnistuen
- kaikkia ja kaikkea kunnioittaen

#HyviäUutisiaLapuaHa
#Ainvoutenavaihtaminen

Sisälllys

1.	Yleisperustelut.....	2
1.1	Kaupungin visio ja strategia.....	2
1.3	Kaupungin henkilöstö.....	5
1.4	Väestö ja työllisyys.....	6
2.	Taloudelliset lähtökohdat.....	7
2.1	Talouden kehitysnäkymät.....	7
2.2	Kuntatalous.....	9
2.3	Kaupungin talous.....	13
3.	Talousarvion perustelut.....	15
3.1.1	Verotulot.....	16
3.1.2	Valtionosuudet.....	20
3.1.3	Toimintatuotot.....	21
3.3	Toimintakulut.....	21
3.2.1	Henkilöstömenot.....	22
3.2.2	Sisäiset vuokrat.....	22
3.2.3	Rahoitustulot ja -menot.....	22
3.2.4	Vuosikate, poistot ja tilikauden tulos.....	22
3.2.5	Yhteenvedo lautakuntien määrärahoista.....	24
4.	Tulos- ja rahoituslaskelma.....	26
4.3	Tuloslaskelma.....	26
4.4	Rahoituslaskelma.....	29
5.	Investoinnit.....	31
6.	Talousarvion sitovuus.....	33
7.	Käyttötalous ja tavoitteet.....	35
7.3	Vaalit.....	35
7.4	Tarkastuslautakunta.....	35
7.5	Kaupunginvaltuusto.....	35
7.6	Kaupunginhallitus.....	36
7.7	Sivistyslautakunta.....	41
7.8	Hyvinvointilautakunta.....	58
7.9	Tekninen lautakunta.....	82
7.10	Ympäristölautakunta.....	97
8.	Konserniyhtiöt.....	102
	Liite : Investointiluettelo.....	110

1. Yleisperustelut

1.1 Kaupungin visio ja strategia

Lapuan kaupungin strategia 2023-, joka tunnetaan myös nimellä Onnen resepti, hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 12.6.2023. Strategian päivitystyö aloitettiin kesällä 2022. Osallistamista toteutettiin otakantaa.fi -kyselyn avulla. Lisäksi asukkaille järjestettiin mahdollisuus osallistua tulevaisuuden suunnitteluun osana Taidemuseon avoimia ovia 23.9.2022. Kyselyjen myötä kartoitettiin asuinpaikan valintaan vaikuttavia tekijöitä, Lapuan vahvuuksia ja keinoja Lapuan veto- ja pitovoiman lisäämiseen. Elokuussa 2022 valtuutetuille järjestettiin tulevaisuus -työpaja, jonka avulla käytiin läpi kuntalaisten osallistamisessa saatuja palautteita ja näkemyksiä. Strategian päivityksessä otettiin huomioon se, että strategisten tavoitteiden tulisi mahdollisuuksien mukaan ulottua yhtä valtuustokautta pidemmälle ajalle, vaikka strategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudella. Kevätkaudella 2023 järjestettiin useita strategian päivityspalavereja. Lapuan kaupungin johtoryhmä ja kaikkien toimialojen johtoryhmät kokoontuivat ja valmistelivat strategian päivitystä ennen ja jälkeen valtuutettujen strategiapalavereja. Eri osa-alueiden tärkeyksien ja tyytyväisyyksien arvioinnissa hyödynnettiin Mentimeter -sovellusta, joka mahdollisti reaaliaikaisen palautteen strategiatyöskentelyssä.

Lapuan kaupungin visiona on olla hyvinvoiva, kasvava ja elinvoimainen. Strategiamme mukaisia tavoitteita ovat hyvinvoinnin lisääminen, kasvun varmistaminen ja talouden tasapainon ylläpitäminen.

Hyvinvoinnin osalta huomioimme ikäryhmittäin lapset ja nuoret, työikäiset sekä ikäihmiset. Hyvinvoinnin lisäämisen alatavoitteita ovat mm. työ- ja toimintakyky, hyvinvoiva arki, elämänlaatu ja mielen hyvinvointi, palveluiden saatavuus, sähköiset palvelut ja osallisuus.

Kasvun varmistamisen osalta alatavoitteita ovat mm. väestönkasvu ja -rakenne, yrityskannan vahvistuminen, maankäytön ja rakentamisen ratkaisut sekä työllisyyden edistäminen ja osaavan työvoiman saatavuuden parantaminen.

Talouden tasapainon ylläpitämisessä hyödynnämme osana päivittäistä johtamista kymmenen kohdan toimenpideohjelmanamme:

- tulopohjan laajentamis- ja tehostamistoimenpiteet
- prosessien kuvaaminen ja kehittäminen toiminnan tehostamiseksi, digitalisaation lisääminen
- toiminnallisten muutosten toteuttaminen pääasiallisesti eläköitymisten yhteydessä
- organisaatorakenteiden läpikäynti ja arviointi sekä tarvittaessa hierarkian keventäminen
- poikkihallinnollisen yhteistyön ja kolmannen sektorin kanssa tapahtuvan yhteistyön lisääminen toiminnan tehostamiseksi ja kustannusten säästämiseksi
- palveluverkon arviointi ja rakenteellisten muutosten esitykset
- palvelutason arviointi ja rakenteellisten muutosten esitykset
- hankintatoimen kehittäminen
- kustannusten välttämättömyyden tarkempi arviointi, tiiviimpi seuranta ja sisäinen koulutus
- strategisten omistusten arviointi ja toimenpide-esitykset.

Strategian tavoitteita mitataan seuraavilla mittareilla:

Hyvinvoinnin lisääminen	tyytyväisyystutkimukset asukkaille, henkilöstölle, yrityksille ja kolmannelle sektorille sekä hyvinvointivointiraportin mittarit
Kasvun varmistaminen	väestönkasvu-%, nettomuuttovoitto-%, yritysten lkm:n kasvu-%, rakennuslupien määrä (kpl), myytyjen asuntotonttien myynti (kpl), yritystonttien myynti (kpl), työpaikkojen lkm kasvu-%, työttömyys-%, työvoiman kasvu-%, yhteisöverotulojen kasvu-%
Talouden tasapainon ylläpitäminen	tilikauden tulos 0 tai ylijäämäinen, velka/asukas alle kuntien keskitason, pitkän aikavälin investoinnit poistojen suuruisia

Strategian mukaisia tulevaisuuden skenaarioita ovat:

- digitaalisuus ulottuu kaikkialle
- yhteisöllisyys kaupungin veto- ja pitovoiman kärkenä
- kestävä kehitys innovaatioiden ajurina.

Asetettujen tavoitteiden perustana ovat lupauksemme. Strategian mukaiset toimenpiteet keskittyvät tavoitteiden saavuttamiseen ja lupauksen tyytyväisyyden lisäämiseen.

Lapuan kaupungin strategian mukaisia lupauksia ovat:

- voimaa kulttuurista ja liikunnasta
- tekeväälle töitä, työlle tekijöitä
- turvallinen tulevaisuus
- kaikille sopivaa asumista
- terveet ja hyvinvoivat kasvu- ja oppimisympäristöt
- tänään hyviä ja huomenna vielä parempia
- innostavaa yhteistyötä onnistuen
- kaikkia ja kaikkea kunnioittaen.

Lapuan kaupungin toiminnan perustana on kannustava ja innostava ilmapiiri, arvostava ja asiakaslähtöinen asenne sekä vaikuttavat, tehokkaat ja laadukkaat palvelut.

Kaupunkistrategian mukaisia toimintatapojamme ovat

- osallistaa
- toimia oikea-aikaisesti ja avoimesti
- kehittää, uudistaa ja ylläpitää
- innovoida kokeilevasti sekä
- verkostoitua ja tehdä yhteistyötä tavoitteellisesti.

Strategian ytimenä on tuoda hyviä uutisia Lapualta huomioiden se, mikä on parasta asukkaille, yrittäjille, kolmannelle sektorille ja henkilöstölle. Strategian viestimiseksi ilmestyy kahdesti vuodessa Lapuan kaupungin tiedotuslehti nimeltään Hyviä Uutisia Lapualta.

Strategiamme ytimeen kuuluu myös vahvuutena välittäminen. Yhteisön voima on sen jäsenissä. Meillä Lapualla ymmärrämme sen niin, ettei yhdenkään meistä haluta jäävän yksin. Olemme joukkue, jossa jokainen tukee toinen toistaan omien voimavarojensa puitteissa. Jokainen voi osallistua, jokainen voi vaikuttaa ja jokainen on merkityksellinen.

Vahvuutena välittämisen ytimessä ovat osallisuuden lisääminen, yhteisöllisyyden kasvattaminen, kunnioittavan vuorovaikutuksen ja luottamuksen ilmapiirin vahvistaminen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääminen.

Strategiamme mukaisesti hyödynnämme sosiaalisessa mediassa ja markkinoinnissa #hyviä uutisia Lapualta
#vahvuutenavälittäminen.

1.3 Kaupungin henkilöstö

Henkilöstö 2024

Lapuan kaupungin strategian 2023 tavoitteena on hyvinvoinnin lisääminen, mikä kattaa myös henkilöstön työhyvinvoinnin lisäämisen. Strategian toteuttamiseksi laaditaan erillinen toimenpideohjelma osana normaalia toimintaa. Syksyllä 2023 henkilöstöjaostossa hyväksytty työhyvinvointiohjelma on osana toimenpideohjelmaa. Työhyvinvointiohjelmassa määritellään eri toimenpiteet, joiden tarkoituksena on edistää hyvää johtamista, työyhteisötaitoja, toimivaa yhteistoimintaa ja tiedonkulkua sekä turvallista ympäristöä. Ohjelmassa on määritelty toimenpiteet työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja parantamiseksi sekä vastuutettu ja osittain aikataulutettu toimenpiteet.

Henkilöstötyytyväisyyttä mitataan kahden vuoden välein toteutettavalla henkilöstökyselyllä. Henkilöstötutkimus toteutetaan syksyllä 2024.

Osaamisen kehittämiseen panostettiin Kevan osarahoittaman Työelämätaitojen osaamismerkki-hankkeen kautta, joka päättyi syksyllä 2023. Hankkeen jälkeenkkin on tarkoitus järjestää esihenkilöille sekä koko henkilöstölle vuosittain henkilöstön työhyvinvointiin liittyvää koulutusta. Esihenkilöiden iltapäivissä neljä kertaa vuodessa käydään läpi ajankohtaisia asioita.

Kehityskeskusteluilla on merkittävä asema henkilöstön työhyvinvoinnissa ja kehityskeskustelujen toteutumista on säännöllisesti seurattu neljännesvuosittain esimiehille tehdyn kyselyn kautta. Syyskuun lopussa 2023 kehityskeskustelut vuoden sisällä oli käyty 74 %:sti, tavoitteena vuodelle 2024 on toteutumaprosentti 90.

Kaupungin palveluista poistuu lähivuosina henkilöstöä myös eläköitymisen kautta. Eläköityminen tapahtuu yksilökohtaisen valinnan perusteella, mutta Kevan arvion mukaan vuonna 2024 kokoaikaisesti eläkkeelle siirtyy 22 henkilöä, joista vanhuuseläkkeelle 18 henkilöä. Kevan arvion mukaan vuosina 2024 - 2033 eläköityviä työntekijöitä on keskimäärin vuodessa 19. Vuonna 2022 eläkkeelle siirtyi 24 henkilöä, jotka kaikki siirtyivät vanhuuseläkkeelle. Vuoden 2022 luvussa on vielä mukana sote-henkilöstö.

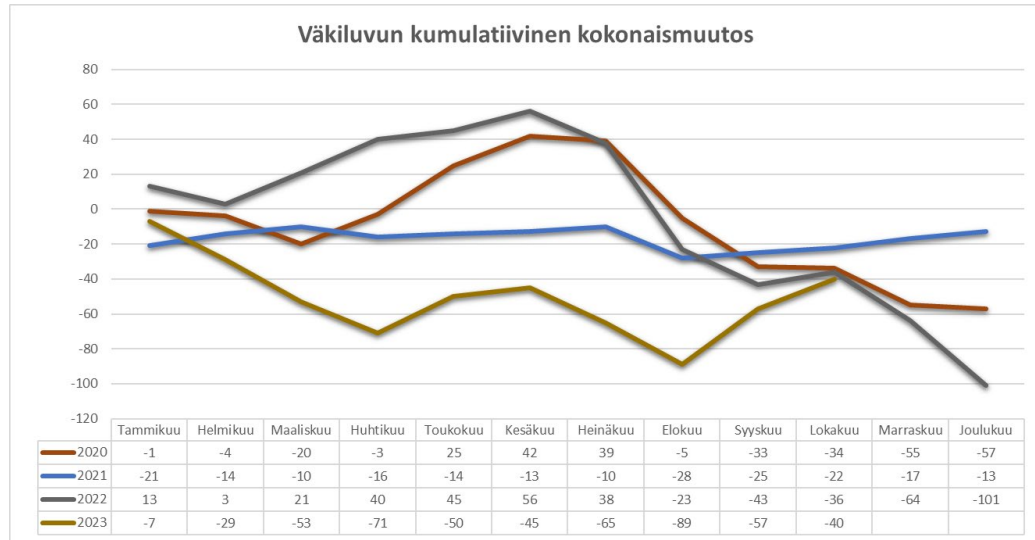
Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä pyritään vähentämään hakemalla aktiivisesti vaihtoehtoisia ratkaisuja pidentää työuria myös työkyvyn heiketessä. Kaupunki on hyväksynyt Työkyvyn tuen toimintamallin, jonka tarkoituksena on lisätä henkilöstön hyvinvointia, ennakoita työkyvyn heikentymistä sekä tukea työskentelyä alentuneesta työkyvystä huolimatta. Lisäksi käytössä on mukautetun työn malli, jolla pyritään tukemaan henkilöstön paluuta työhön sairauden estäessä tekemästä omaa työtään.

Kaupungin taloudellisen tilanteen kiristyessä on palvelujärjestelmää ja palvelujen tuottamisen tapoja tarkasteltava kriittisesti. Henkilöstön eläköityessä tai muuten siirtyessä pois kaupungin palveluksesta tulee toimintatapoja arvioida kokonaistaloudellisuuden näkökulmasta. Kuitenkin tulee huolehtia henkilöstön työhyvinvoinnin säilymisestä ja työkuorman kohtuullisuudesta. Lisäksi tulee huolehtia riittävästä henkilöstön varajärjestelmästä, jotta palvelut voidaan turvata myös poikkeuksellisissa tilanteissa.

Määräaikaista henkilöstöä tulee palkata ainoastaan, mikäli se on palvelutuotannon toteuttamisen kannalta välttämätöntä ja mikäli palkkaamiselle on olemassa laissa tarkoitettu perusteltu syy.

1.4 Väestö ja työllisyys

Vuoden 2022 asukasluku oli 14.099. Vuoden 2023 lokakuun loppuun mennessä Lapualla oli 14.059 asukasta. Alkuvuoden aikana väkiluku on vähentynyt 40 henkilöllä. Nettomuuttovoitto oli 18 henkilöä.

Väkiluku	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lapua	14 692	14 733	14 609	14 575	14 494	14 427	14 278	14 221	14 203	14 099

Etelä-Pohjanmaan alueella oli syyskuun lopussa 5286 työtöntä työnhakijaa. Vuoden takaisesta vertailuajankohdasta määrä laski 360 työnhakijalla (7,3%). Koko maassa työttömien työnhakijoiden määrä nousi samalla ajanjaksolla myös 7,3 prosentilla. Työttömien työnhakijoiden määrä Etelä-Pohjanmaan alueella nousi edellisestä kuu-kaudesta 150 henkilöllä.

Koko maan työttömyysaste oli 9,4 % ja työttömien työnhakijoiden osuus Etelä-Pohjanmaalla oli 6,2%, joka oli Manner-Suomen alhaisin. Lapuan työttömyysprosentti oli 6,3%.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Lapualla syyskuun lopussa 5,9%. Työttömiä työnhakijoita oli syyskuun lopussa 365, joista lomautettujen osuus oli 59.

Etelä-Pohjanmaan TE-toimistossa oli syyskuun 2023 aikana 1667 avointa työpaikkaa. Lapualla avoimia työpaikkoja oli 70.

2. Taloudelliset lähtökohdat

2.1 Talouden kehitysnäkymät

VM:n syksyn 2023 talouskatsauksen mukaan talouskasvu oli Suomessa alkuvuonna 2023 yllättävän hyvä palveluiden kasvun ansiosta. Teollisuuden tilanne on kuitenkin selvästi heikompi ja rakentaminen on syvässä laskussa. Loppuvuonna 2023 korkojen ja hintojen nousun vaikutus on talouteen edelleen negatiivinen ja tuotanto vähenee. Koko vuoden tasolla Suomen bruttokansantuote (BKT) ei kasva vuonna 2023 vaan pysyy viime vuoden tasolla.

Kysynnän odotetaan kuitenkin piristyvän niin Suomessa kuin maailmantaloudessa vuonna 2024, kun korkojen nousu pysähtyy, hintojen nousu hidastuu alle palkankorotusten, ja kotitalouksien ostovoima kääntyy kasvuun. Investointinäkymät ovat valoisat, vaikka tänä ja ensi vuonna asuntorakentaminen väheneekin rajusti. Energiasiiirtymään liittyviä investointisuunnitelmia on ennätysellisen paljon. Tuotannon kasvu nopeutuukin ja vuonna 2024 BKT kasvaa 1,2 prosenttia ja 1,8 prosenttia vuonna 2025.

Kuluttajahintojen nousu on selvästi hidastunut vuoden 2022 lopun huipusta. Erityisesti inflaatiota on hidastanut energian hinnan lasku, mutta hintojen nousu on hidastunut myös muuten. Alkuvuonna 2023 inflaatiota on pitänyt yllä palvelut ja ruuan hinta sekä asuntoluottojen korot. Inflaation hidastuminen jatkuu myös loppuvuonna, mikä kohentaa kotitalouksien ostovoimaa.

Kotitalouksien ostovoimaa parantaa myös palkkojen ja sosiaalietuuksien, kuten eläkkeiden, totuttua nopeampi nousu erityisesti vuonna 2023. Kotitalouksien tulojen kasvua hillitsee vuosina 2024 ja 2025 sosiaalietuuksien leikkaukset. Ostovoima kuitenkin kohenee ja kääntää yksityisen kulutuksen kasvuun ensi vuonna.

Alkuvuoden 2023 jatkunut työllisyyden kasvu on taittunut kesällä ja lievä lasku jatkuu loppuvuonna. Heikoin työllisyystilanne on rakentamisessa. Työllisyyden lasku jää kuitenkin lyhytaikaiseksi ja työllisyys kasvaa uudelleen jo ensi vuonna. Vuoteen 2025 mennessä 15-64-vuotiaiden työllisyysaste nousee 74,3 prosenttiin ja työttömyysaste laskee 7 prosenttiin. Avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt huipusta selvästi, mutta niitä on edelleen varsin paljon.

Reaalitalouden heikkous yhdistettynä hintojen ja kustannusten nopeaan nousuun iskee julkiseen talouteen kuluvana vuonna. Vaikka talouden kuluvan vuoden aikana ennusteta supistuvan ja kasvu on kohtalaista ennusteperiodilla, heikentynyt työllisyystilanne ja hidas yksityisen kulutuksen kasvu hidastavat verotulojen kasvua. Julkisyhteisöjen alijäämä on tänä vuonna 2,4 % suhteessa BKT:een.

Hallituksen julkisen taloutta vahvistavat toimet, kiihtyvä talouskasvu ja hidastuva inflaatio alkavat vähitellen vaikuttaa julkiseen talouteen, mutta sitä ennen alijäämä kasvaa suureksi: vuonna 2024 alijäämä on 3,2% suhteessa BKT:een ja 3,4 % vuonna 2025. Vuonna 2027 julkisyhteisöjen alijäämä asettuu 2,8 % suhteessa BKT:sta. Velkasuhde puolestaan on ensi vuonna 76,8 prosenttia ja kasvaa siitä 81,6 prosenttiin vuonna 2027.

Sopeutustoimista huolimatta julkinen velkasuhde kasvaa hiljalleen ennusteajaksolla. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon yhteenlaskettu mittava alijäämä, väestön ikääntyminen, sekä kasvavat velanhoitokustannukset pitävät velkasuhteen nousuvalla uralla jatkossakin. Päivitetty kestävyysvaje-arvio on 3,0% suhteessa BKT:een, eli noin 10 mrd. euroa v. 2027 tasolla. (VM:n taloudellinen katsaus, syksy 2023)

Yleinen taloudellinen tilanne

Muuttuja, %-muutos	2022	2023**	2024**	2025**	2026**
BKT:n muutos	1,6	0,0	1,2	1,8	1,7
Työllisyysaste, %	73,8	73,8	73,8	74,3	74,8
Työttömyysaste, %	6,8	7,1	7,2	7,0	6,6
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	7,1	6,2	2,2	1,7	2,0
Ansiotasoindeksi, muutos, %	2,4	4,3	3,5	3,3	3,0
Vaihtotase, suhteessa BKT:hen, %	-3,6	-1,4	-1,2	-1,3	-1,4
Julkisyhteisöjen menot, suhteessa BKT:hen, %	53,4	54,7	54,7	54,6	53,8
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:he	-0,8	-2,4	-3,2	-3,4	-3,0
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:hen, %	72,9	74,2	76,8	78,9	80,4
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	0,3	3,5	3,6	3,0	2,4
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	1,7	3,1	3,2	3,2	3,1

Lähde: VM:n taloudellinen katsaus, syksy 2023

2.2 Kuntatalous

Kuntatalouden kehitysarvio

Vuosi 2023 näyttää kuntataloudessa edelleen vahvalta Kuntatalousohjelman mukaan, mutta sote-uudistuksen vuoksi siihen liittyy edelleen huomattavaa epävarmuutta. Käännös heikompaan on kuitenkin edessä, kun alkuvuoden suotuisa tulokehitys hiipuu talouskasvun vaimentuessa ja kuntien saamat poikkeuksellisen suuret verohännät poistuvat. Kuntien, kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden tilinpäätöstenusteet indikoivat merkittävää toimintakatteen heikkenemistä kuluvana vuonna viime vuoteen verrattuna. Kuntataloudessa paineita aiheuttaa etenkin kustannusten nopea nousu, sillä vuoden 2023 sopimuskorotukset nostavat palkkoja 4,85 prosenttia ja inflaatio on pitkittynyt. Kiihtyneen inflaation täysimääräiset vaikutukset näkyvät kuntapuolella osin viiveellä pitkien ostopalvelusopimusten vuoksi. Kuntatalouden toimintamenojen ennakoitaan kasvavan vuosina 2024–2027 pääasiassa hintojen kasvun vuoksi, sillä koulutuksen (ml. varhaiskasvatus) palvelutarve pysyy kehysvuosina laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pienentymisen vuoksi. Poikkeuksen tähän muodostaa ainoastaan vuosi 2025, jolloin kunnille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä ja samalla niiden rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen palvelutarpeen lasku haastaa kuntia, joissa lapsi- ja nuorisoiäluokat pienenevät, toiminnan sekä palveluverkon sopeuttamiseen.

Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksin muutoksen on arvioitu olevan 3,1 prosenttia vuodessa vuosina 2024–2027. Kuntatalouden suurimman kuluerän muodostavat henkilöstökustannukset, joita sopimuskorotukset nostavat noin 3 prosenttia vuonna 2024. Sopimuskorotusten kasvu jää vuonna 2024 kuluvaan vuoteen huomattavasti maltillisemmalle tasolle kunta-alan henkilöstölle vuonna 2023 maksettujen kertaerien poistumisen vuoksi. Henkilöstökustannusten kasvua hillitsee ensi vuonna työttömyysvakuutusmaksun alentaminen. Maksu laskee keskimäärin noin 0,9 prosenttiyksikköä kunta-alalla. Vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämissuunnitelman vuoksi.

Työikäisen väestön määrän väheneminen ja työvoiman saatavuusongelmat koskettavat myös kunta-alaa, jossa eläköityminen on voimakasta. Osaajapulaa on muun muassa sivistystoimissa sekä teknisessä toimessa. Osaajapula saattaa vaikeuttaa palvelujen järjestämistä ja hankkeiden toteuttamista, mutta se voi myös johtaa tilanteeseen, jossa palvelujen tuottaminen kohtuullisin kustannuksin on entistä vaikeampaa useissa kunnissa.

Hallituksen päätösten merkittävimmät suoraan kuntatalouteen vaikuttavat panostukset kohdistuvat muun muassa perusopetuksen vahvistamiseen ja tasa-arvon edistämiseen esi- ja perusopetuksessa. Vaikka nämä panostukset lisäävät kuntatalouden rahoitusta, kasvattavat ne myös menoja vastaavasti. Koulutuksen toimialalle kohdistuu kuntataloudessa kuitenkin myös leikkauksia, sillä sopeutustoimia on kohdistettu esimerkiksi vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin.

Yksi suurimmista hallituksen kuntatalouteen suoraan kohdistamista leikkauksista on valtionosuuksien yhden prosenttiyksikön indeksijarru vuosina 2024–2027, jonka seurauksena valtionosuudet pienenevät 24 milj. euroa vuonna 2024, 48 milj. euroa vuonna 2025, 79 milj. euroa vuonna 2026 ja 111 milj. euroa vuonna 2027. Toisaalta indeksijarrun aiheuttamia tulojen pienentämistä kompensoi yleisen maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus, jonka arvioidaan lisäävän kuntien verotuloja noin 108 milj. euroa vuodesta 2024 alkaen.

Kunnilla on merkittäviä investointitarpeita muun muassa rakennuskannan iän, muutoliikkeen ja vihreän siirtymän vuoksi. Investointiympäristön epävarmat näkymät ja nousut korkotaso voivat kuitenkin lykätä investointeja eteenpäin tai estää niiden toteutumisen. Julkisten opetusrakennusten ja kokoontumisrakennusten rakennusluvut ovat kääntyneet laskuun. Investointien oletetaan palaavan normaalille kasvurallalle vuoden 2023 jälkeen.

Toimintatulojen arvioidaan kasvavan 1,4% vuodessa vuosina 2024-2027. Tämä ennuste ei kuitenkaan ota huomioon, miten kuntien hyvinvointialueille vuokraamien sote-kiinteistöjen pakkovuokra-ajan päättyminen vuonna 2026 vaikuttaa kuntien saamiin vuokratuloihin.

Verotulojen on arvioitu laskevan 5% vuonna 2024. Vuonna 2023 voimaan tullut sote-verouudistus alentaa kunnallisveron kertymää vielä vuonna 2024. Tämän jälkeen kuntien verotulokehitys normalisoituu keskimäärin 3,2%:n vuotuisen kasvuun vuosina 2025-2027. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella hallitusohjelmaan sisältyvät veromuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys.

Kuntien valtionosuudet laskevat vuonna 2024 9%. Syynä valtionosuuksien pieneenemiseen on sote-siirtolaskelmien tarkentuminen ja lisäksi valtionosuudet vähenevät hallituksen valtionosuuksiin kohdistaman yhden prosenttiyksikön indeksijarrun vuoksi.

Kuntataloutta koskevat linjaukset 2024

Hallitus asettaa ensimmäisessä julkisen talouden suunnitelmassaan tavoitteeksi, että kansantalouden tilinpidon mukainen kuntahallinnon rahoitusasema on lähellä tasapainoa vuonna 2027. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kuntatalouden tilanteen kohenemistä, sillä julkisen talouden painelaskelman perusteella kuntahallinnon rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen on -0,4 % vuonna 2027. Hallitusohjelman mukaan valtio sitoutuu kompensoimaan kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset rahoittamalla ne täysimääräisesti tai purkamalla muita velvoitteita. Hallituksen veroperusteisiin tekemien muutosten verotuottovaikutus kompensoidaan kunnille.

Peruspalvelujen valtionosuuslain mukaan tehtävien ja velvoitteiden laajennuksiin sekä uusiin tehtäviin osoitetaan 100-prosenttinen valtionosuus. Valtion rahoitusvastuun täysimääräinen toteutuminen edellyttää myös sitä, että uusien tai laajentuvien tehtävien ja velvoitteiden vaikutukset kuntatalouteen arvioidaan realistisesti. Huomiota tulee kiinnittää myös tehtävä- ja velvoitemuutosten henkilöstövaikutuksiin, koska kunta-alan palkansaajien eläköityminen on voimakasta ja työvoimatalanne vaihtelee paljon niin toimialoittain kuin alueittain.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä väestön ikääntymisestä aiheutuva merkittävä menojen kasvupaine poistui kuntataloudesta. Kuntataloudessa vallitsee kuitenkin edelleen tulojen ja menojen välillä rakenteellinen epätasapaino, joka uhkaa syventyä lähivuosina ilman uusia toimenpiteitä. Kunnilla on tehtäväkentän supistuttua aiempaa vähemmän mahdollisuuksia menosopeutukseen, joten sopeutus-paine kohdistuu aiempaa enemmän veroprosenttien korotukseen. Kuntien välinen eriytyminen näkyy entistä enemmän myös kuntakentän näkymien ja tulevaisuudenhaasteiden eriytyksenä. Lapsi- ja nuorisoikäluokkien pienenemisen myötä tarvittaneen entistä enemmän kuntien välistä yhteistyötä koulutuspalvelujen järjestämisessä. Myös osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen edellyttää uusia palveluiden järjestämistapoja. Näiden kehityssuuntien ja heikkenevien talousnäkökymien myötä investointien tarkan tarveharkinnan tärkeys korostuu.

Syksyn 2023 Kuntatalousohjelman mukaan veroperustemuutosten aiheuttamat vaikutukset kuntien verotuottoon kompensoidaan nettomääräisesti kunnille. Yhteisöveron osalta kompensoinnit toteutetaan verojärjestelmän sisällä jako-osuuksia muuttamalla. Ansiotuloveroperusteiden muutosten kompensoinnit toteutetaan erillisen määrärahamomentin kautta.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta korottaa kehyskaudella vuonna 2025 TE-palveluiden järjestämisvastuun siirto kunnille ja siihen liittyvä kuntien työttömyysturvaa rahoitusosuuden kasvattaminen. Peruspalvelujen valtionosuuden tasoa puolestaan alentaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistukseen liittyvien kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien tulojen ja kustannusten tarkistus sekä hallitusohjelman mukainen indeksisäästö. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet alenevat reaalisesti hieman kehyskaudella johtuen oppilas- ja opiskelijamäärien alenemisesta.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyy niin kuntien tehtäviä ja rahoitusta lisääviä kuin vähentäviä toimenpiteitä. Uusiin ja laajeneviin valtionosuustehtäviin osoitetaan täysimääräinen rahoitus. Hallitusohjelman toimenpiteistä osa täsmenyy jatkovalmistelussa, esimerkiksi perusopetuksen vahvistamiseen osoitettava lisäys ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksiin osoitettavan leikkauksen kohdentaminen.

Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen vuonna 2024 on hieman vahvistava vuoden 2023 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Kuntien uusiin ja laajeneviin tehtäviin osoitetaan täysi valtionosuus ja valtion päättämät veroperustemuutokset kompensoidaan kunnille. Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistetaan yhden prosenttiyksikön indeksikorotusta vastaava vähennys. Maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus vahvistaa kuntataloutta. Hallitusohjelman mukaan maapohjan kiinteistöveron alaraja korotetaan 0,93 prosentista 1,30 prosenttiin vuodesta 2024 alkaen. Toimenpide edellyttää maapohjan veroprosentin eriyttämistä yleisestä kiinteistöveroprosentista.

Hallitusohjelmassa kunnille ei osoiteta uusia tehtäviä tai velvoitteita vuonna 2024. Sosiaaliturvaetuuksien indeksijäädytykset ja säästöt vähentävät myös kuntien menoja. Toisaalta niiden arvioidaan vähentävän kuntien verotuloja ja lisäävän toimeentulotuen tarvetta

Valtionosuutta pienentää vuodesta 2024 lähtien erityisesti edellä mainittu sote-uudistuksen yhteydessä kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden kustannusten ja tulojen tarkentuminen. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain mukaan kunnilta hyvinvointialueille siirrettävät tulot tarkistetaan vuoden 2022 tilinpäätöstietojen ja verotulojen osalta valmistuneen verotuksen mukaisten maksuunpantujen verotulojen perusteella koko maan tasolla hyvinvointialueille siirtyviä kustannuksia vastaaviksi. Tulojen ja kustannusten erotus otetaan huomioon peruspalvelujen valtionosuudessa vuodesta 2024 lukien. Jos kunnilta on tarkistuksen perusteella koko maan tasolla siirtynyt tuloja vähemmän kuin kustannuksia, erotusta vastaava määrä vähennetään kunnille myönnettävästä valtionosuudesta. Jos tuloja on siirtynyt enemmän kuin kustannuksia, erotusta vastaava määrä lisätään kunnille myönnettävään valtionosuuteen. Vuoden 2023 osalta erotuksesta otetaan huomioon jälkikäteen valtionosuuden vähennyksenä puolet vuonna 2024 ja puolet vuonna 2025.

Kuntien rahoituslaskelmat päivitetään lopullisiksi verotuksen valmistuttua marraskuussa 2023 ja niiden perusteella määritetään rahoitus vuodesta 2024 eteenpäin. Samassa yhteydessä muutetaan lopullisiksi myös sote-uudistuksen kuntatalousvaikutuksia tasaavat rahoituserät eli muutosrajoitin ja järjestelmämuutoksen tasaus. Hyvinvointialueille siirtyvien kustannusten ja tulojen kuntakohtaista epätasapainoa

---

tasataan 60 prosenttisesti valtionosuuteen sisältyvällä muutosrajoittimella. Järjestelmämuutoksen tasauksella rajoitetaan uudistuksen aiheuttamaa muutosta kuntien tasapainotilaan (vuosikate poistojen jälkeen) siten, että muutos voi olla enintään +/- 60 euroa asukasta kohti viiden vuoden aikana.

2.3 Kaupungin talous

Kuluvan vuoden 2023 talousarvio laadittiin ylijäämäiseksi ja syyskuun lopun taloustilanteen perusteella ei ole viitteitä siitä, etteikö talousarviotavoitteeseen päästäisi. Vuoden 2023 tilinpäätöksestä siis ennakoidaan tulevan talousarviotavoitteen mukaisesti ylijäämäinen.

Verotulot ovat kehittyneet myönteisesti ja syyskuun lopussa verotulot ovat olleet n. 6%-yksikköä suuremmat verrattuna talousarvion tasaiseen toteutumaan. Verotuloennusteen mukaan vuoden 2023 verotulot olisivat n. 31,46 milj. euroa. Muutetun talousarvion verotuloennuste on kuitenkin tätä varovaisempi ja verotuloiksi on arvioitu 30,4 milj. euroa. Vuoden 2023 valtionosuudet ovat n. 16 milj. euroa. Tilikauden 2023 tuloksesta on tulossa tämän hetkisen arvion perusteella talousarvion mukaisesti ylijäämäinen.

Kuluvan vuoden nettoinvestoinnit ovat toteutuneet vain 50 %:sti eli nettoinvestoinnit syyskuun lopussa olivat 4,2 milj. euroa. Vuoden 2023 alkuperäisen talousarvion nettoinvestoinnit olivat 6,7 milj. euroa ja syyskuun lopun muutetun talousarvion nettoinvestoinnit ovat 8,4 milj. euroa. Investoinnit toteutuvat takapainotteisesti ja kiihtyvät usein loppuvuodesta, mutta on hyvin todennäköistä että investointien toteutuma jää talousarviosta. Vuoden 2023 aikana valtuusto on hyväksynyt investointeihin lisämäärärahoja 1,7 milj. euroa. Tästä merkittävin lisämääräraha koski jäähallin sulautumista Lapuan kaupungin rakennukseksi. Tämä määrärahamuutos oli kuitenkin teknisluonteinen.

Arvioitu vuoden 2023 lopun arvioitu lainamäärä on n. 66,1 milj. euroa.

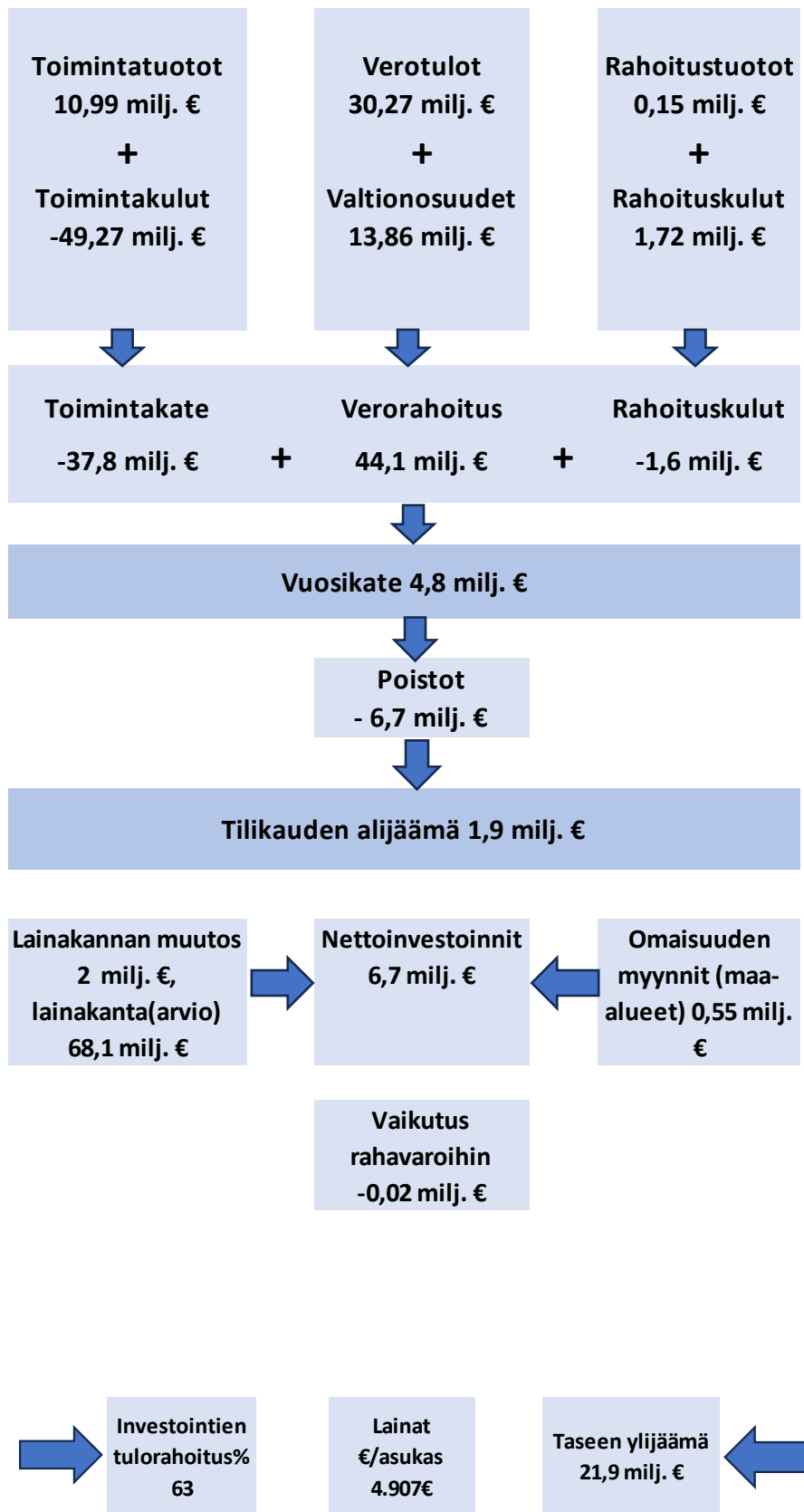
Vuoden 2024 talousarvio on laadittu haasteellisista lähtökohdista ja talousarviovuodesta ennakoidaan tulevan alijäämäinen noin 1,9 milj. euroa. Myös suunnitelmavuosien talousarviot näyttävät alijäämäisiltä. Lähivuosien heikot talousnäkymät on otettava huomioon kaupungin toiminnan ja talouden suunnittelussa ja toimenpideohjelmassa tulee aktiivisesti seurata ja noudattaa.

Vuoden 2024 talousarviossa vuosikate on 4,8 milj. euroa ja tilikauden alijäämä on 1,9 milj. euroa. Talousarviossa 2024 kaupungin toimintakate on -37,8 milj. euroa. Vuoden 2023 talousarvioon verrattuna vuosikate on lähes puolittunut. Vuoden 2023 talousarviossa vuosikate oli 8,5 milj. euroa ja tilikausi oli 1,4 milj. euroa ylijäämäinen.

Kaupungin nettoinvestointimenot ovat 6,7 milj. euroa vuoden 2024 talousarviossa. Toiminnan ja investointien rahavirta on 2 milj. euroa negatiivinen. Investointien tulo-rahoitusprosentti on talousarviossa 63 %. Yksi merkittävimpiä suunnitelmavuosien investointeja on uuden uimahallin rakentamista koskeva rakennusinvestointi. Vuodelle 2024 on varattu uimahalli-investointiin liittyvää määrärahaa 0,75 milj. euroa (suunnitteluun 0,25 milj. euroa ja infraan 0,5 milj. euroa).

Lainamäärän arvioidaan kasvavan vuonna 2024 2 milj. euroa. Lainamäärä kasvaa vuonna 2025 arvioilta 4,7 milj. euroa ja vuonna 2026 4,3 milj. euroa, mikäli vuosikatteen määrää ei saada paremmaksi ja investointitasoa alemmaksi. Lainamäärän kasvua selittää suunnitelmavuosien 2025-2026 heikko vuosikate ja investointimäärän kasvu. Em. lainamäärän kasvussa ei ole huomioitu uuden uimahallin rakentamiskustannuksia. Lainamäärän kasvu täsmentyy vuosittain talousarviota laadittaessa ja ennusteiden tarkentuessa.

Talousarvio 2024 pähkinäkuoressa

3. Talousarvion perustelut

Kaupunginhallitus antoi kokouksessaan 19.6.2023 talousarvion laadintaohjeet. Laadintaohjeiden yhteydessä lautakunnille asetettiin euromääräiset raamit, joiden tarkoitus oli ohjata talousarvioarviovalmistelua siten, että kaupungin kulukehitys saadaan hyväksyttävälle tasolle haasteellisessa taloustilanteessa. Annettu talousarvioraami oli tiukka, joka lopulta käytännössä salli korotukset henkilöstökuluihin. Lautakunnat ovat päässeet annettuihin talousarvioraameihin eikä kaupunginhallitus kokouksessaan 6.11.2023 palauttanut talousarvioita lautakunnille uudelleen valmisteltavaksi. Valtuuston talousseminaari pidettiin 26.-27.10.2023, jolloin esiteltiin talousarviovalmistelun kokonaistilanne ja käytiin läpi lautakuntien talousarvioita. Valtuuston talousseminaarissa ei tehty muutosehdotuksia lautakuntien eikä kaupunginhallituksen talousarvioihin ja toimintasuunnitelmiin.

Kaupunginhallitus asetti kokouksessaan 19.6.2023 investointikatoksi 6 milj. euroa. Vuoden 2024 nettoinvestoinnit on 6,7 milj. euroa. Nettoinvestoinneissa on mukana uimahallin suunnittelumääräraha 0,25 milj. euroa sekä uimahallirakentamiseen liittyvä 0,5 milj. euron määräraha infran osalta. Rakennusinvestointien osuus on 1,6 milj. euroa. Suunnitelmavuosien investointitaso on vuotta 2024 suurempi. Suunnitelmavuoden 2025 investointitasoksi on arvioitu 9,8 milj. euroa ja vuoden 2026 investointitasoksi 9,1 milj. euroa. Suunnitelmavuosien investointimäärärahoihin ei sisälly uimahallirakentamisen määrärahaa valmistelun keskeneräisyyden vuoksi. Suunnitelmavuosien investointeja arvioidaan talousarviovuosittain yksityiskohtaisemmin.

Veroprosentit on valtuusto päättänyt pitää ennallaan (Kv 13.11.2023). Vuoden 2024 kunnallisveroprosentti 8,90%.

Toimielimet ovat varanneet vuoden 2024 palkankorotuksia varten määrärahat omiin talousarvioihinsa.

3.1.1 Verotulot

Kaupungin verotulot koostuvat kunnallisverosta, yhteisöverosta ja kiinteistöverosta. Kuntalain 11 §:n mukaan viimeistään talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on päätettävä kunnan tuloveroprosentista, kiinteistöveroprosenteista sekä muiden verojen perusteista.

Kuntien vuoden 2022 tilinpäätösten mukaiset verotulot olivat n. 26,9 mrd. euroa. Kuntien verotulot kasvoivat n. 1,36 mrd. euroa (5,3%) edellisestä vuodesta. Kunnallisverotulot kasvoivat koko maan tasolla vuonna 2022 n. 1 mrd. euroa (5%). Kuntien yhteisöverotilitykset kasvoivat 188 milj. euroa (6,6%). Kiinteistöverotulot kasvoivat verohallinnon uuden kiinteistöveron joustavan valmistumisen myötä 123 milj. euroa (6,3 %). Yhteensä kunnallisveroja kertyi 21,75 mrd. euroa, yhteisöveroja 3,05 mrd. euroa ja kiinteistöveroja 2,1 mrd. euroa.

Vuonna 2023 kuntien arvioidaan saavan verotuloja yhteensä noin 14,55 mrd. euroa. Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistymisen vuoksi kuntien kunnallisveroprosentteja vuodelle 2023 leikattiin 12,64 prosenttiyksiköllä ja lisäksi kuntien osuutta yhteisöverosta pienennettiin 10 prosenttiyksiköllä. Kunnille arvioidaan tilitettävän kunnallisveroja 10,3 mrd. euroa. Verotettavien tulojen arvioidaan kasvavan vuonna 2023 ansiotulojen kasvun myötä. Kuntien saamien yhteisöverotilitysten arvioidaan olevan 2,04 mrd. euroa. Kiinteistöveron tilitykset nousevat 5%.

Kuntaliiton arvion mukaan kuntien verotulot vähenevät vuonna 2024 n. 880 milj. euroa vuoteen 2023 verrattuna. Kuntien verotulojen kokonaismääräksi on arvioitu 13,67 mrd. euroa. Kunnallisverotulojen arvioidaan vähenevän 690 milj. euroa (-6,7 %), ja yhteisöverojen 250 milj. euroa (-12,3 %). Kiinteistöverotulojen arvioidaan kasvavan 60 milj. euroa (2,4 %). Kunnallisverotulojen ja yhteisöverotulojen alenema johtuu sote-uudistuksesta ja vuosien 2022–2024 verokertymärytmistä.

Lapuan kaupungin vuoden 2022 verotulokertymä oli n. 56,6 milj. euroa. Alkuperäisen talousarvion 2023 verotulokertymäksi arvioitiin 29,9 milj. euroa ja muutetun talousarvion verotulokertymäksi on arvioitu 30,4 milj. euroa. Vuoden 2023 verotulokehitys on ollut ensimmäisellä vuosipuoliskolla erittäin hyvää, mutta elo- ja syyskuussa tehdyt oikaisut leikkasivat korkeaa verotulokehitystä. Loppuvuoden verotulotilityksillä on merkittävä vaikutus vuoden 2023 verotulotasoon. Kuntaliiton lokakuun veroennuste on arvioissaan positiivisempi kuin mitä muutetun talousarvion verotulot ovat. Vuoden 2024 verotulokertymäksi on arvioitu 30,27 milj. euroa. Verotulokertymä vähenee kuluvan vuoden muutettuun talousarvioon verrattuna 0,14 milj. euroa.

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TAM 2023	TA 2024	SU 2025	SU 2026
Kunnallisvero	45 582	46 832	49 272	24 500	24 198	25 015	25 785
* veroprosentti	21,50	21,50	21,50	8,86	8,90	8,90	8,90
Kiinteistövero	2 774	3 095	3 223	3 113	3 426	3 430	3 430
Yhteisövero	2 323	3 558	4 129	2 800	2 650	2 844	2 903
Yhteensä	50 679	53 485	56 624	30 413	30 274	31 289	32 118

TP 2022
Verotulot
€/asukas
3 793

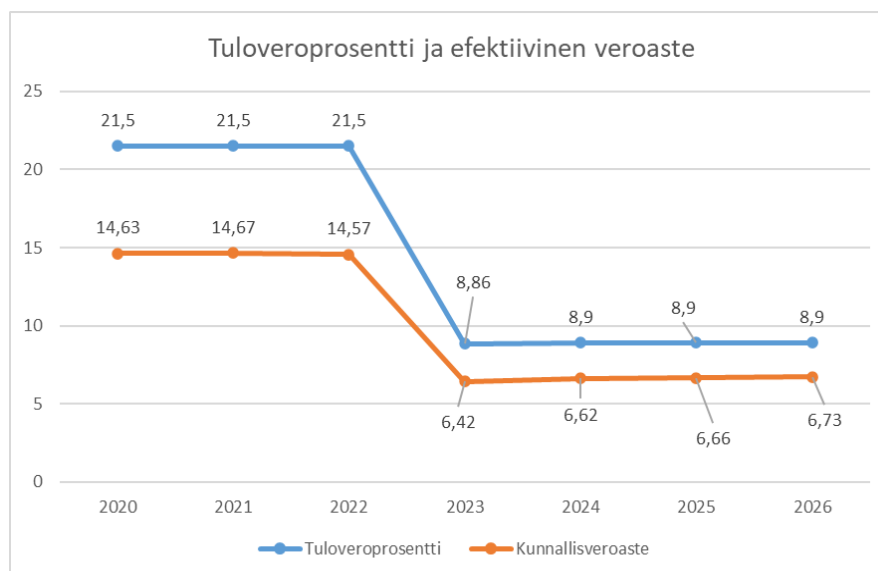
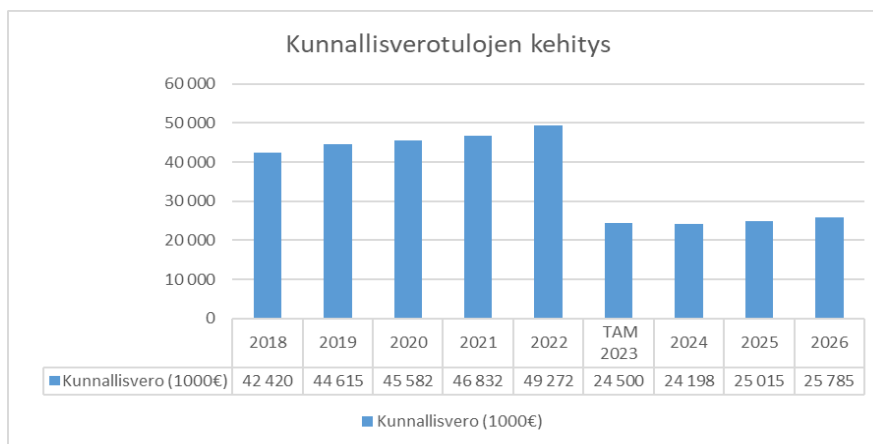
Ennuste 2023
Verotulot
€/asukas
2 177

TA 2024
Verotulot
€/asukas
2 181

Kunnallisvero

Vuoden 2023 tuloveroprosentti on 8,86. Vuodelle 2024 tuloveroprosentti päätetään kymmenyksen tarkkuudella ja talousarvio on laadittu valtuuston 13.11.2023 hyväksymän 8,9 tuloveroprosentin mukaan. Vuoden 2024 verotuloarvioarviota tehtäessä käytettävissä on ollut ennakkotieto vuoden 2022 tulokehityksestä, jonka mukaan ansiotulot kasvoivat koko maassa 4,7% ja Lapualla 4,3%. Lapuan ansiotulojen arvioidaan kasvavan vuonna 2023 4,7% ja 3,1% vuonna 2024. Vuonna 2025 ansiotulojen arvioidaan kasvavan 2,4% ja vuonna 2026 2,1%.

Lapuan kunnallisverotilitysten arvioidaan vähenevän vuonna 2024 n. 0,3 milj. (1,2%) euroa kun ns. verohännät poistuvat. Vuonna 2024 kunnallisverotuloja arvioidaan kertyvän 24,2 milj. euroa.

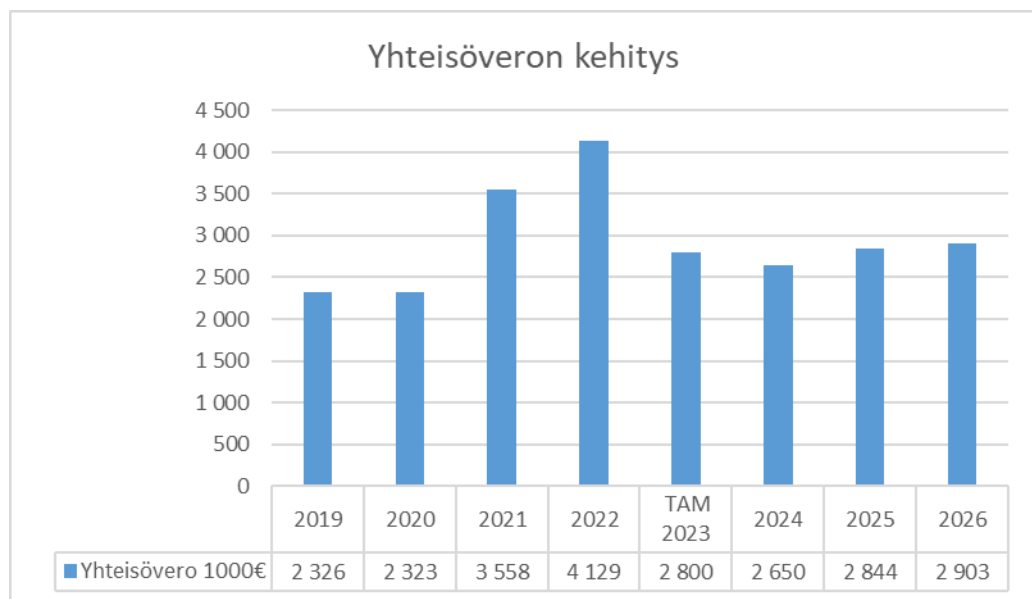

Yhteisövero

Kuntaryhmän jako-osuus vuonna 2023 on 23,91 %. Arvioitu kuntaryhmän jako-osuus ensi vuodelle on 23,67 %. Kaupungin yhteisöveron jako-osuus vuodelle 2024 määräytyy verovuosien 2022 ja 2021 perusteella ja tieto osuudesta saadaan tammikuussa 2024.

Yhteisöveron kehitys on ollut budjetoitua positiivisempaa kuluvana vuonna ja muutetun talousarvion yhteisöverotuottoarviota on nostettu 2,8 milj. euroon.

Talousarviovaiheessa on arvioitu kaupungin yhteisövero-osuuden olevan 2,65 milj. euroa vuonna 2024. Yhteisöveroennuste perustuu Kuntaliiton veroennustekehikoon. Verovuoden 2023 yhteisöveron määrää ennustetaan arvioidun yritysten tuloskehityksen perusteella vuodesta 2021 vuoteen 2023. Yritysten tuloskehitystä arvioidaan kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän muutoksen avulla. Yritysten tuloskehitys ei täysin seuraa toimintaylijäämän muutoksia. Varsinkin voimakkaiden suhdannevaihteluiden oloissa toimintaylijäämän antama kuva yritysten tuloksista saattaa poiketa huomattavasti todellisuudesta.

Kiinteistövero

Kiinteistövero on kiinteistöveroprosentin mukainen osuus kiinteistön arvosta. Kiinteistöverolain 11 §:n mukaan kunnanvaltuusto määrää kunnan kiinteistöveroprosenttien suuruuden laissa määriteltyjen vaihteluvälien rajoissa vuosittain etukäteen samalla, kun se vahvistaa varainhoitovuoden tuloveroprosentin. Kiinteistöveroprosentit määrätään prosentin sadasosan tarkkuudella

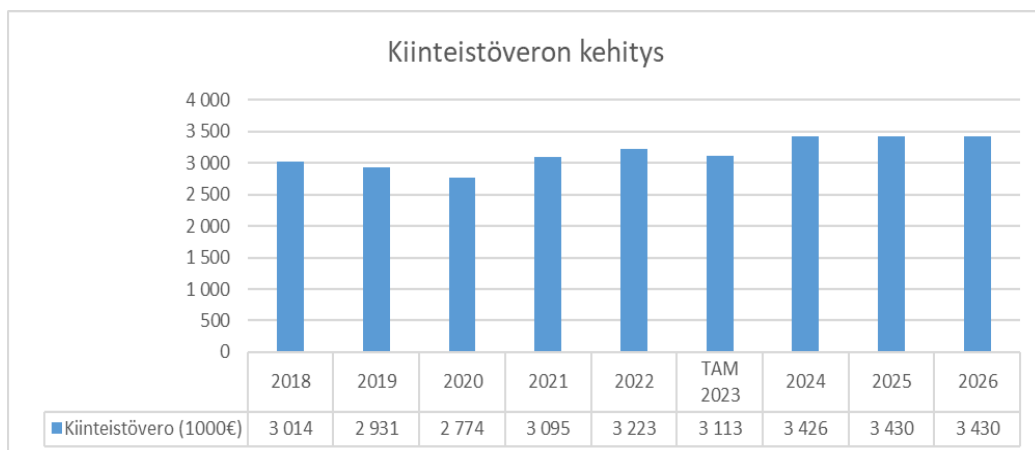
Lausuntokierroksella olleen hallituksen esitysluonnoksen mukaan yleisen kiinteistöveroprosentin sijaan jatkossa määrättäisiin erilliset yleiset kiinteistöveroprosentit maapohjille ja rakennuksille. Maapohjan yleisen kiinteistöveroprosentin alarajaksi tulisi 1,30. Rakennusten yleisen kiinteistöveroprosentin alarajana säilyisi 0,93

Vuoden 2024 talousarvio on valmisteltu muutoin vuoden 2023 veroprosenteilla, mutta hallituksen esitysluonnoksen mukainen muutos yleisen kiinteistöveron osalta on laskelmassa otettu huomioon. Muutoksen arvioitu vaikutus on 0,08 milj. euroa.

Kiinteistöveron tuotto on vuonna 2023 noin 3,1 milj. euroa ja kiinteistöveron määrän arvioidaan olevan vuonna 2024 n. 3,4 milj. euroa. Kiinteistöveroprosentteihin ei tehty muutoksia vuodelle 2024.

Vuoden 2024 kiinteistöveroprosentit:

Kiinteistöveroprosentit	Vaihteluvälit 2024	Kiinteistövero 2024
Yleinen kiinteistöveroprosentti	0,93–2,00 %	1,05 %
Yleinen / maapohja	1,30–2,00 %	1,30 %
Vakituisten asuinrakennusten veroprosentti	0,41–1,00 %	0,45 %
Muiden asuinrakennusten veroprosentti	0,93–2,00 %	1,05 %
Rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti	2,00–6,00 %	6 %
Yleishyödyllinen käyttö	0–2,00%	0 %
Voimalaitokset	0–3,10%	3,10 %

3.1.2 Valtionosuudet

Valtionosuusjärjestelmän kautta valtio osallistuu lakisääteisten kunnallisten peruspalvelujen rahoitukseen. Valtionosuudet tulevat kunnille laskennallisin perustein ja maksetaan kunnalle automaattisesti ilman erillistä hakemusta.

Lisäksi kunnille voidaan myöntää hakemuksesta valtionavustuksia. Valtionosuusjärjestelmän tarkoituksena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta kohtuullisella verorasituksella. Tämä toteutetaan tasaamalla kuntien välisiä eroja palvelujen järjestämisen kustannuksissa sekä tulopohjissa. Suomen valtionosuusjärjestelmä koostuu kustannus- ja tarve-erojen tasauksesta sekä tulopohjan tasauksesta. Kustannuserojen tasauksen laskentaperusteena ovat asukasmäärän ja ikärakenteen lisäksi erilaiset olosuhdetekijät. Kuntien erilaista tulopohjaa tasataan kuntien kesken kunnan verotulojen perusteella.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää perusopetukseen oppilaskohtaista lisärahoitusta ja rahoitusta muuhun opetus- ja kulttuuritoimintaan.

Vuoden 2024 peruspalveluiden valtionosuudet määräytyvät 31.12.2022 asukasmäärän mukaan. Opetus- ja kulttuuritoimen vuoden valtionosuudet määräytyvät alustavasti vuoden 2023 oppilasmäärien mukaan ja lopulliset vuoden 2024 valtionosuudet tulevat vuoden 2024 toteutuneiden oppilasmäärien mukaan.

Kuntien valtionosuusjärjestelmässä tapahtui suuri muutos vuonna 2023, kun hyvinvointialueet aloittivat toimintansa ja kuntien valtionosuuksista siirtyi merkittävä osa hyvinvointialueille. Suurin osa valtionosuuksista määräytyy jatkossakin ikärakenteen mukaan, mutta painopiste muuttui olennaisesti, kun suurimmat valtionosuudet kohdistuvat ikäryhmään 13–15-vuotiaat. Kuntien valtionosuusjärjestelmään jäi kuitenkin erä, jotka eivät perustu uuden kunnan tehtäviin, vaan menneisyyden kunnan sote-kustannuksiin.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuudet vähenevät 290 milj. euroa vuodesta 2023. Kuntien peruspalvelujen valtionosuudet ovat noin 2,5 mrd. euroa vuonna 2024. Valtionosuuksia alentaa sote-uudistukseen liittyvien rahoituslaskelmien tarkentuminen kuntien vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella. Peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotus lisää valtionosuutta 53 milj. euroa. Indeksikorotus jää kuitenkin 24 milj. euroa tätä pienemmäksi, koska hallitusohjelman mukaisesti indeksikorotukseen tehdään yhden prosenttiyksikön korotusta vastaava leikkaus.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti laskee 22,09 prosentista 21,92 prosenttiin vuonna 2024.

Valtion ja kuntien välistä kustannustenjaon tarkistusta ei oteta huomioon vuonna 2024, sillä sote-uudistuksen yhteydessä peruspalvelujen valtionosuuslakiin tehdyn siirtymäsäännöksen mukaan kustannustenjaon tarkistus tehdään seuraavan kerran vasta valtion vuoden 2025 talousarvion yhteydessä. Hallitus arvioi, että valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus vahvistaa hieman kuntataloutta vuonna 2024, vaikka valtionosuuksia leikataankin.

Vuosina 2024 ja 2025 kunnilta leikataan vuoden 2023 ns. liikaa maksettu valtionosuus. Lapuan kaupungin vuoden 2024 talousarviossa valtionosuuksien kokonaismääräksi on arvioitu 13,8 milj. euroa. Peruspalveluiden valtionosuuksien osuus em. summasta on 11,3 milj. euroa ja veromenetysten korvausten osuus 2,6 milj. euroa.

Suunnitelmavuosien 2025-2026 valtionosuuksista ei ole vielä tarkkaa tietoa ja suunnitelmavuosien tiedot pohjautuvat VM:n julkaisemaan painelaskelmahikkoon. Taloussuunnitelmavuosien 2025-2026 valtionosuuksien määrä kasvaa nykyisten tietojen perusteella vuonna 2025, jos TE-uudistus toteutuu suunnitellussa aikataulussa.

Suunnitelmavuosien valtionosuuksiin kohdistuu poikkeuksellinen ja yllättävä muutos Kuntatalousohjelman valmistumisen jälkeen. VM tiedotti 17.11.2023 vuoden 2022 verotuksen valmistumisen vaikutuksista sote-siirtolaskelmaan ja kuntien valtionosuuksiin. Vuoden 2022 valmistunut verotus tuo 415 milj. euron lisäleikkauksen kuntien valtionosuuksiin. Lopullinen verotietoihin perustuvan tarkistuslaskelman vaikutus oli yllättävä, sillä alun perin muutosten ei oletettu olevan kunnille suuria, mutta todellisuudessa vaikutukset olivatkin mittavat. Verotuksen tarkentumisen syyt lienevät yksinkertaisesti oletettua voimakkaammin kasvaneissa kunnallisverotuksen verovähennyksissä vuonna 2022. Em. tiedotteen jälkeen VM tiedotti 20.11.2023 poliittisista lievennyksistä, jonka mukaan valtionosuuksien vähennyksiä ei olla pienentämässä, mutta ne kohdistetaan uudelleen vuosille 2025–2027.

3.1.3 Toimintatuotot

Siltä osin kuin kaupunginvaltuusto ei ole erikseen vahvistanut joidenkin maksujen perusteita, lautakuntien tulee vahvistaa maksujen perusteet kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön mahdollistamalla tavalla. Lautakuntien tulee vuosittain tarkistaa maksujen määrät ja tehdä tarvittaessa kustannustason muutosta vastaavat tarkistukset.

Vuoden 2024 talousarvion arvioidut toimintatuotot ovat 10,99 milj. euroa. Vuoden 2023 talousarvioon verrattuna toimintatuotot ovat kasvaneet 6,2% eli 0,6 milj. euroa.

Toimintatuottojen osuus toimintakuluista on vuoden 2024 talousarviossa n. 22%. Toimintatuottojen osuus kaikista kaupungin tuloista on n. 20 %.

3.3 Toimintakulut

Toimintakulut vuoden 2024 talousarviossa ovat yhteensä 49,3 milj. euroa. Toimintakulut ovat kasvaneet vuoden 2023 muutettuun talousarvioon verrattuna 1,3 milj. euroa eli n. 2,6%. Toimintakulujen kasvu on maltillinen kun ottaa huomioon yleisen kustannustason nousun.

Talousarvion toimintamenoista merkittävimmän erän muodostavat henkilöstökulut, joiden osuus on 63% kaikista toimintakuluista. Henkilöstömenojen määrä vuoden 2024 talousarviossa on n. 31 milj. euroa. Palvelujen ostojen osuus on 21% eli 10,3 milj. euroa. Aineiden ja tarvikkeiden osuus on 5,7 milj. euroa eli 12%. Avustusten määrä on 1,7 milj. euroa eli n. 3%. Vuokrien ja muiden toimintakulujen osuus on n. 0,5 milj. euroa mikä vastaa alle 1% osuutta kaikista toimintakuluista.

3.2.1 Henkilöstömenot

Henkilöstömenot ovat n. 63% kaupungin toimintakuluista. Lapuan kaupungin toiminta on palvelutoimintaa, joten on luonnollista että henkilöstömenot ovat suurin menoerä. Palkkakustannusten nousuun on talousarvion valmisteluvaiheessa varattu 3,5%. Vuoden 2024 henkilöstömenot ovat 31 milj. euroa. Muutettuun talousarvioon verrattuna ne kasvavat 0,5 milj. euroa eli 1,7%. Kunta- ja hyvinvointityönantajien työ- ja virkaehtosopimukset ovat voimassa 30.4.2025 asti. Palkkoja korotetaan 0,4% keskitetyllä järjestelyerällä 1.2.2024 lukien ja 2,27% yleiskorotuksella 1.6.2024 alkaen. Lisäksi sopimukseen sisältyvät 0,73% paikallinen järjestelyerä ja 0,6% suuruinen kehittämiserä 1.6.2024 alkaen.

3.2.2 Sisäiset vuokrat

Talousarviosta on jätetty sisäiset vuokrat talousarvion laadintavaiheessa pois vertailukelpoisuuden vuoksi. Sisäiset vuokrat tuodaan alkuvuodesta 2024 kaupunginvaltuustolle käsiteltäväksi.

3.2.3 Rahoitustulot ja -menot

Korkomenot tulevat ensi vuonna kasvamaan lainamäärän kasvun vuoksi ja vuoden 2023 korkojen nousun näkyessä koko painollaan. Lainojen korkotason arvioidaan olevan n. 2,4% keskimääräiselle lainapääomalle laskettuna. Lapuan kaupungin lainoista on vuoden 2023 lopussa n. 63% kiinteäkorkoista lainaa ja 37% on vaihtuvakorkoista lainaa.

Ensi vuoden talousarvio on laadittu tämän hetken markkinaennusteiden mukaisen korkotason varaan. Ennusteet muuttuvat nopeasti ja epävarmuus ensi vuoden korkotasosta on suuri. Lyhyiden markkinakorkojen ennustetaan laskevan ensi vuonna ja olevan vuoden lopulla n. 3,3% tuntumassa. Korkokulujen arvioidaan kasvavan talousarviovuonna ja suunnitelmavuosina selvästi, sillä lainamäärän ennustetaan kasvavan eikä korkotaso ole ennustelaitosten mukaan laskemassa vaan sen on arvioitu pysyvän yli 3 %:n tuntumissa.

Kaupungin korkomenot ovat arviolta 1,6 milj. euroa vuonna 2024.

Suunnitelmajaksolla vuosina 2024 - 2025 korkomenojen arvioidaan jatkavan kasvuaan, sillä lainamäärän ennustetaan kasvavan ja korkotason arvioidaan pysyvän yli kolmen prosentin. Näkemys perustuu korkomarkkinoiden tämän hetkiseen hinnoitteluun tulevaisuudesta ja tehtyyn investointisuunnitelmaan. Uuden uimahallin osuutta ei ole kuitenkaan laskelmissa vielä mukana.

Rahoitustuottoja arvioidaan kertyvän ensi vuonna noin 0,15 milj. euroa. Rahoitustuottojen määrä on varsin vähäinen.

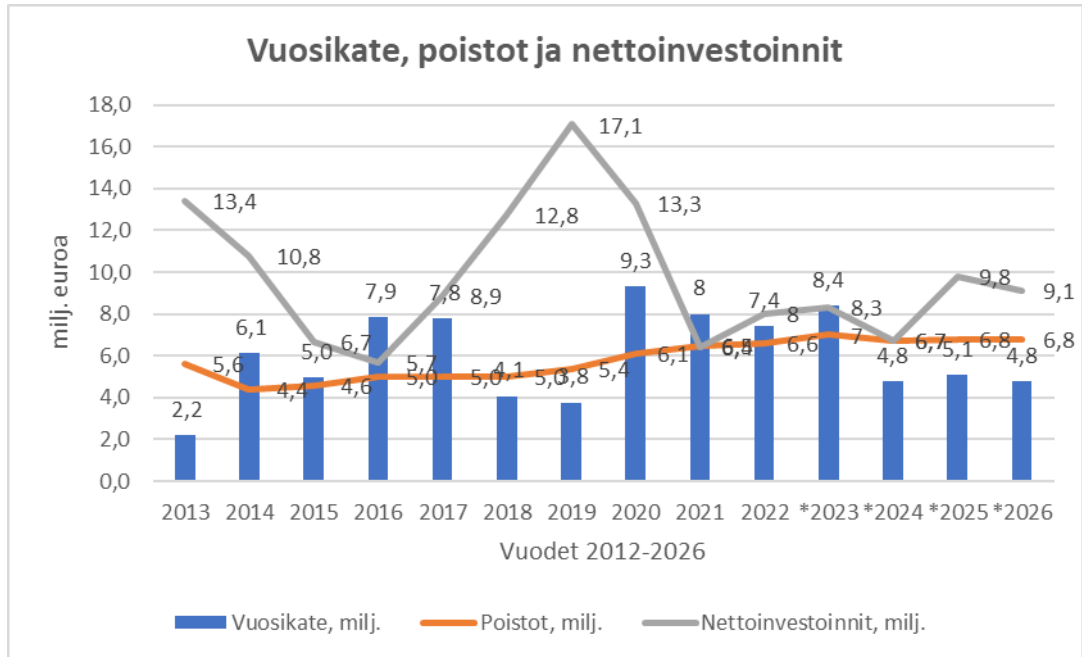
3.2.4 Vuosikate, poistot ja tilikauden tulos

Vuoden 2022 tilinpäätöksen vuosikate oli 8 milj. euroa ja tilikauden tulos oli ylijäämäinen 1,4 milj. euroa. Vuoden 2023 muutetun talousarvion vuosikate on 8,4 milj. euroa ja poistojen jälkeen tilikauden tulos olisi ylijäämäinen 1,4 milj. euroa.

Vuodesta 2024 arvioidaan tulevan alijäämäinen. Vuoden 2024 vuosikatteen on arvioitu 4,8 milj. euroa ja suunnitelman mukaisten poistojen jälkeen tilikauden tulos olisi -1,9 milj. euroa.

Lapuan kaupungin suunnitelmapoistoiksi arvioidaan 6,7 milj. euroa. Poistojen määrä kasvaa uusien investointien myötä. Lopullinen poistomäärä selviää tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä. Suunnitelmakausien poistojen määrän on arvioitu pysyvän n. 6,8 milj. euron tasossa.

Vuosikate, poistot ja nettoinvestoinnit tilinpäätös vuosilta 2012-2022 sekä talousarvio- ja suunnitelmavuodet 2023-2026 on esitelty seuraavassa kaaviossa.

3.2.5 Yhteenveto lautakuntien määrärahoista

Vaalit	TA 2024
Toimintatuotot	60 000
Toimintakulut	-60 000
Toimintakate	0

Tarkastuslautakunta	TA 2024
Toimintatuotot	0
Toimintakulut	-36 700
Toimintakate	-36 700

Valtuusto	TA 2024
Toimintatuotot	0
Toimintakulut	-76 000
Toimintakate	-76 000

Kaupunginhallitus	TA 2024
Toimintatuotot	3 757 300
Toimintakulut	-4 958 500
Toimintakate	-1 201 200

Sivistyslautakunta	TA 2024
Toimintatuotot	1 305 950
Toimintakulut	-23 391 100
Toimintakate	-22 085 150

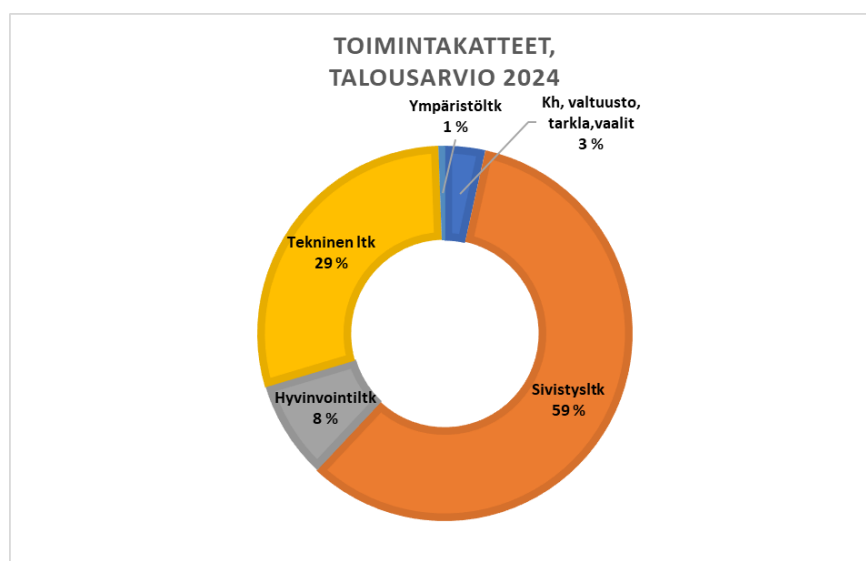
Hyvinvointilautakunta	TA 2024
Toimintatuotot	1 329 950
Toimintakulut	-4 509 080
Toimintakate	-3 179 130

Tekninen lautakunta	TA 2024
Toimintatuotot	4 356 200
Valmistus omaan käyttöön	512 000
Toimintakulut	-15 842 100
Toimintakate	-10 973 900

Ympäristölautakunta	TA 2024
Toimintatuotot	184 600
Valmistus omaan käyttöön	0
Toimintakulut	-391 650
Toimintakate	-207 050

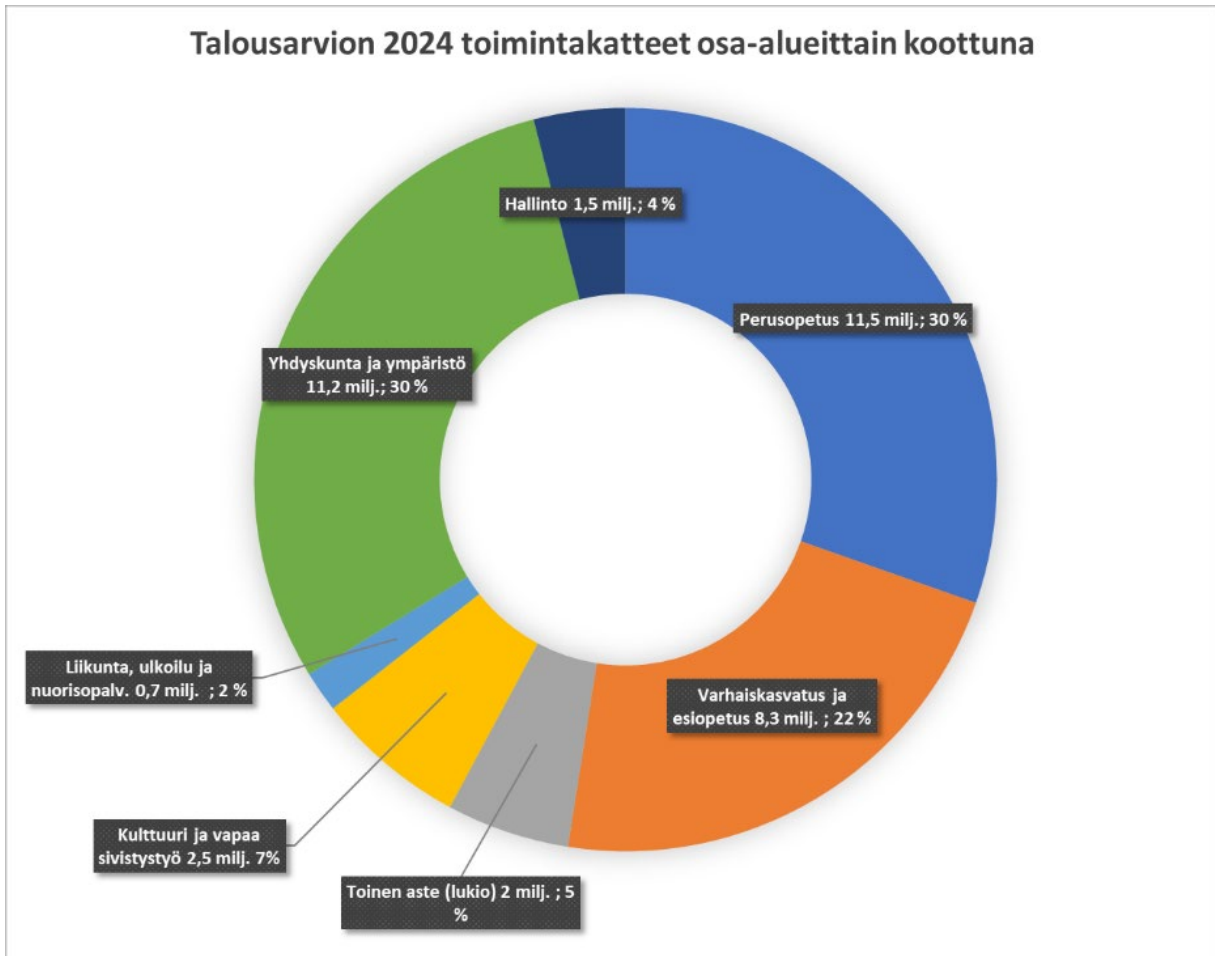
Valtuuston nähden sitovia eriä ovat lautakuntien toimintakatteet.

Toimielinten toimintakatteiden prosentuaalinen osuus koko kaupungin toimintakatteesta talousarviossa 2024 on nähtävissä seuraavasta kuviosta.

Kuviossa on yhdistetty valtuusto, tarkla ja vaalit kaupunginhallitukseen.

Uuden kunnan toimintakatteet

4. Tulos- ja rahoituslaskelma

4.3 Tuloslaskelma

Talousarvion tuloslaskelmaosa osoittaa, kuinka kunnan tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä taloudellisen käyttöiän mukaisiin suunnitelman mukaisiin poistoihin. Tuloslaskelmassa laskeaan yhteen talousarvion käyttötalousosan toimintatulot ja -menot. Tuloslaskelmaosan välituloksina esitetään seuraavat tiedot:

- Toimintakate kertoo, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla, valtionosuuksilla ja rahoitustuloilla
- Vuosikate ilmoittaa paljonko tulorahoituksesta jää investointien, lainanlyhennysten ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen
- Tilikauden tulos kertoo tilikauden tulojen ja menojen erotuksen
- Tilikauden yli- tai alijäämä sisältää niin sanotut tuloksenkäsittelyerät eli poistoeron, varausten ja rahastojen muutokset. Tilikauden yli- tai alijäämä lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa.

Vuoden 2024 talousarvion toimintatulojen ja -menojen erotuksena muodostuva toimintakate on 37,8 milj. euroa negatiivinen. Toimintakatteen jälkeen tuloslaskelmassa esitetään verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustulot ja -menot. Vuoden 2024 verotuloiksi on arvioitu 30,3 milj. euroa ja valtionosuuksien määräksi 13,9 milj. euroa. Verorahoituksen määrä on vähentynyt vuoden 2023 talousarvioon verrattuna 2,3 milj. euroa mikä on n. 5% vähemmän. Verorahoituksen väheneminen johtuu erityisesti valtionosuuksista, sillä valtionosuutta alentaa sote-uudistukseen liittyvien siirtojen tarkentuminen vuoden 2022 toteutumatiетоjen perusteella. Myös verotulojen väheneminen johtuu erityisesti kunnallisverojen ja yhteisöverojen ns. verohäntien poistumisen vuoksi.

Talousarvion 2024 vuosikate on 4,8 milj. euroa. Vuosikate on n. 344 euroa asukas. Vuoden 2024 poistojen määräksi on arvioitu 6,7 milj. euroa. Vuosikate ei riitä kattamaan vuosittaisia poistoja ja tilikausi muodostuu alijäämäiseksi 1,9 milj. euroa.

Vuoden 2022 tilinpäätös ei ole vertailukelpoinen talousarvio- ja suunnitelmavuosien kanssa 1.1.2023 voimaan tulleen sote-uudistuksen vuoksi. Esitetty tuloslaskelmaosa sisältää ulkoiset menot. Esitetty tuloslaskelma ei siis sisällä sisäisiä vuokria.

Suunnitelmavuosien ja myös talousarviovuoden 2024 valtionosuudet päivittyivät 17.11.2023 VM:n taholta. Näitä muutoksia ei enää talousarviovalmistelussa kyetty huomioida. Vuoden 2022 verotuksen valmistuminen aiheutti yllättäviä muutoksia sote-siirtolaskelmaan, vaikka alun perin muutosten piti olla lähinnä kosmeettisia. Lopullisten verotulotietojen perusteella valtionosuuden vähennystarve poikkeaa aiemmin arvioidusta tasosta. Vuoden 2024 varsinaisessa talousarviossa pysyväksi valtionosuuden vähennykseksi arvioitiin 224 milj. euroa ja vuotta 2023 koskeva osuus 112 milj. euroa. Verotuksen valmistuminen muuttaa edelleen vuoden 2024 valtionosuuksia siten, että pysyvä vähennys kuntien valtionosuuksiin kasvaa yhteensä 501 milj. euroon. Vuotta 2023 koskeva määräaikainen osuus vuodelle 2024 kasvaa yhteensä 250 milj. euroon. Muutoksen vaikutus Lapuan osalta on -1,3 milj. euroa aiempien vähennysten lisäksi. Päivittyneet laskelmat julkaistiin sen verran myöhään, että kunnat eivät ehtineet reagoida muutoksiin esim. arvioimalla veroprosenttejaan uusien tietojen myötä tai tekemään toimenpiteitä talousarvioihinsa. Tämän vuoksi valtionosuuksien lisävähennys jaksotetaan vuosille 2025-2027. Näin ollen suunnitelmavuosien alijäämä kasvaa nyt esitetyistä luvuista.

Suunnitelmavuosien 2025-2026 talousarvioihin sisältyy em. valtionosuustarkistuksen lisäksi muitakin epävarmuuksia kuten TE-palvelujen uudistuksen vaikutus, korotaso, yleinen taloudellinen tilanne ja valtionosuusjärjestelmän uudistuksen vaikutukset.

Talousarviovuoden ja suunnitelmavuosien alijäämäisten ennusteiden vuoksi talouden tasapainottamiseen on kiinnitettävä huomiota, jotta suunnitelmavuosien tilikausien tulos paransi laskelman luvuista. Ensisijaisesti tulee sovittaa kaupungin talous kestäväälle pohjalle ja mitoittaa toiminta käytettävissä oleviin tuloihin. Tämä vaatii rakenteellisia toimenpiteitä ja kaupungin toimenpideohjelman aktiivista noudattamista. Optimaalinen vuosikatetavoite tulisi olla n. 8 milj. euroa, jolloin investointeja pystyttäisiin rahoittamaan myös tulo-rahoituksella. Vuoden 2022 tilinpäätöksessä oli ta-seessa kertynyttä ylijäämää 22,3 milj. euroa.

Tuloslaskelma	Tilinp. 2022	TA 2023 Muutettu	Talousarvio 2024	Muutos		TS 2025	TS 2026
				Muutos € TA 2024/2023 + kasvu, -väh.	TA 2024/2023 %		
Ulkoiset							
Toimintatuotot							
Myyntituotot	5 433 344	4 265 428	4 625 580	360 152	8,4 %	4 690 300	4 756 000
Maksutuotot	4 500 363	1 248 875	1 206 000	-42 875	-3,4 %	1 222 900	1 240 000
Tuet ja avustukset	2 730 281	1 441 530	1 288 020	-153 510	-10,6 %	1 306 100	1 324 300
Muut toimintatuotot	1 699 293	3 494 470	3 874 400	379 930	10,9 %	3 928 600	3 983 600
Toimintatuotot	14 363 281	10 350 853	10 994 000	643 147	6,2 %	11 147 900	11 304 000
Valmistus omaan käyttöön	524 092	500 000	512 000	12 000	2,4 %	512 000	512 000
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-48 713 031	-30 485 903	-31 009 139	523 236	1,7 %	-32 094 500	-33 314 000
Palvelujen ostot	-46 262 121	-9 849 135	-10 334 877	485 742	4,9 %	-11 790 600	-12 026 400
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 932 068	-5 275 195	-5 732 363	457 168	8,7 %	-5 732 400	-5 847 000
Avustukset	-3 889 825	-1 885 800	-1 653 400	-232 400	-12,3 %	-1 653 400	-1 686 500
Muut toimintakulut	-1 440 842	-500 615	-535 351	34 736	6,9 %	-535 400	-546 100
Toimintakulut	-107 237 887	-47 996 648	-49 265 130	1 268 482	2,6 %	-51 806 100	-53 420 000
Toimintakate	-92 350 514	-37 145 795	-37 759 130	613 335	1,7 %	-40 146 200	-41 604 000
Kunnallisvero	49 272 072	24 500 000	24 198 000	-302 000	-1,2 %	25 015 000	25 785 000
Yhteisövero	4 129 280	2 800 000	2 650 000	-150 000	-5,4 %	2 844 000	2 903 000
Kiinteistövero	3 222 685	3 113 000	3 426 000	313 000	10,1 %	3 430 000	3 430 000
Verotulot yht.	56 624 037	30 413 000	30 274 000	-139 000	-0,5 %	31 289 000	32 118 000
Valtionosuudet	43 729 599	16 047 000	13 855 000	-2 192 000	-13,7 %	16 014 000	16 460 000
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot	52 869	3 000	2 500	-500	-16,7 %	2 500	2 500
Muut rahoitustuotot	395 104	272 000	151 000	-121 000	-44,5 %	151 000	151 000
Korkokulut	-350 010	-1 120 000	-1 600 000	480 000	42,9 %	-2 100 000	-2 200 000
Muut rahoituskulut	-95 138	-120 000	-120 000	0	0,0 %	-120 000	-120 000
Rahoitustuotot ja -kulut	2 825	-965 000	-1 566 500	601 500	62,3 %	-2 066 500	-2 166 500
Vuosikate	8 005 947	8 448 655	4 803 370	-3 645 285	-43,1 %	5 074 300	4 793 500
Poistot ja arvonalentumiset	-6 630 197	-7 000 000	-6 700 000	-300 000	-4,3 %	-6 800 000	-6 800 000
Tilikauden tulos	1 375 750	1 448 655	-1 896 630	-3 272 380	-230,9 %	-1 725 700	-2 006 500

Tunnusluvut	TP 2022	Ennuste 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Ylijäämä taseessa (1000€)	22 333	23 782	21 885	20 159	18 152
Toimintatuotot/toimintakul	13,5 %	21,8 %	22,6 %	21,7 %	21,4 %
Vuosikate / poistot %	120,7 %	120,7 %	71,7 %	74,6 %	70,5 %
Vuosikate €/ asukas	568	605	346	368	350
Verotulot €/ asukas	4 016	2 177	2 181	2 269	2 344
Asukasmäärä	14 099	13 969	13 878	13 787	13 700

(Asukasmäärä perustuu tilastokeskuksen vuoden 2021 väestöennusteeseen)

4.4 Rahoituslaskelma

Talousarvion laskelmaosan rahoituslaskelmaan kootaan käyttötalous-, tuloslaskelma- ja investointiosan tulojen ja menojen aiheuttama rahavirta (toiminnan ja investointien rahavirta). Lisäksi rahoitusosaan merkitään kaupungin antolainauksen, lainakannan ja mahdolliset oman pääoman muutokset sekä arvio merkittävistä muutoksista muissa maksuvalmiuden erissä (rahoituksen rahavirta).

Rahoituslaskelma on rahavirtalaskelman luonteinen, sen lopussa esitetään toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen vaikutus kaupungin rahavaroihin eli sitä, miten kaupungin rahavarat muuttuvat toiminnan johdosta tilikauden aikana. Välituloksesta esitetään vaikutus maksuvalmiuteen.

Rahoituslaskelmassa varsinaisen toiminnan tuloista ja menoista kertyvä tulorahoitus on talousarviossa 2024 4,7 milj. euroa. Investointien aiheuttama rahoitustarve eli investoinnit vähennettynä niihin saaduilla rahoitusosuuksilla ja myyntituloilla on 6,7 milj. euroa. Tulorahoitus ei riitä investointien kattamiseen, ja toiminnan ja investointien rahavirta muodostuu yhteensä n. 2 milj. euroa negatiiviseksi

Uutta lainaa arvioidaan nostettavan 10,5 milj. euroa vuonna 2024. Kaupungin lainoja lyhennetään maksuohjelmien mukaisesti 8,5 milj. eurolla. Kokonaislainamäärän arvioidaan lisääntyvän 2 milj. euroa.

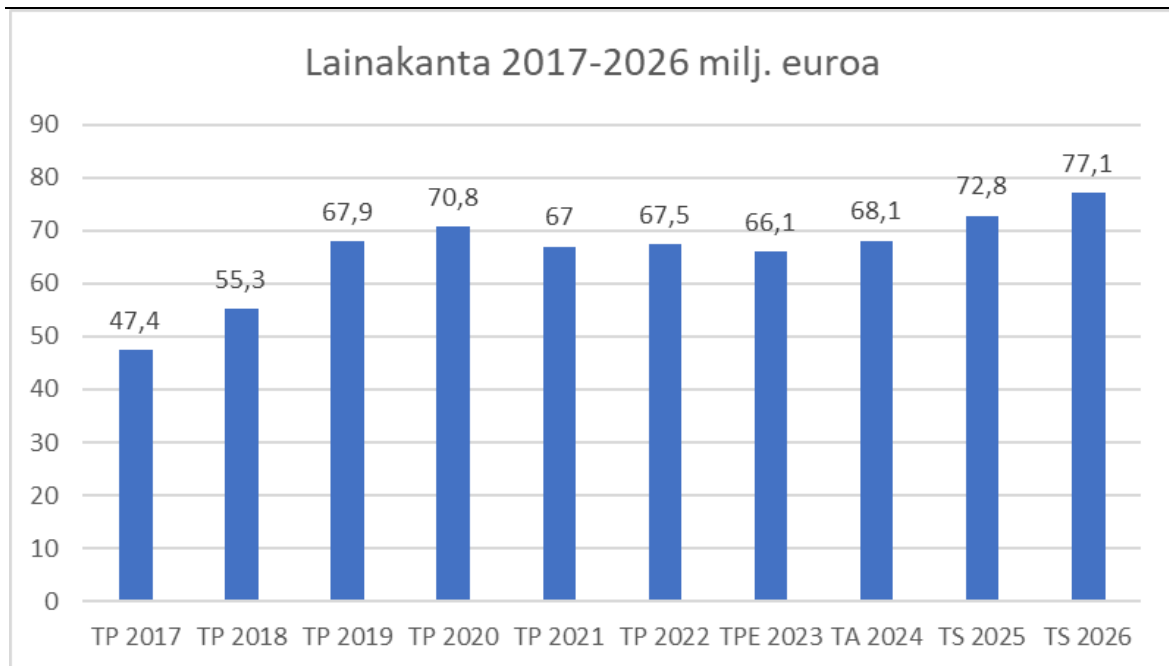
Asukaskohtaisen lainamäärän arvioidaan olevan vuoden 2023 lopussa 4.732 euroa ja vuoden 2024 lopussa 4.907 euroa. Kaikkiaan talousarvion vaikutus kaupungin rahavaroihin on n. 0,02 milj. euroa negatiivinen. Talousarvion toteutuessa kaikilta osiltaan kaupungin rahavarat ja erät muut maksuvalmiuteen vaikuttavat erät pienevät kyseisellä summalla.

Vuosien 2024 - 2026 investointisuunnitelma on yhteensä 27,8 milj. euroa, josta talonrakennushankkeiden osuus on 7,8 milj. euroa. Suunnitelmakausien merkittävin investointi on uimahallia koskeva investointi, jonka vaikutus on talousarviovuoden 2024 osalta 0,7 milj. euroa. Investointisuunnitelmaan ei ole kohdennettu määrärahaa uimahalli-investointiin kustannusarviovalmistelun keskeneräisyyden vuoksi. Uimahalli-investoinnilla on merkittävä vaikutus lainamäärään ja kaupungin kokonaistalouteen. Keskimääräinen arvio uimahalli-investoinnista on, että se jakaantuisi vuosille 2025-2026 n. 6 milj. euron osuudella kummankin vuoden osalta, mikäli rakentaminen ajoittuu vuosille 2025-2026.

Lainamäärää ja lainanhoidosta aiheutuvia kustannuksia voidaan vähentää pääsemällä parempaan vuosikatteeseen, jolloin investointeja voidaan kattaa omarahoituksella. Vuosikatetta merkittävästi suuremmat investoinnit johtavat puolestaan lainamäärän kasvuun.

Vuoden 2023 lopun arvioitu lainakanta on 66,1 milj. euroa. Investointitarpeiden vuoksi kaupungin lainamäärä nousee n. 77,1 milj. euroon vuoden 2026 lopussa, mikäli kaikki investoinnit toteutuvat suunnitellussa aikataulussa ja investoinnit tehdään kaupungin taseeseen ja toimintakate sekä tulorahoitus kertyvät arvioidusti. On kuitenkin huomattava, että tähän laskelmaan ei sisälly uuden uimahallin rakentamisen vaikutus.

RAHOITUSLASKELMA	TP 2022	TPE 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	8 005 947	8 448 655	4 803 370	5 074 300	4 793 500
Tulorahoituksen korjauserät	-96 069	-90 000	-92 200	-93 500	-94 800
Tulorahoitus yhteensä	7 909 878	8 358 655	4 711 170	4 980 800	4 698 700
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-8 392 453	-8 400 000	-7 633 000	-10 557 000	-9 627 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	270 950	50 000	300 000	423 000	10 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	187 099	250 000	605 000	550 000	550 000
Investointien rahavirta, netto	-7 934 403	-8 100 000	-6 728 000	-9 584 000	-9 067 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-24 525	258 655	-2 016 830	-4 603 200	-4 368 300
Rahoituksen rahavirta					
Antolainasaamisten vähennykset	97 200	990 624	100 000	100 000	100 000
Antolainasaamisten lisäykset	-540 000	-336 584	-100 000	-100 000	-100 000
Antolainauksen muutokset	-442 800	654 040	0	0	0
Pitkäaik. lainojen lisäys	6 000 000	5 000 000	10 500 000	14 000 000	14 000 000
Pitkäaik.lainojen vähennys	-8 529 186	-8 400 000	-8 500 000	-9 300 000	-9 700 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	3 000 000	2 000 000			
Lainakannan muutokset	470 814	-1 400 000	2 000 000	4 700 000	4 300 000
Oman pääoman muutos					
Toimeksiantojen var. ja pääomien muut.	-294 643				
Vaihto-omaisuuden muutos	94 556				
Saamisten muutos	676 024				
Korottomien velkojen muutos	879 395				
Muut maksuvalmiuden muutokset	1 355 332				
Rahoituksen rahavirta	1 383 346	-745 960	2 000 000	4 700 000	4 300 000
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 358 821	-487 305	-16 830	96 800	-68 300
Tunnusluvut					
Nettoinvestoinnit / asukas €	563	580	485	695	662
Lainakanta	67 500	66 100	68 100	72 800	77 100
Lainakanta €/asukas	4 788	4 732	4 907	5 280	5 628
Asukasmäärä (Tilastokeskuksen väestöennuste 2021)	14 099	13 969	13 878	13 787	13 700

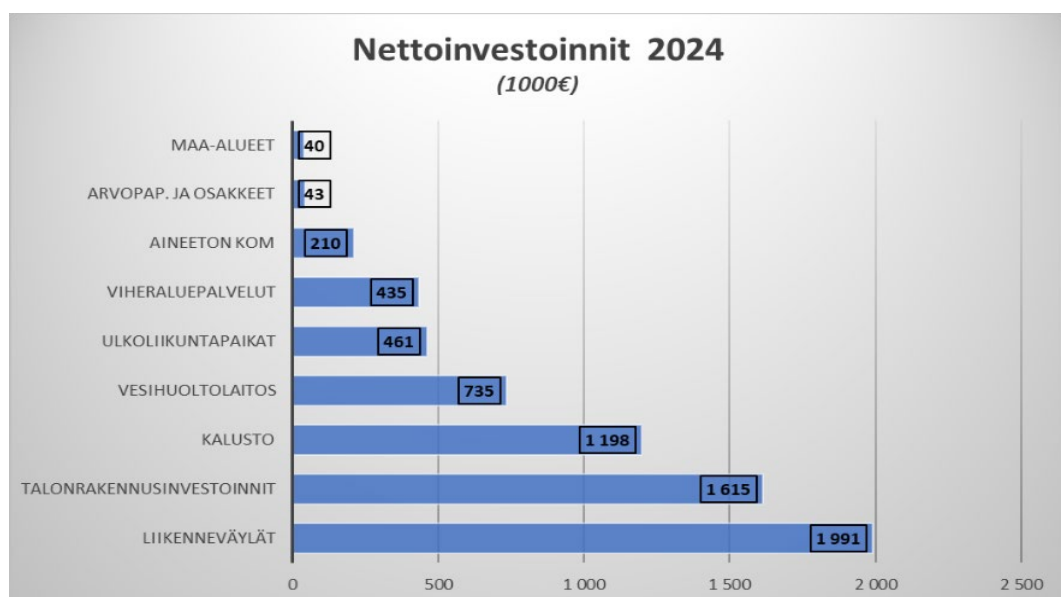

5. Investoinnit

Talousarvion 2024 investointimenot ovat 7,6 milj. euroa ja investointituloiksi on budjetoitu 0,9 milj. euroa. Nettoinvestoinnit ovat näin ollen 6,7 milj. euroa. Rakennusinvestointien määrä on talousarviossa 2024 1,6 milj. euroa. Liikenneväyliin on varattu 1,99 milj. euroa, viheraluepalveluihin 0,4 milj. euroa, ulkoliikuntapaikkoihin 0,46 milj. euroa, vesihuoltolaitoksen investointeihin 0,735 milj. euroa ja kalustohankintoihin 1,2 milj. euroa. Maa-alueiden ostoihin on varattu 0,59 milj. euroa ja myynteihin 0,55 milj. euroa.

Investointiosan vuosien 2025-2026 investointikohteet ja niiden rahoitus päätetään vuosittain ko. talousarvion vahvistamisen yhteydessä.

Investoinneista on yksityiskohtainen luettelo talousarviokirjan lopussa liitteenä.

Yhteenveto investoinneista

INVESTOINNIT KAIKKI YHTEENSÄ

Luvut 1000€

	Talous	2024	2025	2026	Yhteensä
Maa-alueet / Kaupunginhallitus	menot	-590	-590	-590	-1770
	tulot	550	550	550	1650
	netto	-40	-40	-40	-120
Kaupunginhallituksen muut investoinnit	menot	-443	-419	-419	-1281
	tulot	0	0	0	0
	netto	-443	-419	-419	-1281
Rakennusinvestoinnit	menot	-1 615	-2 990	-3 155	-7 760
	tulot	0	50	0	50
	netto	-1 615	-2 940	-3 155	-7 710
Liikenneväylät	menot	-2 151	-3 039	-2 255	-7 445
	tulot	160	340	0	500
	netto	-1 991	-2 699	-2 255	-6 945
Ulkoliikuntapaikat	menot	-551	-1 005	-1 090	-2646
	tulot	90	0	0	90
	netto	-461	-1005	-1090	-2556
Viheraluepalvelut	menot	-435	-897	-565	-1897
	tulot	0	33	0	33
	netto	-435	-864	-565	-1864
Vesihuoltolaitos	menot	-790	-1035	-1140	-2965
	tulot	55	0	0	55
	netto	-735	-1035	-1140	-2910
Kalusto / Tekninen lautakunta	menot	-408	-374	-205	-987
	tulot	0	0	0	0
	netto	-408	-374	-205	-987
Kalusto / Ympäristölautakunta	menot	0	0	0	0
	tulot	0	0	0	0
	netto	0	0	0	0
Kalusto / Hyvinvointilautakunta	menot	-310	-78	-88	-476
	tulot	50	0	10	60
	netto	-260	-78	-78	-416
Kalusto / Sivistyslautakunta	menot	-340	-130	-120	-590
	tulot	0	0	0	0
	netto	-340	-130	-120	-590
KAIKKI INVESTOINNIT YHTEENSÄ	menot	-7 633	-10 557	-9 627	-27 817
	tulot	905	973	560	2 438
	netto	-6 728	-9 584	-9 067	-25 379

6. Talousarvion sitovuus

Talousarvion sitovuustasot eri talousarvion osille on osa toiminnan ohjausta. Valtuusto hyväksyy talousarvion yhteydessä kuntalain edellyttämät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, määrärahat ja tuloarviot. Talousarviossa sitovana hyväksytyt määrärahoja ei saa ylittää. Sitovuudella tarkoitetaan myös raportointivelvollisuuden tasoa.

Taluspäällikkö voi tehdä talousarvion teknisiä määrärahasiirtoja (esim. palkkava-
rausmäärärahojen siirto, Kevan tasausmaksun jako, sisäisten vuokrien korjauk-
set/päivitykset, tekniset korjaukset, kustannuspaikkojen ja osastotasojen korjauk-
set), jotka eivät vaikuta talousarvion kokonaistoteutumaan. Organisaatiomuutok-
sesta johtuvien määrärahojen muutoksista toimielinten välillä päättää valtuusto.

Vuoden 2024 talousarvion määrärahojen sitovuustasot valtuustoon nähden ovat:

Käyttötalousosa: Toimielimen nettomeno eli toimintakate
Talousarvion hyväksymisen jälkeen lautakunnat hyväksyvät talous-
arvion käyttösuunnitelmat kaupunginhallituksen talousarvion täytän-
töönpano-ohjeiden mukaisesti.

Tuloslaskelmaosa: Verotulot
Valtionosuudet
Rahoitustuotot- ja kulut

Rahoitusosa: Pitkäaikaisten lainojen lisäys
Antolainojen lisäys

Investointiosa: Kaupunginvaltuuston nähden sitovia ovat tehtäväalueiden nettome-
not. Tehtäväalueet ovat seuraavat:

- Kiinteän omaisuuden loppusumma
- Rakennusinvestointien loppusumma
- Liikenneväylien loppusumma
- Muut kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä, josta erikseen vesi-
huoltolaitoksen loppusumma
- Lautakunta-kohtainen kalustohankintojen loppusumma
- Arvopaperit ja osuudet
- Aineeton käyttöomaisuus

Lautakuntaan nähden sitovia investointeja ovat:

Tekninen lautakunta: rakennusinvestointien, liikenneväylien, mui-
den kiinteiden rakenteiden ja laitteiden, josta erikseen urheilu- ja
ulkoilualueiden ja vesihuoltoinvestointien kustannuspaikkakohtai-
nen jako

Lautakunnat: Kalustohankintojen kustannuspaikkakohtainen jako

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden seuranta

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuoden aikana neljännesvuosittain. Mahdollisista ylitysuista on raportoitava kaupunginhallitukselle välittömästi ja samalla esitetään korjaustoimenpiteet talousarvion ylitysuhan välttämiseksi. Raportissa palvelualueet esittävät tavoitteiden toteutumisen seurantaan perustuvan käsityksensä niiden toteutumisesta koko talousarviovuoden aikana. Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumista seurataan lisäksi kuukausiraporttien avulla.

7. Käyttötalous ja tavoitteet

7.3 Vaalit

VAALIT	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Toimintatuotot	30 059	30 000	60 000
Toimintakulut	-21 129	-25 000	-60 000
Toimintakate	8 930	5 000	0

Sitovuustaso valtuuston nähden on toimintakate.

7.4 Tarkastuslautakunta

TARKASTUSLAUTAKUNTA	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Toimintatuotot	0	0	0
Toimintakulut	-31 528	-34 000	-36 700
Toimintakate	-31 528	-34 000	-36 700

Sitovuustaso valtuuston nähden on toimintakate

7.5 Kaupunginvaltuusto

KAUPUNGINVALTUUSTO	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Toimintatuotot	0	0	0
Toimintakulut	-88 954	-76 000	-76 000
Toimintakate	-88 954	-76 000	-76 000

Sitovuustaso valtuuston nähden on toimintakate

7.6 Kaupunginhallitus

KAUPUNGINHALLITUS	TP 2022	TAM 2023	TA 2024	Muutos% TA	Muutos €
				2023-2024	TA 2023-2024
Toimintatuotot	1 239 416	3 101 208	3 757 300	21,16 %	656 092
Toimintakulut	-4 159 280	-5 650 648	-4 958 500	-12,25 %	692 148
Toimintakate	-2 919 864	-2 549 440	-1 201 200	-52,88 %	1 348 240

Sitovuustaso on valtuuston nähden toimintakate.

Ilmastostrategia -hankkeen määräraha siirtyy 1.1.2024 alkaen ympäristölautakunnan alaisuuteen. Tämä muutos on huomioitu kaupunginhallituksen luvuissa.

Tilinpäätöksen 2022 luvut eivät ole vertailukelpoisia talousarviovuosiin 2023-2024 verrattuna, koska kaupunginhallituksen alaisuuteen on siirtynyt 1.1.2023 alkaen sote-kiinteistöjen vuokratulot, ympäristöterveydenhuolto ja kelan työmarkkinatuen kuntaosuudet.

Hallinnon toimiala

Hallinnon toimiala toimii kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan alaisuudessa. Hallinnon toimiala koostuu hallintopalveluista, talouspalveluista, henkilöstöpalveluista ja tietohallintopalveluista sekä viestinnästä ja markkinoinnista.

Hallinnon toimiala valmistelee hallituksen ratkaisuvaltaan kuuluvat asiat.

Hallintopalvelut

Palvelukuvaus

Hallintopalvelut hoitaa mm. kaupunginvaltuuston, kaupunginhallituksen ja sen toimikuntien valmistelu-, sihteerij- ja täytäntöönpanotehtävät sekä tiedotustehtävät, oikeudelliset palvelut ja arkistointitehtävät, vaalien ja kansanäänestysten järjestelytehtävät, työllistämiseen liittyvät hallintotehtävät sekä painatus- ja tulostuspalvelut.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen	Asiakaspalvelun tehostaminen ja asiakaslähtöisen palvelun kehittäminen	Asiakaspalvelun seuranta kaupungin neuvontapisteen siirryttyä Vanhaan Paukuun.
Hyvinvoinnin lisäämisen	Tiedonhallinnan ja asiakirjahallinnon kehittäminen	Kaikkien toimialojen kaikkien asiakirjojen arkistointi Case-M:ään (tavoite 100 %)
Talouden tasapainon ylläpitäminen	Sähköisen Suomi.fi-viestien käyttöönoton hyödyntäminen	Sähköisen asianhallintajärjestelmän parempi hyödyntäminen ja säästöt postimaksuissa

Suunnitelmavuodet 2024 – 2025

Suunnitelmakaudella jatketaan hallintopalvelujen resurssoinnin arviointia ja työnjaon uudelleen määrittelyä sekä turvataan riittävä osaaminen hallintopalveluissa.

Henkilöstöpalvelut

Palvelukuvaus

Henkilöstöpalvelujen tehtävänä on kaupungin henkilöstöpolitiikan suunnittelu ja keskitettyjen henkilöstöhallinnon palvelujen tuottaminen. Tähän liittyen henkilöstöpalvelut hoitaa koko kaupungin keskitetyn palkanlaskennan, paikallisen neuvottelu- ja sopimustoiminnan, yhteistoimintaan liittyviä tehtäviä, henkilöstöä koskevan ohjeistusten valmistelun, yhteistyön työterveyshuollon kanssa, virka- ja työehtosopimusneuvontaa, henkilöstön työhyvinvointiin liittyviä tehtäviä sekä työnantajan työsuojelutehtäviä.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen	Osaamisen kehittäminen	Esihenkilökoulutukset: esihenkilöiden iltapäivät 4 krt/v ja esihenkilöiden yhteinen koulutustilaisuus 2 krt/v Koko henkilöstön yhteinen työhyvinvointiin liittyvä koulutus 1 krt/v
Hyvinvoinnin lisääminen	Kehityskeskustelut koko henkilöstölle	kehityskeskustelujen seuranta neljännesvuosittain, tavoite 90% kehityskeskusteluista käyty vuoden loppuun 2024 mennessä.
Hyvinvoinnin lisääminen	Työhyvinvoinnin lisääntyminen	Henkilöstökyselyn toteuttaminen syksyllä 2024

Suunnitelmavuodet 2024 - 2025

Suunnitelmakaudella jatketaan henkilöstöpalvelujen resurssoinnin arviointia ja työnjaon uudelleen määrittelyä sekä turvataan riittävä osaaminen henkilöstöpalveluissa.

Talouspalvelut

Palvelukuvaus

Talouspalveluissa hoidetaan keskitetysti kaupungin kirjanpito, osto- ja myyntireskontran hoito, ostolaskujen sähköinen kierrätys ja maksuliikenne sekä koko kaupunkia koskevan talousarvion sekä talousarviosuunnitelman ja tilinpäätöksen valmistelu ja koonti, kaupungin kokonaistalouden suunnittelu, seuranta ja raportointi, konsernitilinpäätös ja konsernihallintoon liittyviä tehtäviä sekä kaupungin rahoitus- ja sijoitusjärjestelyt. Talousyksikössä suoritetaan lisäksi sisäisen valvonnan tehtäviä

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Talouden tasapainon ylläpitäminen	Paperisten ostolaskujen vähentäminen, tavoitetta vuodelta 2023 jatketaan	Verkkolaskujen määrä vähintään 98% vuoden 2024 loppuun mennessä.
Talouden tasapainon ylläpitäminen	Ostolaskujen sähköisen hyväksynnän -järjestelmän kehitys tai vaihto	Helppokäyttöisyyden ja tehokkuuden lisääminen ostolaskujen hyväksynnässä
Talouden tasapainon ylläpitäminen	Talousarvioprosessin kehittämien edelleen	Talousarvioprosessin aikataulutus, ohjelmien parempi hyödyntäminen

Suunnitelmavuodet 2025-2026

Suunnitelmakaudella jatketaan talouspalvelujen resurssoinnin arviointia ja työnjaon uudelleen määrittelyä sekä turvataan riittävä osaaminen talouspalveluissa.

Tietohallintopalvelut

Palvelukuvaus

Tietohallintopalvelut vastaa kaupungin fyysisestä ICT-ympäristöstä. Palvelu sisältää ulkoiset ja sisäiset tiedonsiirtoyhteydet ja sisäverkon hallinnan. Lisäksi vastuualueeseen kuuluvat palvelinympäristö, fyysiset ICT-laitteet, tietoturvan järjestäminen, palvelinten varmuuskopiointi sekä käyttäjien tekninen tuki. Palvelinympäristö pyritään pitämään jatkuvasti toimintakunnossa.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Henkilöstön tehtäväkenttää ja osaamisprofiilia täsmennetään. Prosesseja kehitetään ja manuaalisia työvaiheita vähennetään hallintajärjestelmän avulla. Parannetaan ja kehitetään tietoturvaa.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Talouden tasapainon ylläpitäminen, Hyvinvoinnin lisääminen	Tietoturvallisuuden lisääminen estämällä sähköpostitun- nusten väärinkäyttö Monitoimilaitteiden kustan- nustehokkuuden, tietoturvan ja käyttäjäystävällisyyden pa- rantaminen Kyberturvallisuuden jatkuva parantaminen edellyttää ke- hittämisprojektien toteutusta	MFA:t käyttöön kai- kissa kaupungin säh- köposteissa Kaupungin monitoimi- laitteiden kilpailutus Erillisten projektien to- teutus uusimpien tek- nologioiden hyödyntä- miseksi talousarvion puitteissa
Hyvinvoinnin lisääminen	Tietohallintoyksikön palvelu- kyvyn kehittäminen ja yhteis- hengen ylläpito.	Henkilöstön osaami- sen turvaaminen kou- lutuksilla.

Suunnitelmavuodet 2025-2026

Suunnitelmakaudella jatketaan tietohallintopalveluiden toimintojen ja infran kehittä-
mistä. Suunnitelmakaudella jatketaan tietohallintopalvelujen resurssoinnin arvioin-
tia ja työnjaon uudelleen määrittelyä sekä turvataan riittävä osaaminen tietohallin-
topalveluissa. Henkilöstön koulutuksella turvataan palvelutason toimivuus.

Markkinointiviestintä**Palvelukuvaus**

Lapuan kaupungin markkinointiviestinnän keskeisiä tehtäviä ovat brändin hallinta, elinvoimaisuudesta viestiminen monikanavaisesti ja koordinoitusti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, kampanjoiden toteuttaminen, tiedotuslehden julkaisu sekä muu markkinointiviestintä.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024**Markkinointiviestintä**

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Kasvun varmistaminen	Pito- ja vetovoimatekijöiden markkinointi ja -viestintä	Nettomuuttovoitto (+) Väestön kasvu (+)
Kasvun varmistaminen, hyvinvoinnin lisääminen	Osallistaminen, kampanjat, messut, tilaisuudet, tyytyväisyystutkimukset	Tavoite 2 kpl/toimenpide
Kasvun varmistaminen	Monikanavaisten sisältöjen tuottaminen sosiaaliseen mediaan, verkkosivuille sekä muihin ulkoisiin ja sisäisiin viestintäkanaviin	Näkyvyyden kasvu-%

Suunnitelmavuodet 2025-2026

Suunnitelmakaudella jatketaan markkinointi- ja viestintäpalvelujen resurssoinnin arviointia ja työnjaon uudelleen määrittelyä sekä turvataan riittävä osaaminen markkinointi- ja viestintäpalveluissa

7.7 Sivistyslautakunta

SIVISTYSLAUTAKUNTA	TP 2022	TAM 2023	TA 2024	Muutos% TA	Muutos € TA
				2023-2024	2023-2024
Toimintatuotot	2 739 324	1 331 740	1 305 950	-1,94 %	-25 790
Toimintakulut	-26 682 618	-22 579 363	-23 391 100	3,60 %	-811 737
Toimintakate	-23 943 295	-21 247 623	-22 085 150	3,94 %	-837 527

Sivistyslautakunnan tilinpäätös 2022 luvut eivät ole vertailukelpoisia talousarviovuoteen 2023-2024 verrattuna 1.1.2023 voimaan tulleen organisaatiomuutoksen vuoksi. Sivistyslautakunnan alaisuuteen kuuluneet musiikkiopisto, taidekoulu, kansalaisopisto, kirjasto- ja kulttuuritoimi, nuoriso- ja liikuntatoimi sekä osa sisäistä hallintoa siirtyi hyvinvointilautakunnan alaisuuteen vuoden 2023 alusta. Koulupsykologit ja koulukuraattorit puolestaan siirtyvät 1.1.2023 hyvinvointialueen palvelukseen. Sisäiset vuokrat eivät ole mukana tilinpäätös 2022 ja talousarviomuutos 2023 luvuissa vertailukelpoisuuden vuoksi, sillä talousarvio 2024 lukuihin ei vielä sisälly sisäisiä vuokria, jotka käsitellään talousarviomuutoksena.

Sitovuustaso on valtuuston nähden toimintakate.

Yleishallinto

Palvelukuvaus

Lapuan kaupungin kasvatuksen, koulutuksen ja vapaa-ajan toimialan yleishallinto vastaa sivistyslautakunnan ja hyvinvointilautakunnan alaisten yksiköille kuuluvien asioiden suunnittelusta, valmistelusta ja toimeenpanosta. Toimialaan kuuluvat seuraavat palvelut: kasvatuksen, koulutuksen ja vapaa-ajan toimialan yleishallinto, varhaiskasvatus ja esiopetus, perusopetus, erityisopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta, lukiokoulutus, musiikkiopiston opetus, kansalaisopiston opetus, kirjastopalvelut, kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut ja nuorisopalvelut. Henkilöstöä yleishallinnossa on neljä: sivistys- ja hyvinvointijohtaja, opetuspäällikkö, varhaiskasvatuspäällikkö ja hallintosihteeri.

Edelleen jatkumona vuodelle 2023 asetettuihin tavoitteisiin on kaksi merkittävää tavoitetta myös vuodelle 2024 sekä kolmantena Vahvuutena Välittäminen -kampanjan jatkaminen.

- 1) elämänlaatu ja mielen hyvinvointi
- 2) kaupungin ja hyvinvointialueen yhteistyö
- 3) kuntalaisten hyvinvointi

Elämänlaatu ja mielen hyvinvointi

- Työ- ja toimintakyky paranee
- Työn kuormittavuus tasapainottuu
- Työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään vähemmän
- Sairauspoissaolot vähenevät
- Työkykyisten määrä kasvaa
- Yhteisöllisyyden kasvattaminen
- Osallisuuden lisääminen

sekä sivistyspalveluiden ja hyvinvointialueen

HyTe:

- Yhteistyön ja toimintatapojen vahvistaminen ja selkiyttäminen toimivaksi kokonaisuudeksi

Kuntalaisten hyvinvointi

- Vahvuutena Välittäminen -kampanja

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

- Hyvinvointisuunnitelmaan pohjautuen: elämänlaatu ja mielen hyvinvoinnin painopisteen eteenpäin vieminen, käynnistäminen ja organisoiminen sivistyspalveluiden osalta.
- HyTe yhteistyön vahvistaminen ja kehittäminen
- LAPE-hankkeen, Ohjaamon ja perhekeskuksen hyödyntäminen lasten ja nuorten palveluiden järjestelyissä
- Vahvuutena välittäminen -kampanjan aktivoiminen

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen Talouden tasapainon ylläpitäminen	Elämänlaatu ja mielen hyvinvointi -Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu -Työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään vähemmän -Sairauspoissaolot vähenevät -Työkykyisten määrä kasvaa	Hyödynnetään elintapaohjauksen tilastoja Seurataan Kaikukortin käyttöä Hyödynnetään hyvinvointisuunnitelmassa mainittuja mittaristoja
Hyvinvoinnin lisääminen Talouden tasapainon ylläpitäminen	HyTe -yhteistyö kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	Moniammatillisuuden ja siihen liittyvien toimintaprosessien selkiyttäminen yhdessä sivistyspalveluiden sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa.
Hyvinvoinnin lisääminen	Vahvuutena Välittäminen: Asukkailla on mahdollisuus aktiiviseen osallistumiseen, yhteisöllisyys lisääntyy	Asiakaskyselyt Osallistuvan budjetin kampanjat: 1-3 kpl Osallisuus ja yhdenvertaisuus- suunnitelma päivitetty: K/E

Suunnitelmavuodet 2024-2025

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.
Yhteistyön kehittäminen ja syventäminen hyvinvointialueen kanssa.

Varhaiskasvatuspalvelut

Palvelukuvaus

Varhaiskasvatus on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen opetuksen, kasvatuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu pedagogiikka. Varhaiskasvatusta ohjaa varhaiskasvatustalain (540/2018), jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista. Varhaiskasvatus on merkittävä osa suomalaista koulutusjärjestelmään sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen polulla. Esiopetusta, jota säätelee perusopetuslaki, järjestetään pääosin varhaiskasvatustyksiköissä tai koulujen tiloissa toimivissa esiopetusryhmissä.

Varhaiskasvatusta voivat saada lapset, jotka eivät ole oppivelvollisuusikäisiä sekä sitä vanhemmat lapset, milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty. Varhaiskasvatusta tarjotaan Lapuan kaupungin viidessä päiväkodissa (Alanurmo, Kissankello, Liuhtari, Jokilaakso, Ritavuori), 5 ryhmäperhepäiväkodissa (Mylläri, Vaahtera, Tiistenjoki, Kultahippu, Karpalo), perhepäivähoidattajan omassa kodissa sekä kolmessa yksityisessä päiväkodissa (Mimilii, MarjaPulla, Pilke Merihevonen). Esiopetusta järjestetään koulujen yhteydessä olevissa esiopetusryhmissä, Alanurmon ja Kissankellon päiväkotien esiopetusryhmissä sekä yksityisen palveluntuottajan järjestämänä ostopalveluna. Vuorohoito (ilta-, yö- ja viikonloppuhoito) on toistaiseksi keskitetty Kissankellon päiväkotiin ja lisäksi Ritavuoren päiväkoti toimii laajennetulla aukioloajalla klo.22.00 saakka.

Varhaiskasvatuksessa toiminnan lähtökohtana on kiinteä kasvatusyhteistyö huoltajien kanssa. Varhaiskasvatusta järjestettäessä toimitaan monialaisessa yhteistyöverkostossa, jolla mahdollistetaan jokaisen lapsen kasvu ja kehitys lapsen edun mukaisesti.

Lapuan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on päivitetty vastamaan varhaiskasvatustalain asettamia tavoitteita ja ne on otettu käyttöön 1.8.2022. Paikalliset perusteet ovat linjassa valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuksen järjestäjää oikeudellisesti velvoittava määräys. Esiopetukseen on laadittu maakunnallisena yhteistyönä Eteläpohjalainen esiopetuksen opetussuunnitelma, joka pohjautuu valtakunnallisiin esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin ja sitä on täydennetty paikallisilla tarkennuksilla. Eteläpohjalainen esiopetuksen opetussuunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2023 ja sitä noudatetaan kaikissa esiopetusta antavissa yksiköissä.

Hyvinvoiva, varhaiskasvatuksen perustehtävään sitoutunut, koulutettu henkilöstö yhdessä esihenkilöiden kanssa tuottaa laadukasta varhaiskasvatusta. Lasten ja huoltajien osallisuutta vahvistetaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti sekä varhaiskasvatuksen että esiopetuksen toiminnan suunnittelussa.

Päiväkoti

Palvelukuvaus

Päiväkodissa varhaiskasvatuksesta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen lastenhoitaja sekä ryhmäavustaja / resurssilastenhoitaja. Päiväkodissa toimitaan 21 lapsen ryhmissä, joissa työskentelee 3 kasvattajaa sekä ryhmäavustaja / resurssilastenhoitaja tarpeen mukaan. Ryhmän toiminta perustuu pienryhmätöimintaan sekä suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen varhaiskasvatuksen järjestämiseen lain asettamien tavoitteiden ja vaatimusten mukaisesti. Toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja yhdessä muun henkilöstön kanssa.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Tulevan talousarviovuoden pyrkimyksenä on vakauttaa varhaiskasvatuksen palveluverkkoa siten, että siitä syntyy lapsen näkökulmasta ehyt ja joustava varhaiskasvatuksen ja oppimisen polku. Palveluverkon vakauttamisella myötävaikutetaan vaikuttaviin, tehokkaisiin ja laadukkaisiin varhaiskasvatus-palveluihin. Tehokas ja vaka palveluverkko mahdollistaa varhaiskasvatuksen pitkän aikavälin suunnitelmallisuuden ja toiminnan kehittämisen.

Varhaiskasvatuksessa painotetaan tulevana talousarvio vuonna varhaiskasvatuksen laadun arviointiin ja arviointimenetelmän käyttöönottoon. Arviointi auttaa kehittämään varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria ja vallitsevia toimintatapoja. Tiimityöskentelyn menetelmien vahvistamista ja kehittämistä jatketaan varhaiskasvatuksessa. Tiimityöskentely on yksi varhaiskasvatuksen vahvuuksista ja sitä halutaan kehittää edelleen koko yhteisön hyvinvoinnin ja osallistamisen näkökulmasta. Inklusiivinen varhaiskasvatus ja lasten yksilöllisen tuen vahvistaminen kolmitasoisien tuen käytänteiden kautta varhaiskasvatuksen kentällä vaatii toteutuakseen hyvin toimivan tiimin, jossa vastuut on jaettu selkeästi ja jokaisen osaaminen näkyy vahvuutena. Varhaiskasvatuksen ryhmissä laaditaan myös kevään aikana lain edellyttämä toiminnallinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma, joka myötävaikuttaa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon huomioimiseen ja toteutumiseen kaikissa varhaiskasvatuspalveluissa

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen	<p>Pedagogiikan vahvistaminen ja sisällöllinen kehittäminen</p> <p>Osallisuus / yhteisöllisyys</p>	<p>Varhaiskasvatuksen laadun arviointi ja arviointimenetelmän käyttöönotto</p> <p>Henkilöstön ammatillisen osaamisen vahvistaminen ja olemassa olevan tietotaidon hyödyntäminen työyhteisöissä</p> <p>Maakunnalliseen ETEVÄ- varhaiskasvatuksen täydennyskoulutussuunnitelmaan sitoutuminen, koulutusten hyödyntäminen mahdollisimman tehokkaasti</p> <p>Tiimityöskentelyn menetelmien vahvistaminen ja johdonmukainen kehittäminen yksiköissä</p>
Hyvinvoinnin lisääminen	<p>Kolmitasoisien tuen käytänteiden vahvistaminen</p> <p>HYTE- yhteistyö</p>	<p>Lapsen tuen toteutuminen inklusiivisesti, tuki viedään lapsen luo vahvasti osana lapsen arkea</p> <p>Hyväksi havaittujen yhteistyökäytänteiden ylläpitäminen hyvinvointialueella toimivien tahojen kanssa</p>
Hyvinvoinnin lisääminen	<p>Osallisuus / yhteisöllisyys</p>	<p>Vahvuusperusteinen toimintatapa ja työote, positiivisen pedagogiikan vahvistaminen, vahvuutena välittäminen- teema keskeisenä kaikessa toiminnassa</p> <p>Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen</p> <p>Yhteisöllisen toimintatavan lisääminen yksiköiden ja ryhmien välillä</p> <p>Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen</p>

Tunnusluvut

	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Toimintapäivät, maksimikapasiteetti*	94 380	94 380	103 818	99 704
Hoitopaikat (raken-teellinen)	390	390	429	412

* Toimintapäivät, maksimikapasiteetti päiväkotitoiminnassa on laskettu luvulla 242.

Suunnitelmavuodet 2024 – 2025

Varhaiskasvatuksen palveluverkkoa kehitetään ja vakautetaan kohti tehokasta ja toimivaa kokonaisuutta, jolloin mm. isommat yksiköt mahdollistavat henkilöstöressin oikea-aikaisen sijoittelun lasten todellisten läsnäolojen perusteella sekä varhaiskasvatuksen suunnitelmallisen kehittämisen pitkällä aikavälillä. Tulevina vuosina painotetaan erityisesti varhaiskasvatuksen laadun arviointiin ja arviointiin perustuvaan kehittämiseen

Perhepäivähoito**Palvelukuvaus**

Perhepäivähoidossa varhaiskasvatuksesta vastaa perhepäivähoitaja. Perhepäivähoitoa järjestetään vaihtoehtoisesti hoitajan omassa kodissa 4 lapselle tai 2-3 hoitajan yhteisenä toimintana erillisessä ryhmäperhepäiväkodissa 8-12 lapselle. Perhepäivähoitotoiminnassa noudatetaan samoja varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita ja velvoitteita kuin päiväkotitoiminnassakin. Ryhmäkoon ollessa pienempi, varhaiskasvatusmuoto on oivallinen pienille, alle 3- vuotiaille tai muutoin pienestä ryhmästä hyötyville lapsille.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Perhepäivähoidon palvelukokonaisuuden kehittämisessä pyritään takaamaan palvelun laatu ja saatavuus tulevaisuudessakin. Tavoitetasona pyritään säilyttämään 15-20 kotona toimivaa perhepäivähoitajaa. Perhepäivähoidossa vahvistetaan pedagogista toimintakulttuuria laadun arvioinnin menetelmien avulla.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen	Perhepäivähoidon säilyttäminen osana varhaiskasvatustaloutta	Tavoitetaso 15 - 20 hoitajaa
Hyvinvoinnin lisääminen	Pedagogisen toimintakulttuurin kehittäminen perhepäivähoidossa	Perhepäivähoidon laadun arviointi ja arviointimenetelmän käyttöönotto
Hyvinvoinnin lisääminen	Osallisuus / yhteisöllisyys	<p>Vahvuusperusteinen toimintatapa ja työote, positiivisen pedagogiikan vahvistaminen</p> <p>Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen</p> <p>Yhteisöllisen toimintatavan lisääminen perhepäivähoitajien tiimien sekä varahoito- päiväkotien välillä</p> <p>Vahvuutena välittäminen- teema keskeisenä kaikessa toiminnassa</p> <p>Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen</p>

Tunnusluvut

	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Kunnallinen ryhmäperhepäivähoito				
Toimintapäivät, maksimikapasiteetti*	17 600	19 360	13 200	13 200
Hoitopaikat (rakenteellinen)	80	88	60	60
Kunnallinen perhepäivähoito				
Toimintapäivät, maksimikapasiteetti*	23 760	21 120	17 600	13 200
Hoitopaikat (rakenteellinen)	108	96	80	60

*Toimintapäivät, maksimikapasiteetti perhepäivähoidossa on laskettu luvulla 220.

Suunnitelmavuodet 2024-2025

Perhepäivähoidon säilyttäminen osana varhaiskasvatuspalveluita sekä ryhmäperhepäiväkotien tarkastelu osana laajempaa varhaiskasvatuspalvelu kokonaisuutta.

Kotihoidon tuki, yksityisen hoidon tuki ja palveluseteli

Palvelukuvaus

Kotihoidon tukea voidaan myöntää perheille aikaisintaan vanhempainrahakauden päätyttyä. Kotihoidon tuki on vaihtoehtona lapsen varhaiskasvatukselle kun vanhempi / huoltaja haluaa hoitaa lasta kotona.

Kotihoidon tuen kuntalisän maksaminen jatkuu nyky muodossaan toistaiseksi. Lasten yksityisen hoidon tuella lapsen hoito voidaan järjestää vanhemman tai muun huoltajan osoittamalla hoidon tuottajalla. Lasten yksityisen hoidon tukea voi hakea perhe, jolla on alle kouluikäinen lapsi tai lapsia, joka/jotka ei ole kunnallisen varhaiskasvatuksen piirissä. Perhe ei voi samanaikaisesti saada yksityisen hoidon tukea ja kotihoidon tukea.

Palveluseteli myönnetään Lapualla toimivaan ryhmäperhepäiväkotiin tai päiväkotiin. Varhaiskasvatuksen palveluseteli on harkinnanvarainen vaihtoehto lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseen. Perheillä ei ole palveluseteliin subjektiivista oikeutta.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Kotihoidon tuen kuntalisä on käytössä toistaiseksi. Palvelusetelillä tuotettu palvelu vakiinnutetaan tavoitetasoon (noin 30%).

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen, Talouden tasapainon ylläpitäminen	Yksityisen varhaiskasvatuksen palvelurakenteen vakiinnuttaminen	Palveluseteli kattaa 25-30% koko varhaiskasvatuspalvelun kokonaisuudesta Lasten sijoittelun seuranta

Tunnusluvut

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
kotihoidontuki/perheitä	125	189	189	172	159
Kotihoidontuki/lapsia	196	280	280	245	213
Palveluseteli/lapsia	196	196	196	196	162
Kuntalisä/lapsia	142	135	135	135	100

Perusopetus

Alakoulut

Palvelukuvaus

Lapualaisille lapsille järjestetään ikäkauden ja edellytysten mukaista perusopetusta, joka edistää oppilaiden tervettä kasvua, oppimista ja kehitystä. Kouluissa hankitaan tavoitteellisesti elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä kehitetään tervettä itsetuntoa. Perusopetuksen aikana luodaan pohja elinikäiselle oppimiselle. Yhdessä kotien kanssa tuetaan oppilaiden elämänhallintataitoja sekä omien vahvuuksien löytämistä. Vuorovaikutustaidot kehittyvät yhteisöllisessä toiminnassa.

Lapualla toimii 11 perusopetuksen alakoulua: Alanurmon koulu, Haapakosken koulu, Hellanmaan koulu, Kauhajärven koulu, Keskuskoulu, Liuhtarin koulu, Männikön koulu, Poutun koulu, Ritavuoren koulu, Ruhan koulu ja Tiistenjoen koulu. Esiopetusta järjestetään koulujen yhteydessä Hellanmaan, Männikön, Kauhajärven ja Tiistenjoen kouluissa.

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tuetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa erilaisin tukimuodoin ja joustavin rakentein. Erytystä tukea saavien opetusta järjestetään kaikilla kouluilla. Pienryhmät on sijoitettu Keskuskouluun ja Liuhtarin kouluun. Yhteistyö huoltajien kanssa pyritään rakentamaan luottamukselliseksi vuorovaikutussuhteeksi monipuolisten yhteistyön avulla.

Oppilaiden iltapäivätoimintaa järjestetään koulujen toimesta Alanurmossa, Liuhtarissa, Ritavuorella, Keskuskoululla ja Ruhan koululla. Lisäksi Kauhajärven, Männikön ja Tiistenjoen kouluilla järjestetään iltapäivätoimintaa yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

- Kouluturvallisuuden kehittäminen kaikissa yksiköissä.
- Oppilaiden, henkilöstön ja sidosryhmien osallisuuden sekä yhteisöllisyyden edistäminen kaikissa yksiköissä
- Yhteistyö hyvinvointialueen palveluiden kanssa: palveluiden jatkuvuuden varmistaminen, moniammatillisuuden ja siihen liittyvien prosessien selkiyttäminen oppilaiden hyvinvoinnin turvaamiseksi
- Oppimisympäristöjen ja pedagogisten valmiuksien kehittäminen opetussuunnitelman vaatimuksia ja yhteistyön mahdollisuuksia lisääväksi
- Verkostojen kehittäminen pedagogisesta, oppimisen tuen ja opiskeluhuollon näkökulmista
- Yhteisopettajuuden ja yhteistyön rakenteiden lisääminen kouluissa

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen	Kehittäminen Innovointi Kouluturvallisuus	Hyvinvointikyselyssä alakoulujen oppilaista kokee olonsa koulussa turvallisiksi 81 %. Tavoitteena on parantaa kyseistä osuutta. Kiusaamista kertoo kokevansa (3-6-luokan oppilaista) vähintään kerran viikossa 11,7 %. Tavoitteena on pienentää kyseistä osuutta
Hyvinvoinnin lisääminen	Kehittäminen, osallistaminen Osallisuus / yhteisöllisyys	Hyvinvointikyselyn tulosten hyödyntäminen kaikissa yksiköissä oppilaiden, huoltajien ja henkilöstön näkökulmista kaikissa yksiköissä. Mittarina kirjausten toteutuminen yksiköittäin.
Hyvinvoinnin lisääminen	Kehittäminen, verkostoituminen Hyvinvointialueyhteistyö	Moniammatillisuuden ja siihen liittyvien prosessien selkiyttäminen oppilaiden hyvinvoinnin turvaamiseksi. Perhekeskus ja opiskeluhoitotyön yhteensovittaminen. Kokonaisvaltaisten palveluiden rakentaminen. Moniammatillisen hyvinvointityön mallintaminen. Mittarina toteutuneet yhteistyökokoukset.
Hyvinvoinnin lisääminen	Kehittäminen, innovointi, verkostoituminen: Pedagoginen kehittäminen	Yhteisopettajuuden lisääminen. Lähikouluperiaatteen ja inklusion edistäminen. Kustannustehokkaiden ja tuen tarpeita vastaavien erityispedagogisten käytänteiden kehittäminen: tupaopetus ja kehittäjäryhmän toiminta. Digitalisaation tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen. Alkuopetuksen toiminnallisuuden kehittäminen. Tuen käsikirjan päivittäminen. Mittarina teemaan liittyvien koulutusten ja pedagogisten kahviloiden määrä
Hyvinvoinnin lisääminen	Kehittäminen, osallistaminen, verkostoituminen: Verkostojen kehittäminen	Verkostojen ylläpitäminen ja toiminnan kehittäminen. Verkostotavoitteiden kirjaaminen sekä toimijoiden roolien määrittely kaikissa toimivissa verkostoissa. Mittarina kirjausten toteutuminen/to-teutumattomuus

Tunnusluvut

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Tuntikehys (ovtes-tunnit)					
yleisopetus	1768,5	1736,5	1740	1655,5	1627
osa-aikainen erityisopetus + koordinointi	197	235	235	211	332
luokkamuotoinen erityisopetus	160	166,5	166,5	262	229
nepsy-valmennus (vuosiviikkotunti)				12	12
yhteensä	2125,5	2138	2141,5	2140,5	2200
Henkilökunta, lkm					
- opettajat	84	86	86	89	96
- ohjaajat ja kouluvalmentajat	36	35	35	39	31
Oppilasmäärä	1133	1108	1105	1149	1105

Suunnitelmavuodet 2024-2025

- Koulun ja moniammatillisten verkostojen kehittäminen paikallisesti ja alueellisesti
- Hyvinvointialueen kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen edelleen
- Verkostojen vakiinnuttaminen ja tehostaminen
- Tuen muotojen ja opiskeluhoollon käytänteiden kehittäminen
- Yhteis- ja tiimityön käytänteiden vakiinnuttaminen
- Oppilaiden osallisuuden hyödyntäminen ja kehittäminen

Yläkoulu

Palvelukuvaus

Lapuan yläkoulu antaa opetusta vuosiluokilla 7-9, jonka tavoitteena on oppilaan perusopetuksen päättötodistus ja mahdollisuus siirtyä toisen asteen opintoihin sekä antaa oppilaalle elämässään tarvittavat tarpeelliset tiedot ja taidot. Opetuksessa ja kasvatuksessa edistetään sivistystä ja annetaan mahdollisuus itsensä kehittämiseen monipuolisesti. Oppilaille opetetaan vastuuntunnon merkitystä, omatoimisuutta ja vahvistetaan myönteisen minäkuvan syntymistä.

Oppilaalle ja koko henkilökunnalle taataan ja turvataan turvallinen oppimisympäristö, johon kuuluu myös toimiva koulukuljetus. Koulu kasvattaa nuoria hyvään sosiaaliseen kanssakäymiseen ja suvaitsevaisuuteen. Koulukiusaamiseen ja sen ilmiöiden ehkäisyyn puututaan aktiivisesti.

Opintomenestyksen turvaamiseksi koulussa annetaan yleistä, tehostettua ja erityistä tukea. Osa-aikaista erityisopetusta antaa 3 kokoaikaista erityisopettajaa ja erityisluokanopetusta 4 kokoaikaista erityisluokanopettajaa. Oppilaanohjauksen kautta oppilaan omaa oppimisympäristöä ja käsitystä tulevasta työympäristöstä vahvistetaan.

Koulun terveydenhuolto hoitaa säännölliset terveystarkastukset, opettaa terveitä elämäntapoja ja säännöllistä ruokailua yhteistyössä opetuksen ja ruokapalvelun kanssa. Ongelmatilanteissa toimitaan aktiivisesti kotien, psykologin ja kuraattorin, -lääkärin ym. tahojen kanssa.

Koulu osallistuu valtakunnallisiin arviointi- ja vertailututkimuksiin, joiden kautta palvelua voidaan kehittää.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Laadukkaan opetuksen kautta turvataan jokaiselle peruskoulun päättävälle edellytykset siirtyä toisen asteen opintoihin. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Jatkoa Vahvuutena välittäminen -kampanjalle.

HYTE - yhteistyö sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa: moniammatillisuuden ja siihen liittyvien prosessien selkiyttäminen oppilaiden hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja kasvun tukeminen tarjoamalla psyykkisesti ja fyysisesti turvallinen oppimisympäristö. Oppimisen tukeminen tarjoamalla nykyaikaista motivoivaa opetusta, monipuoliset valinnaisaine -mahdollisuudet, aktiivisuus liikuttamisen ja lukemisen hankkeissa sekä osallistuminen kansainväliseen toimintaan. Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja opiskelun tueksi henkilöstöä on täydennetty Kouluvalmentajan vakinaisella työsuhteella ja psykiatrisen sairaanhoitajan sekä resurssiopettajan määräaikailla työsuhteilla (hankerahoitus).

Kodin ja koulun yhteistyö oppilaiden kohtaamien ongelmien varhaisissa havainnoinneissa ja toimenpiteissä sekä vanhempien kasvatustyön tukemisessa.

Verkostojen ja tutor-toiminnan kehittäminen pedagogisesta, oppimisen tuen ja opiskeluhoillon näkökulmista

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen	Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen	Kampanjan jatko Yhteisöllisyyttä lisäävät tapahtumat
Hyvinvoinnin lisääminen	HYTE -yhteistyö sosiaali- ja terveystalouden kanssa	Moniammatillisuuden ja siihen liittyvien prosessien selkiyttäminen oppilaiden hyvinvoinnin turvaamiseksi. Kokonaisvaltaisten palveluiden rakentaminen.
Hyvinvoinnin lisääminen Talouden tasapainon ylläpitäminen	Oppilaan päättötodistus ja toisen asteen opintoihin siirtyminen	Laadukas opetus pätevällä ja määrältään riittävällä henkilöstöllä. Päättötodistus ja oppilaanohjaus sekä seuranta.
Hyvinvoinnin lisääminen Talouden tasapaino	Kodin ja koulun yhteistyö. Vanhempien kasvatustyön tukeminen sekä koulukiusaamisen ehkäisy	Varhainen puuttuminen ilmeneviin ongelmiin ja ongelmien kasaantumisen sekä syrjäytymisen ehkäisy riittävällä henkilöstöllä. Hyvinvointikysely ja hyvinvointikertomus

Tunnusluvut

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Tuntikehys	1170,5	1158,5	1154,25	1202,15	1260,5
yleisopetus	1013,5	1001,5	997,25	1009,75	1038,5
luokkamuotoinen eo	100	100	100	135,4	150
yksilöllinen eo	57	57	57	57	58
Henkilökunta					
- opetushenkilöstö	52(47)*	52 (47)*	52 (47)*	54(49)	54(49)
- muu henkilökunta	2	5	5	5	5

*oma henkilöstö 49, yhteiset opettajat mukana 54

Suunnitelmavuodet 2024 - 2025

- Opetusryhmien koko pidetään tarkoituksenmukaisena ja opetustavoitteita sekä oppilaiden tarpeita vastaavana.
- Koulun ja moniammatillisten verkostojen kehittäminen
- HYTE -yhteistyön vakiinnuttaminen
- Tuen muotojen ja opiskeluhoollon käytänteiden kehittäminen ja siihen liittyvä henkilöstön koulutus.
- Oppilaiden osallisuuden hyödyntäminen ja kehittäminen
- Koulun kiinteää varustelua uusitaan tarpeiden mukaan
- Liikkumisen ja lukemisen kampanjoita jatketaan
- Toimitaan aktiivisesti kulttuuritapahtumiin osallistumisen ja järjestelyiden osalta
- Yläkoulu ylläpitää ja pyrkii vahvistamaan olemassa olevia kansainvälisiä yhteyksiä.

Lukiokoulutus

Palvelukuvaus

Lapuan lukio on yleissivistävä, ylioppilastutkintoon johtava ja jatko-opintoihin yliopistossa, korkeakoulussa, ammattikorkeakoulussa tai lukion oppimäärään perustuvassa ammatillisessa koulutuksessa valmentava toisen asteen oppilaitos, jonka ylläpitäjä on Lapuan kaupunki. Lapuan lukion tehtävänä on tarjota laadukasta ja monipuolisesti painotettua lukiokoulutusta. Opetuksen järjestämisessä pyritään siihen, että opiskelijoiden kurssi-/opintojaksovalinnat toteutuisivat mahdollisimman laajasti. Opetushenkilöstön kanssa yhteistyössä päivittäisestä koulutyön sujumisesta pitävät huolen lukion hyvinvointiryhmä ja opiskelijakunnan edustajana opiskelijakunnan hallitus ja opiskelijafoorumi.

Lapuan lukio toimii keväällä 2019 valmistuneissa tiloissa.

Lukiokoulutuksen kannalta keskeisiä sidosryhmiä ovat Lapuan yläkoulu, Sedu Lapua, Lapuan kansalaisopisto, Lapuan kaupunginkirjasto, Lapuan musiikkiopisto, Lapuan kulttuuritoimi, Lapuan nuorisotoimi, Opinlakeus-verkosto ja Etelä-Pohjanmaan Urheiluakatemia.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

- Kouluturvallisuuden kehittäminen
- Opiskelijoiden, henkilöstön ja sidosryhmien osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen
- Yhteistyö hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouden kanssa opiskelu- ja palveluiden turvaamiseksi ja kehittämiseksi
- Johtotiimi-, johtoryhmä- ja ryhmänohjaajatiimityöskentelyn kehittäminen ja vakiinnuttaminen
- Opetussuunnitelma 2021: opintojaksovalintojen toteutumisen seuraaminen
- Opetussuunnitelma 2021: lukion toimintakulttuurin kehittäminen uuden opetussuunnitelman mukaisesti.
- Lähilukion markkinoinnin jatkaminen
- Oppivelvollisuuden laajentamisen ja maksuttoman toisen asteen taloudellisten ja toiminnallisten vaikutusten seuraaminen.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen	Kouluturvallisuus, osallisuus ja yhteisöllisyys.	<p>Turvallisuuskävelyt, poistumis- ja suojautumisharjoitukset 1-2 krt/lukuvuosi. Opiskelijoiden osallisuuden lisääminen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. opiskelijakunnan hallituksen ja opiskelijafoorumin toteutuneet kokoukset/kokousten määrä 2. opiskelijakunnan tekemät aloitteet ja niiden toteutuminen/tehtyjen ja toteutuneiden aloitteiden määrä <p>Kouluun kiinnittymisen ja yhteisöllisyyden tunteen lisääminen/Yhteisöllisten tapahtumien määrä.</p> <p>Kouluturvallisuuteen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemukseen liittyvän datan kerääminen/ Hyvinvointikysely</p>
Hyvinvoinnin lisääminen	Hyvinvointialueyhteistyö	Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen ja yhteisöllinen/yksilöllinen opiskeluhuolto: toteutuneet kokoukset/kokousten määrä laaditut toimintasuunnitelmat/vuosikellot, toiminnan arvioiminen lukuvuoden lopussa/arviointiraportti
Hyvinvoinnin lisääminen Kasvun varmistaminen Talouden tasapainon ylläpitäminen	50 % lapualaisista peruskoulun 9. luokan oppilaista aloittaa toisen asteen opinnot Lapuan lukiossa syksyllä 2023.	Ysiluokkalaisten ja huoltajien lukioinfot. Yläkoulun kasien ja ysien tutustumiskäynnit lukiolla. Lukio-opinnot aloittavien määrä elokuussa 2024.

Tunnusluvut

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Opiskelijamäärä	222	258	269	264	244
Tuntikehys					
- opetus	346,46	369,13	376,21	367	355
- opinto-ohjaus	9,58	10,38	1,83	10	10
- lukioresurssi	53,13	59,67	62,03	60	55
- kerroinlisä	34,64	37,71	37,62	37	36
yhteensä	443,81	476,89	477,69	474	456
Tuntikehys/opiskelija	2,00	1,85	1,78	1,80	1,87
Opetushenkilöstö	23	23	23	23	23
- vakinaiset opettajat					
- tuntiopettajat	19	19	19	19	19
(perusopetuksen opettajat, sivutoimiset tuntiopettajat)	4	4	4	4	4
Muu henkilöstö					
- koulusihteeri	1	1	1	1	1
- kuraattori	1	1	1	1	
- koulunkäynninohjaaja					1

* opinto-ohjauksen opetussuunnitelman mukaisten kurssien/opintojaksojen opetus sisältyy opetuksen tuntimäärään, osa opinto-ohjauksen ohjauksesta (= 1 kurssi tai opintojakso/ohjausryhmä) sisältyy lukioresurssiin

Suunnitelmavuodet 2024 - 2025

- Kouluturvallisuuden kehittäminen
- Opiskelijoiden, henkilöstön ja sidosryhmien osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen
- Yhteistyö hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa opiskelu- huollon palveluiden turvaamiseksi ja kehittämiseksi; säännölliset palvelutarvekartoitukset
- Johtotiimi-, johtoryhmä- ja ryhmänohjaajatiimityöskentelyn kehittäminen ja vakiinnuttaminen
- Opetussuunnitelma 2021: opintojaksovalintojen toteutumisen seuraaminen
- Opetussuunnitelma 2021: lukion toimintakulttuurin kehittäminen uuden opetussuunnitelman mukaisesti
- Lähilukion markkinoinnin jatkaminen
- Oppivelvollisuuden laajentamisen ja maksuttoman toisen asteen taloudellisten ja toiminnallisten vaikutusten seuraaminen.

7.8 Hyvinvointilautakunta

Hyvinvointilautakunta	TAM 2023	TA 2024	Muutos%	Muutos €
			TA 2023-2024	TA 2023-2024
Toimintatuotot	1 366 260	1 329 950	-2,66 %	-36 310
Toimintakulut	-4 443 767	-4 509 080	1,47 %	-65 313
Toimintakate	-3 077 507	-3 179 130	3,30 %	-101 623

Hyvinvointilautakuntaan kuuluu musiikkiopisto, taidekoulu, kansalaisopisto, kirjastotoimi, kulttuuritoimi, nuoriso- ja liikuntatoimi sekä osa sisäistä hallintoa. Em. osa-alueet ovat sisällyneet aiemmin sivistyslautakuntaan. Sitovuustaso on valtuuston nähtävien toimintakate. Sisäiset vuokrat eivät sisälly esitettyihin talousarviolukuihin.

Palvelukuvaus

Lapuan kaupungin kasvatuksen, koulutuksen ja vapaa-ajan toimialan yleishallinto vastaa sivistyslautakunnan ja hyvinvointilautakunnan alaisten yksiköille kuuluvien asioiden suunnittelusta, valmistelusta ja toimeenpanosta. Toimialaan kuuluvat seuraavat palvelut: kasvatuksen, koulutuksen ja vapaa-ajan toimialan yleishallinto, varhaiskasvatus ja esiopetus, perusopetus, erityisopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta, lukiokoulutus, musiikkiopiston opetus, kansalaisopiston opetus, kirjastopalvelut, kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut ja nuorisopalvelut. Henkilöstöä yleishallinnossa on neljä: sivistys- ja hyvinvointijohtaja, opetuspäällikkö, varhaiskasvatuspäällikkö ja hallintosihteeri.

Edelleen jatkumona vuodelle 2023 asetettuihin tavoitteisiin on kaksi merkittävää tavoitetta myös vuodelle 2024 sekä kolmantena Vahvuutena Välittäminen -kampanjan jatkaminen.

- 1) elämänlaatu ja mielen hyvinvointi
- 2) kaupungin ja hyvinvointialueen yhteistyö
- 3) kuntalaisten hyvinvointi

1) elämänlaatu ja mielen hyvinvointi

- Työ- ja toimintakyky paranee
- Työn kuormittavuus tasapainottuu
- Työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään vähemmän
- Sairauspoissaolot vähenevät
- Työkykyisten määrä kasvaa
- Yhteisöllisyyden kasvattaminen
- Osallisuuden lisääminen

sekä sivistyspalveluiden ja hyvinvointialueen

2) HyTe:

- Yhteistyön ja toimintatapojen vahvistaminen ja selkiyttäminen toimivaksi kokonaisuudeksi

3) Kuntalaisten hyvinvointi

- Vahvuutena Välittäminen -kampanja

Talousarviovuosi 2024

- Hyvinvointisuunnitelmaan pohjautuen: elämänlaatu ja mielen hyvinvoinnin painopisteen eteenpäin vieminen, käynnistäminen ja organisoiminen sivistyspalveluiden osalta.
- HyTe yhteistyön vahvistaminen ja kehittäminen
- LAPE-hankkeen, Ohjaamon ja perhekeskuksen hyödyntäminen lasten ja nuorten palveluiden järjestelyissä
- Vahvuutena Välittäminen -kampanjan aktivoiminen

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen Talouden tasapainon ylläpitäminen	Elämänlaatu ja mielen hyvinvointi -Työ- ja toimintakyky paranee -Työn kuormittavuus tasapainottuu -Työkyvyttömyyseläkkeelle siirrytään vähemmän -Sairauspoissaolot vähenevät -Työkykyisten määrä kasvaa	-Hyödynnetään elintapaohjausta -Seurataan Kaikukortin käyttöä -Hyödynnetään hyvinvointisuunnitelmassa mainittuja mittaristoja
Hyvinvoinnin lisääminen Talouden tasapainon ylläpitäminen	HyTe -yhteistyö kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	Moniammatillisuuden ja siihen liittyvien toimintaprosessien selkiyttäminen yhdessä sivistyspalveluiden, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa.
Hyvinvoinnin lisääminen	Vahvuutena Välittäminen: Asukkailla on mahdollisuus aktiiviseen osallistumiseen, yhteisöllisyys lisääntyy	Asiakaskyselyt Osallistuvan budjetin kampanjat: 1-3 kpl Osallisuus ja yhdenvertaisuus- suunnitelma päivitetty: K/E

Suunnitelmavuodet 2025-2026

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- Yhteistyön kehittäminen ja syventäminen hyvinvointialueen kanssa

---

Musiikkiopisto

Palvelukuvaus

Lapuan musiikkiopisto on taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaista (L 21.8.1998/633) opetusta antava lakisääteinen oppilaitos. Toimintaa ohjaavan valtakunnallisen opetussuunnitelman keskeisenä tavoitteena on hyvän ja elinikäisen musiikkisuhteen luominen. Opetuksen tulee myös antaa musiikkialasta kiinnostuneille oppilaille valmiudet hakeutua musiikkialan ammatilliseen tai korkeasteen koulutukseen. Musiikkiopiston kohderyhmänä ovat ensisijaisesti lapset ja nuoret mutta myös aikuiset opiskelijat. Soitto- ja/tai lauluopinnot harrastuksena ohjaavat oppilasta keskittyneeseen, määrätietoiseen ja pitkäjännitteeseen työskentelyyn sekä rakentamaan toimintaan yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Musiikin opiskelun avulla oppilas voi löytää välineen ja väylän omalle itseilmaisuudelleen. Musiikkiopiston tehtävänä on myös paikallisen ja kansallisen musiikkikulttuurin säilyttäminen ja kehittäminen, vuorovaikutus ja yhteistyö muiden musiikin- ja taideopetusta antavien oppilaitosten ja tahojen kanssa sekä kansainvälisen yhteistyön edistäminen.

Opetustarjontaan kuuluu musiikkileikkikoulutoiminta, eri instrumenttien soitonopetus, kamari- ja kansanmusiikin opetus, Nuottipajan ja musiikin perusteiden opetus, rytmimusiikin opetus ja siihen liittyvä bänditoiminta, valinnaiset opintojaksot sekä esiintymiseen valmentava konserttitoiminta.

Soitinvalikoimaan kuuluvat jousisoittimet, puu- ja vaskipuhaltimet, piano, kitara, lyömäsoittimet, sähkökitara, sähköbasso, rummut, harmonikka ja laulu (rytmilaulu ja klassinen).

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Musiikkiopistoa johdetaan taloustavoitteet huomioiden, kuitenkin valtionosuutta riskeeraamatta. Talouden tasapainoa ylläpitäviä toimenpiteitä ovat mm. 1.8.2021 alkaen toteutetut lukukausi- ja muiden maksujen korotukset.

Musiikkiopisto tarjoaa perustehtävänsä mukaisesti jokaiselle oppilaalle opetussuunnitelman mukaista soitinopetusta ja on niin toiminnassaan kuin tiedottamisessaan avoin oppilaitos. Yksilöopetuksen myötä yksilöllinen kohtaaminen on toimintamme ydintä. Opistolla on runsas ja monipuolinen konserttitoiminta ja musiikkitarjonta omalla paikkakunnalla. Oppilaat ja kokoonpanot voivat esiintyä myös muissa tilaisuuksissa ja tapahtumissa opiston omien konserttien lisäksi.

Viestintä on toimivaa ja hyvää niin opiston sisällä kuin ulkopuolellakin. Opiston verkkosivut ovat informatiiviset niin oppilaaksi hakeutuvalla, oppilaallemme kuin ulkopuoliselle tarkastelijalle. Oppilaitoshallinto-ohjelma EEPOS tulee yhä tutummaksi informaatiokanavaksi oppilaille ja perheille mobiilisovelluksen myötä.

Oppilaiden, heidän kotiväkönsä sekä henkilökunnan hyvinvointi on merkityksellistä. Nykytilaa seurataan oppilas-, huoltaja ja henkilöstökyselyjen avulla ja toimintaa kehitetään niin pedagogisesti kuin hyvinvoinnin ja palvelevuuden vahvistamiseksi.

Yhteistyötä jatketaan niin oman paikkakunnan kuin muidenkin toimijoiden kanssa. Yhteistyökumppaneita ovat mm. Vanhan Paukun yksiköt (teemalukuvuodet, yhteiset tapahtumat ja toiminnan suunnittelu), perusopetus (kulttuuriopetussuunnitelma), varhaiskasvatus (tarinalliset soitinesittelykonsertit päivähoiton lapsille), palvelukodit (pienet konsertit) ja muut musiikkiopistot. Musiikkiopisto on mukana myös Suomen harrastamisen mallin hankkeessa ja tuottaa musiikkikerhoja kouluihin.

Erityisenä painopisteenä toimintakaudella paikallisessa yhteistyössä on päivitetty kulttuuriopetussuunnitelma ja siihen liittyvä yhteistyö perusopetuksen ja kulttuuritoimijoiden kesken. Maakunnallista yhteistyötä tuo Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan musiikkiopistojen yhteinen Opetushallituksen rahoittaman Opi sävellajit ja asteikot -hanke, jota Lapuan musiikkiopisto koordinoi. Hanke tuottaa soitonopetuksen pedagogista tukimateriaalia videoiden ja tehtävien muodossa avoimeksi oppimateriaaliksi valtakunnallisesti sekä suomen- että osin myös ruotsinkielisenä.

Musiikkiopisto pohjaa toimintansa suunnittelun ja kehittämisen kaupungin strategiaan sekä sivistystoimen, kulttuurikeskus Vanhan Paukun ja musiikkiopiston toimenpideohjelmiin.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
<p>Kehitämme, uudistamme ja ylläpidämme</p> <p>Osallistamme</p> <p>Kannustava ja innostava ilmapiiri</p> <p>Hyvinvoinnin lisääminen</p> <p>Talouden tasapainon ylläpitäminen</p>	<p>Toiminnan laadun kehittäminen</p> <p>Arvostavan ja asiakaslähtöisen asenteen kehittäminen</p> <p>Vaikuttavat, tehokkaat ja laadukkaat palvelut</p> <p>Tulevaisuuden musiikkiopiston suuntaviivojen hahmottaminen</p>	<p>Toteutuneet kehityskeskustelut, kehittämispäivät ja lukuvuosikysely sekä niiden tulosten pohjalta aloitetut kehittämistoimenpiteet suhteessa opetukseen ja opettajien hyvinvointiin sekä asiakaslähtöiseen työskentelytapaan. Musiikin terveyttä ja hyvinvointia edistävät vaikutukset konkretisoituvat laadukkaissa musiikkiopistopalveluissa</p>
<p>Verkostoidumme ja teemme yhteistyötä tavoitteellisesti</p> <p>Hyvinvoinnin lisääminen</p> <p>Osallistamme</p> <p>Kannustava ja innostava ilmapiiri</p> <p>Innovoimme kokeilevasti</p>	<p>Yhteisöllisyyden ja paikallisen yhteistyön kasvattaminen</p> <p>Osallisuuden lisääminen</p>	<p>Musiikkipedagogien työtä palvelevan koulutuksen järjestäminen yhteistyössä alueen musiikkiopistojen kanssa: 1-2 toteutunutta koulutusta</p> <p>Paikallinen yhteistyö päivitetyn kulttuuriopetussuunnitelman myötä perusopetuksen kanssa: toteutuneet musapajat ja/tai konserttavierailut kouluilla</p>
<p>Hyvinvoinnin lisääminen</p> <p>Verkostoidumme ja teemme yhteistyötä tavoitteellisesti</p> <p>Osallistamme</p>	<p>HyTe</p>	<p>Yhteistyön jatkaminen ja vahvistaminen sekä kehittäminen Hyvinvointialueen toimijoiden kanssa. 1-3 toteutunutta yhteistyöhanketta palvelukotikonserttien muodossa. Taiteen ja erityisesti musiikin hyvää tuottavat vaikutukset ovat tärkeitä huomioimisen kohteita</p>
<p>Hyvinvoinnin lisääminen</p> <p>Innovoimme kokeilevasti</p> <p>Verkostoidumme ja teemme yhteistyötä tavoitteellisesti</p>	<p>Vanhan Paukun toimijoiden yhteistyö</p>	<p>Yhteinen teema toteutuu musiikkiopiston konserttien ja opintojaksojen sisällä: 1-3 toteutunutta tilaisuutta ja/tai teemaa hyödyntävää opintojaksoa</p>

Taloudelliset tunnusluvut

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Kulut yhteensä	947.400* 755.617*	983.623* 791.783*	846.843	846.086	896.540
Toimintatuotot	96.749	98.300	102.398	95.479	97.075
- maksutuotot	91.973	94.577	102.398		
- kuntalaskutus	1.781	2.819	-		
- vuokratulot (tilat)	2.995	904			
Valtionosuus	505.834	522.686	533.943	555.374	555.374
Kaupungin osuus	344.817 *) 153.034**)	362.637*) 170.797**)	210.502	195.233	244.091

Annettava opetus perustuu 11.157 oppituntiin lukuvuodessa (n. 320 t/viikko).

Em. tuntimäärä tulee käyttää valtionosuusperusteen säilyttämiseksi.

*) TP 2020 ja 2021: summassa mukana sisäiset vuokrat 191.782,92 €.

*) TP 2022 ja TA 2023-2024: luvut ilman sisäisiä vuokria.

Opetuksen tunnusluvut

Oppilaat	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Opetustunnit	11.276	11.235	11.217	11.434	11.434
<i>Oppilasmäärä</i>					
Vars. oppilaat	261	255	231	250	250
Musiikkileikkikoulu	94	83	76	69	69
Solistiset tasosuoritukset (uuden opetussuunnitelman myötä uudistuvat Soivat Kokonaisuudet)	61	108	75	70	70
<i>Päättötodistukset</i>					
Perustaso (Perusopinnot)	16	11	15	7	7
Mus.opistotaso (Syventävät opinnot)	3	7	6	5	5

Suunnitelmavuodet 2024 – 2025

- laajempi itsearviointikysely oppilaille, heidän vanhemmilleen ja henkilöstölle (tarkastelussa mm. uuden opetussuunnitelman vaikutus opettamiseen ja opiskeluun)
- työ- ja opiskeluvälineiden laadukkuus (uusien laadukkaiden pianojen hankinta)
- alueellisen yhteistyön jatkuminen monipuolisesti muiden Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan musiikkiopistojen kanssa OPH-hankkeen päättymisen jälkeen
- pedagoginen kehittäminen: tulevaisuuden musiikkiopiston hahmottaminen

---

Kirjasto

Palvelukuvaus

Kirjastopalvelut kuuluvat kaupungin lakisääteisiin peruspalveluihin. Lapuan kaupunginkirjasto tuottaa ja ylläpitää kirjasto- ja tietopalveluja Lapuan ja ympäristökuntien asukkaille sekä yhteistyökumppaneille. Lapua kuuluu EEPOS –kirjastokimppaan, jossa on 22 kirjastoa ja yhteistyö näiden kirjastojen välillä on päivittäistä.

Kirjasto tukee kaikenikäisten lukuharrastusta, digi- ja mediataitoja ja elinikäistä oppimista. Asukkaiden hyvinvointiin kirjasto tarjoaa viihtyisät ja inspiroivat tilat Vanhan Paukun kulttuurikeskuksessa sekä virkistystä ja elämyksiä arkeen. Kirjasto edistää tiedollisten ja sivistyksellisten perusoikeuksien ja tasa-arvon toteutumista. Eepos – kimpassa on vuosittain yhteisiä hankkeita.

Kirjastopalvelut tuotetaan Lapualla edullisesti, vuonna 2022 toimintakulut olivat 55,83 € asukasta kohti. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston kirjastoissa keskimäärin 61,69 €, Etelä-Pohjanmaan alueella 65,76 € ja Eepos -kirjastokimpassa 65,29 €.

Tulevaisuudessa kunnille jää hyvinvointipalveluiden tuottaminen ja hyvän elämänlaadun lisääminen sekä hyvinvointiyhteistyö. Kirjaston merkitys tulee tässä entisestään korostumaan. Lapuan kirjasto on parasta kaupungin asukkaille, henkilöstölle, kirjaston asiakkaille ja vierailijoille.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Henkilökunnan palveluajan lisäksi asiakkaiden käytettävissä on omatoimiaika joka päivä kello 9 - 21. Vuoden 2024 aikana on tavoitteena lisätä lukutaitotyötä kaikenikäisten parissa. Eritasoisille lukijoille ja erilaisiin tilanteisiin löytyy vaihtoehtoja. Monipuolinen lukutaito on merkittävä osa arjen hyvinvointia.

Lukutaito on oppimisen ja kehittymisen edellytys. Se on tutkitusti myös avain parempaan terveyteen ja hyvinvointiin. Lukutaito edistää myös tasa-arvoa ja demokratiaa, sillä lukeva ihminen pystyy hankkimaan tietoa ja osallistumaan yhteiskuntaan. Lisäksi lukutaito vahvistaa kulttuuristen oikeuksien toteutumista. Lukutaito ei ole vain yksilön ilo ja oikeus, vaan yhteiskuntien voiman lähde (Inka Hetemäki, Suomen Unicef). Lukutaitoa kannattaa pitää aktiivisesti yllä läpi koko elämän.

Hii hoi ... seikkailu näköpiirissä! - hanke kohdistuu eskari-ikäisiin ja alakouluikäisiin (1 - 3 lk) lapsiin. Lukutaitokipinän synnyttäminen on erityisen tärkeää lähellä kouluikä ja alakoulussa.

Hankkeessa otetaan huomioon myös lukivaikeuksista kärsivät lapset ja perheet. Monipuolinen hanke käynnistyy vuoden 2024 aikana.

EEPOS -kirjastojen yhteisen "Parasta palvelua Eepos" hankkeen tavoitteena on kehittää Eepos-kirjastojen asiakaspalvelua palvelumuotoilun keinoin. Henkilökohtainen asiakaspalvelu on kirjastojen tulevaisuuden kilpailuvaltti.

Hankkeen tavoitteena on henkilökunnan osaamisen lisääminen palvelumuotoilussa ja asiakaslähtöisessä kehittämisessä. Materiaalipaketin kokoaminen uusien työntekijöiden perehdytystä varten sekä asiakaspalvelun kehittäminen palvelumuotoilun keinoin. Asiakkaat ja henkilökunta pääsevät osallistumaan palvelujen kehittämiseen ja hankkeessa luodaan uusi toimintamalli Eepos-kirjastojen asiakaslähtöiseen kehittämiseen.

Kirjastomonipalveluauton hankintaa yhdessä Alajärven kaupungin kanssa selvitetään edelleen ja mahdollisen valtionavustuksen tullessa haettavaksi sitä haetaan yhdessä.

Kirjaston henkilöstön hyvinvoinnin vahvistaminen on aina ajankohtaista ja tärkeää sekä oman osaamisen kehittäminen että sen jakaminen muille kuin myös yhdessä toimiminen.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen Osallisuus ja yhteisöllisyys	Asiakaslähtöisyys Osallisuus sekä yhteisöllisyys Asiakasraati Tapahtumat ja hankkeet AVI / Valtionavustukset kokeilu- ja kehittämistoimintaan Kirjaston käyttö lisääntyy	Asiakaskysely kirjaston asiakkaille Asiakasraati kirjaston kehittämistyöhön Eri ikäryhmille Osallistujien määrä ja palautteet Lainaus ja kävijätilastojen, verkkokäyntien seuranta sekä tapahtumiin osallistujien määrä
Hyvinvoinnin lisääminen Digitaalisuus	Kirjasto tukee kaikkien kuntalaisten hyvinvointia ja tasa-arvoa tarjoamalla laadukkaan, ajantasaisen ja uudistuvan kokoelman ja e-aineistot Kuntien yhteinen e-kirjasto, joka antaa kaikille suomalaisille tasa-arvoisen mahdollisuuden käyttää kirjastojen digitaalisia sisältöjä	Alle 5 vuotta nuoremman aineiston määrä on 40 % kirjaston kokoelmasta ja poistot 6 % Markkinointi ja tiedotus Vuositteiset e-aineiston käyttöluvut
Hyvinvoinnin lisääminen Talouden tasapainon ylläpitäminen	Kirjastojärjestelmä Axiell Aurora käytössä, mutta kartoitetaan myös uutta vaihtoehtoa Eepos -kimpassa Omatoimikirjastojärjestelmän, asiakastietokoneiden, lainaus- ja palautusautomaattien toimintavarmuus pääkirjastossa, Tiistenjoen kirjastossa sekä Lukion kirjastossa	Toimiva kirjastojärjestelmä Laitteiden toimivuus
Hyvinvoinnin lisääminen Osallisuus Yhteisöllisyys	HyTe -yhteistyötä kehitetään ja parannetaan edelleen Kotipalvelu ja Celia sekä selkokirjat - eritasoisille lukijoille ja erilaisiin tilanteisiin	Palvelukoteihin tarjotaan lukuhetkiä ja muuta toimintaa kuten Kaverikoiria ja muistelu- ja viriketuokioita museosalkun muodossa yhteistyössä Kulttuurikeskuksen kanssa Markkinointi ja tiedotus Käyttäjien määrä / tietoisuus
Verkostoituminen Digitaalisuus	Verkostoituminen on aktiivista EEPOS –kirjastojen kanssa Osallistuminen Eepoksen toimintaa kehittäviin yhteistyöryhmiin, kokouksiin ja hankkeisiin sekä hankintoihin.	Eepos -kirjastojen yhteinen hanke Parasta palvelua Eepos Yhteinen Eepos –strategia 2023 - 2025

	Kansallinen verkostoituminen ja yhteistyö	Kansallinen yhteinen e-kirjasto käytössä vuoden 2024
Hyvinvoinnin lisääminen Kokeileva innovointi Verkostoituminen Osallisuus Yhteisöllisyys	Vanhan Paukun toimijoiden yhteistyö	Kulttuurikeskus Vanhan Paukun yhteinen lukuvuositeema tuottaa uusia tilaisuuksia ja tapahtumia 1 - 3 uutta tilaisuutta yhteistyönä

Tunnusluvut

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Lainat/asukas	13,4	16,44	15	16,5	16,5
Käynnit/asukas	6,7	3,72	4,66	4,8	4,9
Aineiston hankinta/kirjat/ laatusuositus 300/1000 asukas	307	326	360	330	330
Aineiston hankinta/muu aineisto/ laatusuositus 100/1000 asukas	40	36	32	36	35
Verkkokäynnit/asukas	3,5	3,9	4,16	4,2	4,3
Lainajaat /asukasluku (%)	30	30,05	30,5	32	32
Lainaus/kokoelma	1,4	1,61	1,63	1,7	1,7
Taloudellisuus *	1	1,38	1,48	1,48	1,5
Toimintakulut/asukas *	32,2	51,80	55,83	56	56,20

* taloudellisuus = henkilöstökulut/as + aineistokulut/as
käynnit/as + lainat/as

Suunnitelmavuodet 2024 – 2025

Tarkoituksena on selvittää Tiistenjoen kirjaston muutos omatoimikirjastoksi. Tämä lisäisi kirjaston saavutettavuutta laajemman aukiolon myötä sekä kirjaston kokoelman että tilojen käyttöä. Henkilökunnan palveluaika kerran viikossa säilyisi muutoksesta huolimatta.

Yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen vuoropuheluun kirjasto tarjoaa tiloja ja yhteistyötä. Ajankohtaisia aiheita ja kirjallisuutta tuodaan monin tavoin esille. Kirjastosta voi myös varata ajan henkilökohtaiseen digiopastukseen, jolloin saa opastusta kirjaston e-aineistojen käytössä, yleisesti sähköisessä asiointissa sekä omien laitteiden käyttöön liittyvissä pulmissa. Asiakkailta on mahdollisuus osallistua kirjaston kehittämistyöhön antamalla toiveita ja palautetta, osallistumalla kirjaston asiakasraatiin, tulemalla kirjaston järjestämiin tapahtumiin tai järjestämällä itse tapahtuman.

Sivistyksen tavoitteita ovat elämänlaatu ja mielen hyvinvointi, joita voidaan lisätä osallisuuden ja yhteisöllisyyden avulla. Kaupungin strategiassa tavoitellaan parempaa elämänlaatua ja mielen hyvinvointia - vahvuutena välittäminen. Kirjastopalvelut, joihin sisältyvät kirjaston tilat, kokoelmat, tapahtumat, laajentuneet palveluajat sekä henkilökohtainen asiakaspalvelu tarjoavat mielen hyvinvointia ja parantavat elämänlaatua. Elämän laatu sekä mielen hyvinvointi ovat myös kokemusta omasta osallisuudesta sekä yhteisöllisyydestä, turvallisuudesta, tärkeydestä ja elämän mielekkyydestä sekä kyvystä kohdata vastoinkäymisiä ja selviytyä niistä. Kirjasto on hyvinvointipalvelu, jonka tavoittaa kaikissa elämäntilanteissa. Onneksi on Kirjasto!

Kulttuuri- ja museopalvelut / Lapuan matkailu

Palvelukuvaus

Kulttuuripalvelut vastaa Lapuan kaupungin kulttuuritoiminnan järjestämisestä, Kulttuurikeskus Vanha Paukun toiminnoista, Lapuan kaupungin museoista sekä Lapuan kaupungin matkailun tehtäväkentästä.

Lapuan kaupunki tunnetaan laajasta kulttuuri- ja taidetarjonnasta sekä luonto- ja puutarhakohteistaan. Nämä kaikki lisäävät kuntalaisten hyvinvointia ja kotiseutudentiteettiä ja ne ovat vahvoja vetovoimatekijöitä sekä matkailun että uusien asukkaiden kannalta.

Kulttuurikeskus Vanha Paukku museoineen, gallerioineen sekä muine palveluineen on ympärivuotinen kohde niin paikallisille kuin matkailijoillekin. Lapuan kaupungin museot kuuluvat valtiosuuseumuseoiden piiriin, museoita ohjaa museolaki (314/2019) ja kulttuuripalveluita ohjaa laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019).

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Kulttuuripalvelut vastaa kulttuurilain mukaisiin tavoitteisiin varmistamalla kulttuuripalveluiden saatavuuden ja vahvistamalla kulttuurihyvinvointitoimintaa.

Matkailun tehtäväkentällä toimintaa jatketaan yhteistyössä matkailualan yrittäjien kanssa. Matkailun osalta keskitytään palveluiden paketointiin sekä markkinointiviestinnän kohdentamiseen halutuille kohderyhmille.

Lapuan kaupungin museoiden kulttuurihistoriallisten museoiden perusnäyttelyiden uudistaminen on pitkäaikaista työtä, jonka osalta keskitytään Lapuan Patruunatehtaan museon perusnäyttelyn uudistamiseen. Uudistamisessa keskitytään uudistetun näyttelyn suunnitteluun ja rakentamiseen.

Kulttuuripalvelut vastaa toiminnallaan kaupungin strategiseen lupaukseen ”Voimaa kulttuurista ja liikunnasta”.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen Kasvun varmistaminen	Julkisentaiteen hankinta. Voimaa kulttuurista ja liikunnasta Kaikille sopivaa asumista Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen	Prosenttitaiteen periaatteen käyttöönoton mahdollisuuksien kartoittaminen ja hankintaperiaatteista sopiminen. (Julkisentaiteen hankinnan lisääminen rakennushankkeisiin.).
Hyvinvoinnin lisääminen	HYTE-yhteistyö Voimaa kulttuurista ja liikunnasta Innostavaa yhteistyötä onnistuen Kaikkia ja kaikkea kunnioittaen Kaikukortin käyttöönottoaminen ja neuvottelut uusien jakajakohteiden mukaan saamiseksi Voimaa kulttuurista ja liikunnasta Innostavaa yhteistyötä onnistuen Kaikkia ja kaikkea kunnioittaen	Kulttuurihyvinvoinnin yhdyspintasopimuksen mukaisten palveluiden tuottaminen ja uusien palvelumahdollisuuksien kartoittaminen Kaikukortin käyttöönoton tulokset (korttien lukumäärät, käyttökerrat ja kokemukset). Uusien Kaikukortin käyttökohteiden lukumäärä (Tavoite 5 kpl: Lapuan teatterit ja festivaalit).
Hyvinvoinnin lisääminen Osallisuus Hyvinvointi	Lapuan Patruunatehtaan museon perusnäyttelyn uudistus (Museot) Voimaa kulttuurista ja liikunnasta Kaikkea ja kaikkia kunnioittaen	Näyttelyuudistuksen toteuttaminen.
Kasvun varmistaminen Hyvinvoinnin lisääminen	Lapuan kaupungin museoiden kokoelmien digitoinnin edistäminen (Pyhälähden valokuva-arkisto). Voimaa liikunnasta ja kulttuurista	Digitointityötä edistävät hankkeet tai muut toimenpiteet

	Tänään hyviä ja huomenna vielä parempia Digitaalisuus ulottuu kaik- kialle	
Hyvinvoinnin lisää- minen	Tarjotaan saavutettavia ja osallistavia kulttuuripalveluja. Selvitetään voidaanko laatia yhteistyössä lapualais- ten kulttuuritoimijoiden ja toisen asteen oppilaitosten kanssa kulttuurikasvatussuunnitelma. Voimaa liikunnasta ja kulttuurista Innostavaa yhteistyötä onnistuen Terveet ja hyvinvoivat kasvu- ja oppimisympäristöt.	Tapahtumien lukumäärä ja osallistujamäärä sekä tapahtumien kohdentaminen eri kohderyhmille. Laajennetun kulttuurikasvatussuunnitelman valmistuminen ja käyttöönotto.
Kasvun varmistaminen Talouden tasapainon ylläpitäminen	Vahvistetaan lapualaista matkailutoimialaa ja lisää- tään matkailijamääriä. (Matkailu)	Matkailuesite. Markkinointiviestintäsuunnitelma ja digitaalisen markkinoinnin kokeilut
Hyvinvoinnin lisää- minen	Vanhan Paukun toimijoiden yhteistyö. Voimaa kulttuurista ja liikunnasta. Innostavaa yhteistyötä onnistuen	Kulttuurikeskus Vanhan Paukun yhteinen lukuvuositeema tuottaa uusia tilaisuuksia ja tapahtumia. 1-3 uutta yhteistyössä järjestettyä tilaisuutta.

Tunnusluvut

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Budjetin loppusumma (kulttuuri / museot/ Vanha Paukku)	402.660 sis. matkailu	358.262	350.893	358.262	433.620
Budjetin loppusumma (matkailu)	*	60.000	67.252	60.900	65.520
Museoiden VOS euroa	92.930	92.930	92.930	92.930	102.540
Lapuan kaupungin museoiden kävijämäärä (kävijälaskurit ja vieraskirjat, jos ei laskuria)	**	8.000	14.106	8.000	8.500
Gallerioiden kävijämäärä (kävijälaskurit)	15.215	16.000	17.282	19.000	19.000
Oppilasryhmät/-määrä	59/924	60/1.000	193/2.920	80/2.000	100/2.500
Opastukset/osallistujamäärä	26/86	20/500	50/1387	40/1.000	50/1.200
Kulttuuritapahtumat/osallistujamäärä	17/2.619	20/5.000	73/5674	40/10.000	40/10.000
Yksityistilaisuudet	81/1.991	70/1.500	47/2374	80/2.000	80/2.000
Kulttuuritoimintaan osallistuneet	30.626	31.500	43.744	40.000	41.200
Menot/as.	30,2	25	25	25	30,5
Menot/osallistuneet	14,1***	11,4	8	8,9	10,5

*ei seurantatietoja, koska uudistunut mittaristo

**ei seurantatietoja, koska koronan takia vieraskirjat pois käytöstä

*** arvio, koska osa seurantatiedoista puuttuu

Hankkeet ja avustukset 2022-2024

	2022	2023	2024
Idea nuorten taiteilijoiden luovan talouden hankkeesta			50.000 €, Omarahoitus: talkootyö
Digitointihanke (Pyhälahden kuvat)			32.600€, josta omarahoitussuus 10% (3.260€)
Taidemuseon taiteilijapalkkiot I ja II (OKM)	2.200€	3.000€	3.000€
“Hävikkihanke”. Jatketaan yläkoulussa aloitettua hävikkiruuanosuuden pienentämistä vaikuttamalla käyttäytymiseen (kulttuuriset menetelmät)			50.000€, josta omarahoitussuus:10 000€ (Vuonna 2025 saman suuruinen rahoitus)

Suunnitelmavuodet 2025 - 2026

- Lapuan kaupungin kulttuurihistoriallisen yksikön museoiden perusnäyttelyiden yleistyön kehittäminen. mm. laajentamalla verkkoon.
- Kulttuuri-, taide- ja matkailualan hankkeiden hakeminen ja toteuttaminen
- Matkailupalveluiden kohderyhmämarkkinoinnin kehittäminen
- Kulttuurin kansainvälisen toiminnan yhdistäminen muuhun kaupungin /yhteistyökumppaneiden toimintaan
- Vanhan Paukun matkailu- ja kokouspalveluiden kehittäminen
- Julkisentaiteen ohjelman / käyttöperiaatteiden vahvistaminen ja käyttöön ottaminen
- Kulttuurihyvinvointitoiminnan palvelujen vahvistaminen

Kansalaisopisto

Palvelukuvaus

Lapuan kansalaisopisto tarjoaa laadukkaita oppimisen ja harrastamisen mahdollisuuksia kaikille kuntalaisille lähi- ja etäopetuksena. Kurssitarjonta on opiston ja kaupungin strategiassa mainittujen arvojen mukaista, uudistuvaa ja joustavaa, #parasta asukkaille. Koulutuspalvelujen kehittämiseksi tehdään tiivistä yhteistyötä kaupungin muiden yksiköiden ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Yhteistyötä tehdään paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Kansalaisopisto toteuttaa elinikäisen oppimisen sekä jatkuvan oppimisen periaatteita noudattaen toiminnassaan lakia vaapaasta sivistystyöstä. Opisto tarjoaa luentoja ja koulutusta tarvittaessa myös maksupalvelutoimintana. Kansalaisopisto ylläpitää Lapuan taidekoulu, joka antaa taiteen perusopetusta yleisen oppimäärän mukaan kuvataiteessa, käsityössä, teatteri- ja tanssitaiteessa.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Opetusta järjestetään laadukkaasti riittävällä opettajaresurssilla ja opetustarjontaa tarvelähtöisesti kehittämällä. Kuntalaisten osaamistarpeisiin vastataan järjestämällä koulutusta alueellisten ja paikallisten tarpeiden pohjalta huomioiden myös yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomat koulutustarpeet. Talouden tasapainoa ylläpidetään pysymällä suunnitelluissa opetustuntiraameissa huolehtien valtionosuustuntien riittävä toteutuminen ja toimimalla aktiivisesti eri hankkeissa. Kansalaisopistotoiminta on luonteeltaan yhteisöllisyyttä ja luottamusta lujittavaa, kansalaisyhteiskunnan rakenteita vahvistavaa toimintaa. Kansalaisopistotoiminnalla on tutkitusti hyvinvointivaikutuksia. Tärkeää on myös tarjota koulutuksia, joilla päivitetään työelämässä tarvittavaa koulutusta (pätevöittävät korttikoulutukset, osaamisperusteiset koulutukset, osaamismerkkikoulutukset).

Taidekoulun toimintaa kehitetään ja taiteen perusopetuksen painoarvoa osana suomalaista koulutusjärjestelmää tuetaan valmistelemalla tpo-opetuksen vieminen kansalliseen Koski-järjestelmään, jolloin taidekoulussa suoritettavat opinnot näkyvät opiskelijan omassa Opinpolussa.

Opisto kehittää koko henkilöstön osaamista sekä koulutussisältöjä osaamisperusteisuuden sekä jatkuvan oppimisen uudistuksen pohjalta. Opisto on aktiivinen toimija Suomen mallin kerhotoiminnan kehittämisessä ja kerhojen järjestämisessä. Opisto toimii tiiviissä yhteistyössä musiikkiopiston, kirjaston ja kulttuuritoimen kanssa mm. yhteisten teemalukuvuosien merkeissä. Erilaisia tilaisuuksia järjestetään lähi- ja etätilaisuuksina. Opisto toteuttaa Lapuan kaupungin kulttuuriopetus-suunnitelman toimenpiteitä.

Mediapajan hanketoiminta jatkuu vuonna 2024 neljän kehittämishankkeen voimin. Alueellisella henkilöstökoulutushankkeella parannetaan tpo-opettajien oman opetusaineen substanssiosaamista. Osaajien opisto -hanke keskittyy paikallisten uusien kohderyhmien löytämiseen, verkostojen rakentamiseen ja osaamisperusteisen koulutuksen toteutukseen. Erasmus+ liikkuvuushankkeella kehitetään taidekoulun kv-verkostoja ja opetuksen sisältöjä pedagogisesta näkökulmasta. Hyvä opisto -hankkeella kehitetään hyviä väestösuhteita, lisätään opistotoiminnan saavutettavuutta ja laaditaan päivitetty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen osallisuus	Vahvuutena välittäminen Yksinäisyyden vähentäminen	Opisto tukee paikkakunnan yhteisöllisyyttä ja sosiaalisen pääoman kasvua kaikille kuntalaisille avoimilla yleisötilaisuuksilla. Yleisöluennoille, näyttelyihin, konsertteihin, teatteriesityksiin, näytöksiin on jokainen kuntalainen tervetullut. Tutkitusti kulttuuritapahtumiin osallistuminen ja taide-elämykset vähentävät yksinäisyyden kokemusta. Tilaisuuksia vähintään 10 /lukuvuosi..
Hyvinvoinnin lisääminen osallisuus kannustava ja innostava ilmapiiri	Työ- ja toimintakyky paranee Työn kuormittavuus tasapainottuu	Fyysistä hyvinvointia ja terveyttä edistävää liikunta- ja tanssikursseja suunnitellaan ja toteutetaan siten, että eri-ikäisille harrastajille löytyy tarjontaa. Liikunta- ja tanssikurssien tuntimäärä on vähintään 16 % prosenttia opetuksen kokonaismäärästä.
Hyvinvoinnin lisääminen	Toiminnan saavutettavuuden parantaminen	Kaikukorttien käyttökerrat opistossa Opiston toiminnan saavutettavuuden parantaminen, mm. kotisivujen kehittäminen, matalan kynnyksen kurssitoiminnan kehittäminen - opiskelijapalautekyselyn yhteydessä kysely saavutettavuudesta.
Hyvinvoinnin lisääminen Mielen hyvinvointi Osallisuus Kokeileva innovointi Verkostoituminen Yksilöllinen kohtaaminen Kannustava ja innostava ilmapiiri	Voimaa kulttuurista ja liikunnasta - Vahva ja laadukas perustoiminta	Kansalaisopistotoiminta tuottaa tutkitusti hyvinvointivaikutuksia, vahvistaa verkostoja, kannustaa elinikäisen ja jatkuvan oppimisen hengessä itsensä kehittämiseen. Hyvinvoinnin tuottamisessa tärkeää on huomioida myös taiteiden ja kulttuurin harrastamisen tuottamat hyvinvointivaikutukset. Koulutuksen ja harrastusten tarjonnan ja kysynnän kohdatessa opiskelijamäärät pysyvät hyvällä tasolla, n. 18% lapualaisista. Opetuksen laatua tarkastellaan lukuvuosisittaisilla palautekyselyillä

Tunnusluvut

Tunnusluvut	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Toimintatuotot	352.429	372.943	181.224	200.700
Toimintamenot	1.150.444	1.164.975	683.900	830.800
Toimintakate	798.015	792.031	504.400	623.200
Valtionosuus (netto)	375.335	375.355	356.255	311.255
Kurssimaksut	125.243	140.624	135.000	141.700
Opetustuntimäärä	10.484	9.662 (+ kerhotunnit 584)	9.600	9.350
Opiskelijamäärä	2870	2652 (+ kerhojen opiskelijat 520)	2900	2700
Osallistujamäärä	6086	5688 (+ Suomen malli 574)	6000	5700
Valtionosuustunnit	7359	7359	7359	Tieto v. 2024 valtionosuustunneista saadaan marraskuun aikana
Kurssimäärä/ lukuvuosi	367	326, (+Suomen malli kurssit 25)	350	335

Suunnitelmavuodet 2025-2026

Lapuan kansalaisopisto järjestää vapaatavoitteista opetusta eri ikäryhmien koulutustarpeet huomioiden. Opisto tarjoaa myös perustaitoja ja kansalaistaitoja vahvistavaa koulutusta, koulutukset ovat suunniteltu osaamisperusteisesti. Osasta opintoja voi saada osaamismerkin. Tarjolla on myös erityisen matalan kynnyksen kursseja, joilla entisestään madalletaan osallistumisen kynnystä. Opetustarjonta on kiinteästi kytköksissä paikallisiin koulutustarpeisiin huomioiden kansalaisopistotoiminnan laajat hyvinvointivaikutukset ja osallisuuden merkitys.

Opiston tarjoamat palvelut, etenkin taidekoulussa järjestettävä taiteen perusopetus, on tärkeä pito- ja vetovoimatekijä etenkin lapsiperheille. Laadukas opetus turvataan riittävällä opetuksen suunnittelu- ja toteutusresurssilla. Suurimpien aineryhmien opetuksen järjestämisestä, suunnittelusta ja koordinoinnista vastaavat päätoimiset opettajat (kuvataideopettaja, tekstiilityönopettaja ja tanssinopettaja). Taidekoulun opetus on vietävissä kansalliseen Koski-järjestelmään.

Opisto jatkaa tiivistä yhteistyötä Vanhan Paukun toimijoiden (kulttuuri, kirjasto, musiikkiopisto) kanssa mm. yhteisten lukuvuositeemojen myötä.

Opisto kehittää alueellista verkostoyhteistyötä muiden vapaan sivistystyön toimijoiden kanssa opistotoimintaan, avoimeen yliopisto-opetukseen, kansainväliseen toimintaan ja taiteen perusopetukseen liittyen. Opisto on aktiivinen hakiessaan rahoitusta ja osallistuessaan hanketoimintaan, joka tukee opiston perustoimintoja.

Erilaiset etäopetuksen ja luentojen striimauksen toimintamallit ovat osa opiston normaalia kurssitoimintaa. Opistolla on tarvittava väline- ja osaamisresurssi em. toiminnan laadukkaaseen toteuttamiseen.

Liikuntapalvelut

Palvelukuvaus

Liikuntatoimi järjestää kunnallisen liikuntapaikkaverkoston ylläpidon sekä tuottaa ja hallinnoi ko. tiloissa ja alueilla monipuolisesti erilaisia liikunta- ja harrastuspalveluita. Ohjaustoiminnan osalta liikuntatoimi ensisijaisesti tuottaa liikuntapalvelua yksityissektorin ja seuratoiminnan ulkopuolelle jääville kuntalaisille myös erityisryhmät huomioiden.

Lapuan kaupungin hallintokuntien, kolmannen sektorin ja liikunta-alan yritysten kanssa tehdään yhteistyötä kattavan liikuntapalveluverkoston ylläpitämiseksi ja vähän liikkuvien kuntalaisten tavoittamiseksi. Yhteistyön erityisenä painopisteenä on lasten ja lapsiperheiden liikuttaminen sekä ikääntyneiden kunto- ja terveysliikunta. Liikuntapaikkaverkoston ylläpitoa järjestetään yhteistyössä teknisen laitoksen kanssa. Liikuntapaikkaverkoston kehittämisessä tärkeässä osassa on kuntalain mukainen kuntalaisten kuuleminen.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Vuoden 2024 keskeisin painopiste on monialaisen liikunnan edistämisen rakenteiden, yhteistyön ja sisältöjen muodostaminen Lapuan kaupungin organisaatiossa sekä ulkoisessa yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Tämä liittyy tiiviisti myös uuden hallitusohjelman asettamiin tavoitteisiin liikunnan saralla. Samalla tarkastellaan seurapalveluprosessien kehittämistä ja niiden integrointia laajempaan liikuntakokonaisuuteen.

Liikuntatoimen kustannuspaikoilta on vuodelle 2024 poistettu isoimpana kustannuseränä Harrastamisen Suomen malli. Siirto tehty koulutoimen talousarvioon. Toinen muutos on ensilumen ladulle varattu 20.000 euroa, joka vuoden 2024 talousarviossa siirretty tekniselle lautakunnalle.

Liikuntatoimessa on siirretty resursseja elintapaohjaukseen, erityisesti yksilö- ja pienryhmäpainotteiseen toimintaan. Elintapaohjauksessa pyritään parantamaan kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä ja terveellisten elämäntapojen edistämällä. Tavoitteena on vähentää sairauksia ja terveysongelmia sekä parantaa väestön elämänlaatua. Tämä lisääntynyt painotus elintapaohjauksessa on johtanut siihen, että ryhmämuotoiseen liikunnanohjaukseen käytettyä työpanosta on hieman vähennetty.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen	Työ- ja toimintakyky paranee	Säännöllinen tiedonhankinta henkilöstöltä ja asiakkailta kyselyin, ½ vuosittain.
	Työn kuormittavuus tasapainottuu	Asiakastyytyväisyys (asteikko 1-5). Tavoitetaso hyvä.
Hyvinvoinnin lisääminen	Sairauspoissaolot vähenevät	Henkilöstötyytyväisyys (asteikko 1-5). Tavoitetaso hyvä.
	Yhteisöllisyyden kasvataminen	Kävelyn- ja pyöräilyn kehittämissohjelman toimenpiteet
	Työ- ja toimintakyky paranee	Onko toimenpiteet toteutettu? (K/E)
	Yhteisöllisyyden kasvataminen	TeaViisari-prosessien käyttöönotto. Varautuminen mahdollisten HYTE-valtionavustuksien käyttöönottoon
	HyTe -yhteistyö kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	Elintapaohjauksen prosesseista saadaan yksilötasolla tarkkaa terveystietoa, mutta eettisistä syistä niiden julkisuus on rajattua. Asiakastyytyväisyys. Tavoitetaso hyvä.

Tunnusluvut

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Menot (ilman sis. vuokria)	-860.540	-991.358	-974.384	-870.590	-734.910
Tulot	272.904	453.893	584.071	705.150	593.380
Kate (ilman sis. vuokria)	-587.635	-537.465	-390.313	-165.440	-141.530
Uimahallin kävijät / kpl	36.843	54.896	58.539	70.000	70.000
Vesivoimistelut kävijät/kpl	3703	4.569	3.950	4.000	3.900
Erytisliikunnan kävijät/kpl	738	995	722	800	800
Ikääntyvien liikuntakävijät/kpl	3360	4.628	4.329	3.500	4.000
Muut ohjatut ryhmät kävijät/kpl	4010	4.004	2.799	3.500	3.000
Kesäuimakouluihin osallistujat/kpl	-	531	520	550	520

Suunnitelmavuodet 2025 - 2026

- Ohjaamossa järjestettävien elintapaohjauspalveluiden vahvistaminen ja kehittäminen
- Harrastustakuu. Valtakunnallisen Suomen malli -toimintatavan ja hallitusohjelman mukaisten harrastesetelien jalkauttaminen Lapuulle.

Nuorisopalvelut

Palvelukuvaus

Nuorisopalveluiden päätavoitteena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää heidän osallisuuttaan ja vaikutusmahdollisuuksiaan, sekä tukea nuorten harrastamista ja aktiivista toimintaa. Samalla pyritään edistämään nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, parantamaan heidän kasvu- ja elinolojaan, sekä noudattamaan periaatteita, kuten yhteisvastuuta, kulttuurista moninaisuutta ja kansainvälisyyttä, kestäväää kehitystä, terveitä elämäntapoja ja ympäristön kunnioittamista. Kaikki tämä toteutetaan tiiviissä monialaisessa yhteistyössä. Nuorisotyö perustuu nuoren vapaaehtoisuuteen ja yhteistyöhön nuorten ja nuoria tukevien tahojen välillä.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Nuorisopalvelut keskittyy vahvistamaan ja kehittämään koulunuorisotyötä sekä Ohjaamo-palveluja. Tämä tavoite edellyttää myönteisiä rahoituspäätöksiä OKM/TEM rahoittajilta. Kaupungin tavoitteena on tukea asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, mikä asettaa nuorisopalveluiden tavoitteen linjaan kaupunkistrategian kanssa. Lisäksi strategiasta johdetut hyvinvoinnin toimintasuunnitelmat, kuten panostaminen hyvinvointiin ja verkostoituminen, tukevat nuorisotyön tavoitteita. Päämääränä on edistää Lapuan nuorten hyvinvointia sekä vahvistaa heidän sosiaalista, fyysistä ja psyykkistä hyvinvointiaan.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen	Työ- ja toimintakyky paranee	Säännöllinen tiedonhankinta henkilöstöltä ja asiakkailta kyselyin, ½ vuosittain.
	Työn kuormittavuus tasapainottuu	Asiakastyytyväisyys (asteikko 1-5). Tavoitetaso hyvä.
	Sairauspoissaolot vähenevät	Henkilöstötyytyväisyys (asteikko 1-5). Tavoitetaso hyvä.
	Yhteisöllisyyden kasvataminen	
	Koulunuorisotyön kehittäminen	Koulunuorisotyöhankkeen mittarit
	Etsivän nuorisotyön kehittäminen	Etsivä nuorisotyö. Sovari-tulokset. Tavoitetaso hyvä.
	Ohjaamo-toiminnan kehittäminen. Edellyttää myönteistä rahoituspäätöstä	Ohjaamon Kannustinmalli hankkeen mittaristo
Hyvinvoinnin lisääminen	HyTe -yhteistyö kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	Nuorisolain mukainen monialaisen yhteistyön toteutuminen. Asteikko 1-5.

Tunnusluvut

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Menot (ilman sis. vuokria)	-260.501	-291.568	-302.313	-411.210	-543.170
Tulot	90.228	55.808	76.446	97.500	170.200
Kate (ilman sis. vuokria)	-170.274	-235.761	-225.867	-313.710	-363.970
Liikennepuiston kävijät/pv, yhteensä	50,2 1756	45,5 2184	35,5 1562	48 2300	48 2300
Lastenleirit, leiriläiset	65	144	152	170	160
Hirvijärven leiritalon käyttöpäivät	26	71	68	80	80
Nuorisotalon käyttäjät muu kuin oma toiminta	291	385	521	300	500
Avoin nuorisotoiminta, kävijämäärä/ aukiolopäivä	15,1	22,8	25,7	20,0	27
Etsivän nuorisotyön asiakkaiden osuus alle 29-vuotiaista asukkaista (%)	1,76	2,43		2,2	2,4

Suunnitelmavuodet 2024 - 2025

- Ennalta ehkäisevässä päihde- ja mielenterveyspalveluissa järjestettävien nuorisopalveluiden vahvistaminen ja kehittäminen
- Perhekeskuksessa järjestettävien palveluiden vahvistaminen ja kehittäminen
- Valtakunnallisen Suomen malli -toimintatavan jalkauttaminen Lapualla.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut**Palvelukuvaus**

Hyvinvoinnin edistämisen tehtävä on laaja ja edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä. Kuntalaisten hyvinvointi on yhteydessä koulutukseen, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalveluihin, kaavoitukseen, vesihuoltoon, ympäristön tilaan, liikennejärjestelyihin sekä moniin muihin kunnan hoitamiin tehtäviin. Hyvinvoiva lapualainen on koko kaupungin toiminnan tärkeä tavoite. Väestön hyvinvoinnin edistäminen perustuu lainsäädäntöön sekä Lapuan kaupunkistrategiaan, ja sen eteen tehdään työtä kaupungin kaikilla toimialoilla. Kunnan kumppaneita hyvinvoinnin edistämässä ovat vapaaehtoiset, yhteisöt, järjestöt, yritykset ja seurakunnat.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluilla on vastuu hyvinvointityön kokonaisuuden organisoinnista ja kehittämisestä lainsäädännön edellyttäminä rakenteina. Käytännössä palvelussa vastaanotetaan, arvioidaan ja jaetaan tietoa muille toimintayksiköille sekä huolehditaan poikkihallinnollisten työryhmien yhteistyön ja keskustelun sujuvuudesta. Keskeistä on myös vastata yhteisen suunnittelun etenemisestä, valmistella suunnitelmat osaksi päätöksentekoa sekä vastata suunnitelman seurannasta ja raportoinnista.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Kunnan hyvinvointityön ja -tekojen kirkastaminen on tarpeen. Poikkihallinnollisen ja monialaisen yhteistyön lujittaminen, eri ammattiryhmien osaamisen vahvistaminen sekä hyvinvointia edistävän ympäristön luominen ovat vuonna 2024 työn alla. Oleellista on saada eri organisaatioista tieto heidän kiinnostuksestaan osallistua poikkihallinnolliseen hyvinvointityöhön, ja mihin teemaan kiinnostus kohdistuu.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Elämänlaatu ja mielen hyvinvointi	Työ- ja toimintakyky paranee Työn kuormittavuus tasapainottuu Sairauspoissaolot vähenevät Yhteisöllisyyden kasvattaminen	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluiden organisointi. Tehtäväkuvat päätetty (Kyllä / Ei) Eri organisaatioiden kiinnostus osallistua poikkisektoriseen yhteistyöhön kartoitettu (Kyllä / Ei)
HyTe	HyTe -yhteistyö kehittäminen ja sujuvoittaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa	Hyte-kuntaosuuden mittarit (€/as) Vuositainen hyvinvointikertomus laadittu (Kyllä / Ei)

Tunnusluvut

	TA 2023	TA 2024
Menot	-100.000	-99.200
Tulot	0	0
Kate	-100.000	-99.200

Suunnitelmavuodet 2025 - 2026

- Systemaattisen hyte-työn edelleen laajentaminen lakisääteisiin toimintamuotoihin.
- Tulevaisuuden hyvinvoinnin edistämisessä on oleellista, että kuntien ja maakuntien välillä sovitaan yhteistyöstä ja yhteisistä toimintatavoista asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja seurannaksi.
- Rakennetaan kunnan ja maakunnan hyvinvointipalveluiden ammattilaisten sekä kunnan, maakunnan, yhdistysten ja yritysten välistä yhteistyötä

7.9 Tekninen lautakunta

TEKNINEN LAUTAKUNTA	TP 2022	TAM 2023	TA 2024	Muutos%	Muutos €
				TA 2023-2024	TA 2023-2024
Toimintatuotot	4 427 661	4 489 000	4 356 200	-3,0 %	-132 800
Valmistus omaan käyttöön	522 235	500 000	512 000	2,4 %	0
Toimintakulut	-15 851 216	-14 846 110	-15 842 100	6,7 %	-995 990
Toimintakate	-10 901 320	-9 857 110	-10 973 900	11,3 %	-1 116 790

Teknisen lautakunnan talousarviosta on poistunut 1.1.2023 alkaen pelastustoimen kustannukset. Tältä osin tilinpäätösluvut 2022 eivät ole vertailukelpoisia talousarviolukuihin verrattuna. Sisäiset vuokrat eivät sisälly esitettyihin lukuihin.

Teknisen lautakunnan sitovuustaso valtuustoon nähden on toimintakate.

Tekninen lautakunta ja hallintopalvelut

Palvelukuvaus

Teknisen lautakunnan toimialaan kuuluvat ruoka- ja puhtauspalvelut, maankäyttö-, kaavoitus ja mittauspalvelut, rakennus- ja kiinteistöpalvelut ja kunnallistekniset palvelut. Hallintopalvelut sisältävät teknisen toimialan henkilöstöhallinnon, päätöksenteon, kirjaamisen ja arkistoinnin, toimistopalvelut sekä teknisen keskuksen henkilöstön rekrytoinnin.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Talousarviovuonna 2024 panostetaan henkilöstön hyvinvointiin. Teknisen toimialan tiedon kulkua kehitetään edelleen vuoden 2024 aikana. Esimiehiä kannustetaan osallistumaan työnantajan järjestämään koulutukseen ja pyritään vahvistamaan henkilökunnan esimiesosaamista. Lisäksi pyritään parantamaan henkilöstön muuta osaamista.

Talousarviovuonna kehitetään edelleen teknisen toimialan talousseurantaa ja talouden läpinäkyvyyttä sekä seurataan investointien toteutumista säännöllisesti teknisessä lautakunnassa

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide
Hyvinvoinnin lisääminen	Työhyvinvointitoiminnan järjestäminen	Tyhy-toiminnan toteutuminen Lapuan kaupungin ohjeen mukaisesti
Hyvinvoinnin lisääminen	Esimieskoulutukseen osallistuminen Muun koulutuksen järjestäminen	Esimieskoulutukseen osallistuminen, lkm
Talouden tasapainon ylläpitäminen	Toiminnan toteuttaminen talousarvion mukaisesti	Toteuman seuraaminen Toteutetut toimenpiteet seurannan kehittämiseksi

Suunnitelmavuodet 2025-2026

Suunnitelmavuosina kehitetään edelleen taloudellisia prosesseja ja hankkeiden kokonaisvaltaista johtamista. Lisäksi panostetaan henkilöstön hyvinvointiin ja koulutukseen sekä henkilöstötutkimuksessa ilmenneiden ongelmien parantamiseen

Maankäyttö-, kaavoitus- ja kiinteistöpalvelut

Palvelukuvaus

Maankäyttö-, kaavoitus- ja mittauspalvelut kuuluvat kokonaisuudessaan maapolitiikan hoitoon, joka sisältää kaupungin alueiden käytön strategian, yleiskaavoitukseen, asemakaavoituksen, raakamaan hankinnan, tonttien myynnin, mittauspalvelut, sekä tonttipalvelut. Maapolitiikan hoito tehdään kaupungin toimesta. Asemakaavojen laadinnassa kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, että ne laaditaan mahdollistavina. Keskenäisiä pitkäaikaan vireillä olleita yleiskaavoja pyritään saamaan valmiiksi alue kerrallaan ja niin, että niitä voidaan pilkkoa pienempiin osiin, mikäli se on tarpeellista.

Asemakaavat pyritään laatimaan pääosin kaupungin omistamalle maalle, joten raakamaan hankinta on tärkeä osa maankäytön suunnittelua. Asemakaavan vahvistuttua kaupunki myy tai vuokraa tontit ja asettaa ehdot mm. rakentamisen aloittamiselle. Monipuolinen ja runsas tonttitarjonta on kehittyvän kaupungin tärkeimpiä myyntivaltteja.

Kaupungin viranomaisen suorittama asemakaava-alueilla kiinteistöjen muodostuksen ja merkitsee ne valtakunnalliseen kiinteistörekisteriin. Kiinteistöinsinööri määrää toimitukset tehtäväksi sekä hyväksyy tehdyt toimitukset. Kaupunki laatii asemakaavan pohjalta tonttijaot ja tontit lohkotaan kaupungin toimesta itsenäisiksi kiinteistöiksi.

Kadut-, puisto- ja muut asemakaavan mukaiset yleiset alueet lohkotaan kaupungin kiinteistöiksi ja merkitään kiinteistörekisteriin.

Raakamaan hankintaa jatketaan siten, että maata hankitaan ensisijaisesti niiltä alueilta, joihin ollaan ensi vaiheessa asemakaavoittamassa tontteja. Kaupungin raakamaavaranto on kohtalaisen hyvä ja myös valmiita asemakaava-alueita on odottamassa kunnallistekniikan rakentamista. Uusien asemakaava-alueiden kunnallistekniikkaa rakennetaan tarpeen mukaan niin, että kaupungilla on jatkuvasti tarjolla monipuolisia tontteja eri puolilla Lapuaa.

Asemakaava-alueiden kiinteistöjen virallinen paikkatieto ja tarvittavat muut sijaintitiedot ylläpidetään ilmakuvauksen, laserkeilauksen ja satelliittimittausten avulla. Kiintopiste- ja korkeuspisteverkkoa sekä pohjakarttaa pidetään ajan tasalla. Kaavat, uusien rakennusten paikat ja korkeudet merkitään maastoon. Kartat tuotetaan ja ylläpidetään yhtenevästi paikkatiedon kanssa. Virallisen asemakaavakartan lisäksi ylläpidetään useita eri teemakarttoja ja niiden yhdistelmiä, joista tärkeimmät ovat osoite- ja opaskartat. Kaupungilla on oma maastomittaushenkilöstö ylläpitämässä aiemmin mainittuja aineistoja. Ajantasainen pohjakartta on edellytys asemakaavojen laadinnalle. Kaupungin ylläpitämää digitaalista kartta-aineistoa on myös ladattavissa verkossa.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Pidemmän tähtäimen maankäytön kehittämisen pohjaksi laadittavana olevia yleiskaavoja viedään eteenpäin talouden asettamien raamien mukaisesti. Kaupungin maankäytön keskeisenä tavoitteena on taajamarakenteen tiivistäminen ja viihtyisyyden parantaminen kaupungin alueella. Tämä edellyttää yleensä asemakaavojen uudistamista sekä pienempinä, että suurempina kokonaisuuksina. Raakamaa-alueiden lisähankintojen myötä jatketaan tuotanto- ja logistiikka-alueiden maankäytön kehittämissuunnittelua asemakaavoituksella Jouttirinteen ja Jouttikallion suunnalla, sen jälkeen, kun ollaan saatu ratkaistua tulevan alueen turvallinen liittäminen valtakunnallisen tieverkkoon. Taloudellisena tavoitteena pyritään siihen, että tonttien myynti sekä kaupungin omistamien maiden muu tuotto on vähintään sillä tasolla, kuin on raakamaan hankintakin.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Kasvun varmistaminen	Riittävä raakamaan hankinta ja tonttitarjonta määrärahojen puitteissa	20 ha, vähintään 70 tonttia varattavissa.
Kasvun varmistaminen	Riittävä liike- ja teollisuustonttitarjonta	Vähintään 20 liike-/teollisuustonttia myynnissä.

Tunnusluvut

	TP20	TP21	TP22	TA23	TA 24
maanhankinta, ha	56	6	15,4	20	20
maanhankinta 1000 €	760	94	564	500	500
asemakaava (uudet + muutokset) ha	9	108	7	20	8
Tonttien rekisteröinti kpl	35	62	100	25	20
AO-tonttien luovutus	27	10	10	15	5
Muiden tonttien luovutus kpl	5	7	3	5	5
Tonttien myyntitulot 1000€	520	372	187	500	200

Suunnitelmavuodet 2025-2026

Maakunnallisen kehittämisvyöhykkeen (Seinäjoki-Lapua-Kauhava) vahvistaminen mm. tiehankkeilla on osa lähikuntien kanssa tehtävää yhteistyötä. Kaupungin vetovoimaista kokonaisuutta tehostaa etenkin valtatie 19 kehittäminen liikennelähtöisyyteen. Viestinnän ja markkinoinnin sisältöjen kehittäminen nousee entistäkin tärkeämmäksi, mihin liittyen maankäytön paikkatietojen sisältöä ja saatavuutta tullaan edelleen kehittämään. Innovatiivisia ratkaisuja tarvitaan uusien asukkaiden ja yritysten tavoittamiseksi.

Kunnallistekniset palvelut

Vesihuoltolaitos

Palvelukuvaus

Vesihuoltolaitos on erillinen taseyksikkö kaupungin kirjanpidossa ja tuottaa palveluja kaupunginvaltuuston määrittelemien veden ja jäteveden toiminta-alueilla. Vesihuoltolaitos huolehtii puhtaan talousveden jakelusta kiinteistöille ja kiinteistöjen talousjäteveden keräämisestä ja toimittamisesta jätevedenpuhdistamolle. Veden jakeluverkosto, vesisäiliöt ja paineenkorotusasemat pidetään jatkuvassa toimintakunnossa (24/365). Jätevesiverkosto ja jätevesipumppaamot pidetään jatkuvassa toimintakunnossa.

Vesihuoltolaitoksen talousvesi hankitaan Lappavesi Oy:ltä (kaupungin osakkuusyhtiö). Jätevesi toimitetaan Lapuan Jätevesi Oy:lle (kaupungin tytäryhtiö).

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Toimintavarmaa vesihuoltoa kehitetään edelleen verkostojen, paineenkorotusasemien, pumppaamojen ja vesisäiliöiden jatkuvalla kunnossapidolla. Automaation osuutta lisätään ja verkostokarttaa ylläpidetään.

Vesihuoltoa laajennetaan uusille asemakaava-alueille. Haja-asutusalueiden jätevesihuollon laajentamista kyläalueille jatketaan kaupunginvaltuuston päättämän talousarvion 2024 mukaisesti. Jäteveden toiminta-alueiden muuttamisesta on tehty oikaisuvaatimus hallinto-oikeuteen, joten tältä osin prosessi on kesken.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen	Puhtaan veden jakelu Veden verkosto pidetään jatkuvasti toimintakunnossa	Veden käyttökatkokset enintään 10 kpl/vuosi, katkoksen pituus enintään 6 h/katkos
Hyvinvoinnin lisääminen	Jäteveden poisjohtaminen. Jäteveden verkosto pidetään toiminnassa ilman tukoksia	Jätevesiputkiston tukoksien avaus enintään 20 kpl/vuosi
Talouden tasapainon ylläpitäminen	Vuotoveden minimointi veden osalta. Vesivuotojen korjaaminen.	Tavoitteena saada puhtaan veden vuotovesimääräksi alle 7 %/vuosi (ostettu vesi - laskutettu vesi)
Talouden tasapainon ylläpitäminen	Jätevesimäärän vähentäminen. Jätevesiverkostoon tulevien hulevesien minimointi	Jäteveden runkolinjaan tehtävillä savutuksilla paikallistetaan hulevesiverkoston rakentamistarve. Rakennetuilla alueilla tiedotetaan huleveteen liittymättömiä kiinteistöjä. Tavoitteena saada jäteveden vuotovesimääräksi alle 300.000 m ³ /vuosi (puhdistamolle johdettu jätevesi - laskutettu jätevesi)
Talouden tasapainon ylläpitäminen	Korjausvelan pienentäminen. Verkostoputkien ja pumppujen saneeraus	Putkien ja pumppaamojen saneeraustarpeen kartoitus vuosittain

Tunnusluvut

	TP20	TP21	TP22	TA23	TA24
Vesijohtoverkosto (km)	266	268	272	270	271
Liittymien lukumäärä (kpl)	3.629	3.659	3.681	3.697	3.705
Vuotovesi (%)	4,9	5,7	2,2	-	
Liittymismaksu €/m ³	1.325	1.325	1.325	1.325	1.325
Kulutuskulutusmaksu €/m ³	1,36	1,36	1,36	1,36	1,43

Tunnusluvut

	TP20	TP21	TP22	TA23	TA24
Jätevesiverkosto (km)	290	300	301	303	304
Liittymien lukumäärä (kpl)	3.723	3.763	3.763	3.801	3.810
Vuotovesi (%)	40,8	36,7	-	-	-
Liittymismaksu €/m ³	3.050/ 4.350	3.050/ 4.350	3.050/ 4.350	3.050/ 4.350	3.050/ 4.350
Kulutuskulutusmaksu €/m ³	2,65	2,65	2,65	2,65	2,78

Suunnitelmavuodet 2025-2026

Vesihuollon laajentamista jatketaan kaavoitukseen liittyvien rakentamistarpeiden mukaan sekä jätevesiverkoston laajentamista haja-asutusalueelle kaupunginvaltuuston päättämän talousarvion mukaan

Liikenneväylät

Palvelukuvaus

Liikenneväylät muodostuvat kaduista, katuviheralueista, kevyenliikenteenväylistä ja muista kaupungin hallussa olevista liikenneväylistä sekä niihin kuuluvista silloista, valaistuksesta, liikennemerkeistä ja -valoista sekä muista ohjauslaitteista ja erityisrakenteista. Liikenneväylät ylläpidetään liikennöitävinä ympäri vuoden ja vuorokauden (24/365). Talvisaikaan kunnossapidon keskeisin tehtävä on liukkauden torjunta ja lumenauraus.

Kaupunki omistaa ja ylläpitää katuvalaistusta kaduilla, yleisillä teillä (valtion omistamalla teillä) ja yksityisteillä. Valaistus pidetään kytkettynä 18.8.-15.4. välisenä aikana. Yöllä valaistusta rajoitetaan ydinkeskustan muuntopiiriä lukuun ottamatta. Valaistuksen huolto hankitaan ulkoisena palveluna.

Katuvalaistuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa korostuu liikenneturvallisuuden lisääminen. Alueena on kaupunkitaajama ja kyläalueet kattavasti.

Yksityistiet muodostavat yksityisten tiekuntien ja tienhoitokuntien erikseen ylläpitämän yleistä tieverkkoa täydentävän itsenäisen tieverkoston. Yksityisteiden ylläpitoa avustetaan kaupungin varoin.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Katujen, kävely- ja pyöräteiden sekä muiden kaupungin hoidossa olevien teiden fyysistä rakennetta parannetaan siten, että ne vastaavat liikenteen tarpeita. Tieverkkoa kehitetään liikenneturvallisuuden parantamiseksi.

Yksityisteiden rakenteita parannetaan investointiohjelman puitteissa

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen ja kasvun varmistaminen	Väylien esteettömyys. Kunnossapidon kohtuullinen taso. Liukkauden torjunta ja lumenauraus: pääväylät pidetään liikennöitävässä kunnossa klo 7.00 ja muut väylät klo 12.00 mennessä.	Poikkeamat max. 5 kpl/ talvikunnossapitokausi
Talouden tasapainon ylläpitäminen	Hulevesien johtaminen verkostoon rakennetuilla asemakaava-alueilla. Hulevesiverkoston rakentaminen huomioiden jätevesiverkoston kytketyt hulevedet.	Olemassa olevien alueiden hulevesiverkoston rakentaminen asemakaava-alueella 400m/vuosi
Hyvinvoinnin lisääminen	Hiilijalanjäljen huomioiminen rakentamisessa. Rakentamisessa uusiokäytetään olemassa olevia materiaaleja	Materiaaleja uusiokäytetään 10 %/vuosi väylien rakentamisessa
Hyvinvoinnin lisääminen	Liikenneturvallisuus. Väyläverkostojen yhtenäistäminen	Tavoitetaso kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmasta

Tunnusluvut

	TP20	TP21	TP22	TA23	TA24
Liikennealueet (m ²)	817.700	911.500 **)	922.200	925.000	930.00
Kevyenliikenteen väylät (m)	43.100	43.600	44.560	45.260	46.000
Avustettavat yksityistiet (km)	383 *)	388	392	390	390
Katuvalokeskukset (kpl)	117	118	118	119	119
Katuvalopisteet	5.057	5.092	5.508	5.120	5.600

*) kasvu johtuu siitä, että MML on määrittänyt uudelleen yksityisteiden virallisen pituuden lakimuutoksen vaatiman järjestäytymisen yhteydessä.

***) Kaupungin hoitamat liikennealueet (kadut ja kävely-/pyörätiet) m²-määrä on tarkistettu 31.12.2021.

Suunnitelmavuodet 2025-2026

Liikenneväylien rakentamista jatketaan kaavoitukseen liittyvien rakentamistarpeiden ja investointiohjelman mukaan.

Viheraluepalvelut

Palvelukuvaus

Viheralueet, leikkipuistot, katuviheralueet, kaupungin kiinteistöjen pihat ja leikkipaikat, kaupungin omistamat vesistöalueet sekä eräät erityisalueet suunnitellaan, rakennetaan ja ylläpidetään viheraluepalveluiden toimesta.

Puistojen ja kiinteistöjen leikkipaikat ja liikuntapaikat rakennetaan ja hoidetaan EU-lainsäädännön asettaman standardin mukaisesti, noudattaen siinä tarkoin määritellyjä turvallisuusnormeja.

Erytisalueet, kuten veneiden vuokrapaikat, uimarannat, jokirantalaiturit, matopesupaikka ja puutarhapalstat hoidetaan kullekin kohteelle annettujen säädösten, hoitoluokituksen tai kohteen ominaistarpeen mukaan. Jokilaakson matkailupuutarha on erityiskohde, joka on merkittävä osa kaupungin palvelurakennetta sekä yksi kaupungin vetovoimaisuustekijä.

Asukkaille tuodaan tietoa kaupungin viheralueiden hoidosta ja rakentamisesta sekä niiden saavutettavuudesta internet ja facebook- ja instagram sivujen kautta. Jokilaakson matkailullista imagoa pyritään edelleen kohottamaan.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Alueiden rakentamisen myötä katuviheralueet, puistoalueet sekä kiinteistöjen pihalueet ovat viime vuosina lisääntyneet. Niiden hoito on aiheuttanut tarvetta henkilöstön ja konekannan lisäämiseen, jotta hoidon taso saataisiin pidettyä kunnossapitoluokituksen mukaisella tasolla. Urakointia alueiden hoidossa lisätään tarjonnan puitteissa. Uusien asuntoalueiden viheralueita pyritään rakentamaan sellaiseen tasoon, että niiden houkuttavuus asuntorakentamiseen lisääntyisi. Investointeja kohdistetaan pääasiassa vanhojen pihojen ja viheralueiden peruskunnostuksiin.

Viheralueiden hoito tapahtuu teknisessä lautakunnassa vuosittain vahvistettavan kunnossapitoluokituksen mukaan. Kunnossapitoluokitus ja määräaikaisen henkilöstön palkkaaminen suunnitellaan vastaamaan vuoden 2024 talousarviota.

Kunnossapitoluokitukseen liittyvän kaupunkiniittyohjelman suunnittelua jatketaan ja pitkäjänteinen suunnitelma kaupunkiniittyjen perustamisesta toteutetaan mahdollisuuksien mukaan osallistamisen menetelmillä. Kaupunkiniittyohjelman avulla pyritään vastaamaan taloudellisiin haasteisiin sekä edistämään luonnonmonimuotoisuuden haasteita ja kestävä kehitystä. Intensiivisemmän hoidon painopiste säilytetään kaupungin keskustan viheralueiden, leikki- ja toiminnallisten puistojen ja kiinteistöjen pihalueiden hoidossa.

Viheraluepalveluiden kunnossapidon työmaatukikohta, kaluston säilyttäminen ja työnjohtajien toimistotilat sekä työntekijöiden sosiaalilat on edelleen hajautettu. Ongelmaa pyritään ratkaisemaan tiivistämällä toimintaa sosiaalilojen ja joidenkin varastojen osalta Jokilaakson Saurun toimitiloissa tehtävin ratkaisuin sekä vuoden 2023 aikana Honkimäen varikolle rakennettavien lisätilojen avulla

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen	Viheralueiden hyvän hoidon tason ylläpitäminen Ylläpito hoitoluokituksen mukaisella tasolla ja alueiden peruskunnostuksilla	€/m ²
Hyvinvoinnin lisääminen ja talouden tasapainon ylläpitäminen;	Kaupungin ja käyttäjien osallistaminen alueiden suunnitteluun ja hoitoon Osallistumistilaisuuksien järjestäminen Kaupunkiniittyohjelma 2023-2030. Kaupunkiniittyohjelman suunnittelu / osallistaminen teknisen lautakunnan erillisen päätöksen mukaisesti	Järjestettyjen osallistamistilaisuuksien määrä Kaupunkiniittyohjelman laatiminen

Tunnusluvut

	TP20	TP21	TP22	TA23	TA24
Rakennetut puistot (R1, R2, R3) hoitoluokituksen mukaisessa kunnossa; ha(kpl)	62 (106)	63 (120)	69 ha/ 139 kpl	69/139	53
Muut yleiset alueet ha	30	30	33	35	54
Rakennetut katuviher-alueet ha	50	59	54	59	33
Piha-alueet ha	36	36	36	36	29
Puistometsät ha	59	70	59	69	119
Kiinteistöjen leikkipaikat kpl	34	34	35	36	34
Puisto- ja uimarantaleikkipaikat	36	38	37	37	38
Jokilaakson matkailupuutarha ja kouluympäristö ha	2	2	2	2	2
Rantalaiturit	14	15	15	16	11
Näkö- ja lintutornit	3	3	3	3	3
Puutarhapalstat	5	5	5	5	8
Uimarannat	3	3	3	3	3

Suunnitelmavuodet 2025-2026

Uusien puistojen rakentamista tehdään harkiten ja keskitytään vanhojen puistojen kunnostukseen. Kunnostamisella pyritään yksinkertaistamaan alueiden hoitoa ja valaistuksen uudistamisella saamaan aikaan energian säästöä.

Ulkoliikuntapaikat

Palvelukuvaus

Ulkoliikuntapaikat vastaavat ulkoliikuntapaikkojen rakentamisesta ja kunnossapidosta. Ulkoliikuntapaikat tekevät yhteistyötä kunnallisteknisten palveluiden sisällä uusien liikunta-alueiden rakentamisessa. Ulkoliikuntapaikat ylläpitää ympärivuotisesti ulkoliikuntapaikkoja, mm. ulkokentät, ladut, kuntoradat ja jäähalli.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Talousarviovuonna 2024 kehitetään ulkoliikuntapaikkojen toimintoja uuden organisaation mukaiseksi. Ulkoliikuntapaikkojen investoinneissa huomioidaan investoinneista aiheutuvat vuosittaiset ylläpitokustannukset ja varaudutaan niihin talousarvion laadinnassa. Ulkoliikuntapaikat tekevät tiivistä yhteistyötä liikuntapalveluiden kanssa ja toteuttavat rakennushankkeita teknisen lautakunnan päätösten mukaisesti määrärahojen puitteissa. Ulkoliikuntapaikkojen osalta selvitetään asukkaiden tyytyväisyyttä tarjottuihin palveluihin.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen ja Talouden tasapainon ylläpitäminen	Turvalliset ja monipuoliset liikuntapaikat sekä tyytyväiset palvelujen käyttäjät	Asiakastyytyväisyyskyselyn tulos

Suunnitelmavuodet 2025-2026

Ulkoliikuntapaikkojen toimintaa kehitetään edelleen suunnitelmavuosien aikana. Ulkoliikuntapaikkojen tavoitteena on tyytyväiset asiakkaat.

Rakennus- ja kiinteistöpalvelut

Palvelukuvaus

Kuuntelemme käyttäjiä ja luomme viihtyisät, terveelliset ja turvalliset tilat kaupungin palveluille meille siihen myönnettyjen määrärahojen puitteissa, joka mahdollistaa kaupungin palvelujen tuottamisen laadukkaissa ja hyvin hoidetuissa rakennuksissa. Vastaamme kaupungin kiinteistöjen rakennuttamisesta, ylläpidosta ja huollosta. Tuotamme yhdessä tilojen käyttäjien kanssa tarveselvitykset ja hankesuunnittelut tarkoituksenmukaisten tilojen rakentamiseen ja korjaamiseen ottaen huomioon kestävä kehitys ja energiansäästö. Ohjaamme suunnittelua osallistaen käyttäjät, kilpailutamme hankkeet ja valvomme toteutusta.

Vuokraamme tilat sisäisesti palvelukeskusten käyttöön. Palvelukeskuksilla on edelleen vuokraoikeus hallitsemiinsa tiloihin esimerkiksi liikuntasalien iltakäyttö ja kansalaisopistotoimintaan.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Hyvinvointialueelle vuokrattujen kiinteistöjen kunnossapito tapahtuu tehtyjen vuokrasopimusten ja vastuunrajataulukoiden mukaisesti.

Peruskorjauksiin osoitetut investointimäärärahat käytetään tehokkaasti.

Kiinteistöjä käytetään energiataloudellisesti.

Kiinteistöjen hoitoa ohjataan ja seurataan sähköisen huolto-ohjelman avulla.

Uimahalli-urheilutalon hankesuunnittelu saadaan valmiiksi ja teetetään sen mukainen suunnittelu.

Laskennallinen korjausvelan määrä vähenee tai pysyy ennallaan, mikä edellyttää riittävää investointimäärärahaa.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Kasvun varmistaminen Hyvinvoinnin lisääminen	Investointimäärärahojen riittävyys toteuttaviin sivistystoimen kohteisiin terveiden ja monipuolisten kasvu- ja oppimisympäristöjen turvaamiseksi.	Investointiohjelman mukaisten peruskorjausten toteutus
Hyvinvoinnin lisääminen	Investointimäärärahojen riittävyys toteuttaviin perusturvan kohteisiin terveyspalveluiden turvaamiseksi.	Hyvinvointialueiden vuokrasopimusten mukainen toiminta
Hyvinvoinnin lisääminen	Investointimäärärahan riittävyys toteutettaviin liikuntapaikkakohteisiin.	Hankesuunnitelman valmistuminen ja sen mukaisen suunnittelun toteutus uimahalli-urheilutalon uudisrakennusvaihtoehdosta.
Hyvinvoinnin lisääminen ja talouden tasapainon ylläpitäminen	Energiansäästö. Käyttöpuolen määrärahan riittävyys sekä turvallisuus ja energiansäästötoimenpiteet investointimäärärahoilla.	Kiinteistöhoito, kunnossapito, jäte-, lämpö-, sähkö- ja vesi-huolto sekä terveelliset ja turvalliset tilat määrärahojen puitteissa. Investoinnit energiansäästöön ja turvallisuuteen. Vuosittainen tehtyjen energiansäästötoimenpiteiden vaikutusten seuraaminen.
Talouden tasapainon ylläpitäminen	Energiansäästöohjelman toteuttaminen. Kiinteistökannan vähentäminen	Puretut rakennukset ja purettujen rakennusten johdosta saadut säästöt

Tunnusluvut

	TP20	TP21	TP22	TA23	TA24
Kiinteistöjen käyttökustannukset yhteensä €/m ² /kk	2,85	2,95	2,95	3,05	3,1
Talonrakentamisen investoinnit milj. €	8,5 *)	1,7	3,4	inv.ohjelman mukaan	inv. ohjelman mukaan

*) menot 9,3 milj. euroa, tulo 0,8 milj. euroa (myynnit Lapuan Kotiasunnot Oy:lle ja Lapuan Kehitys Oy:lle)

Suunnitelmavuodet 2025-2026

- Tarveselvitystä ja hankesuunnittelua tehdään palvelun tuottajan tarpeisiin.
- Rakennusten korjauksista tehdään pitkän tähtäyksen korjaussuunnitelmia.
- Henkilökunnan osaamisesta huolehditaan osallistumalla tarvittaviin koulutuksiin.

Ruoka- ja puhtauspalvelut

Palvelukuvaus

Ruokapalvelut vastaavat kaupungin yksiköiden, koulu ja varhaiskasvatus, ruokapalveluista. Ruokapalvelut tuottavat ateriapalveluja asiakaslähtöisesti, ravitsemussuositusten mukaisesti, lainsäädännön määräyksiä noudattaen, seuraten tuotantotavan suunnittelussa ja toteutuksessa alan kehitystä. Ravitsemuskasvatus on osa toimintaa.

Ruokapalveluja tuotetaan keskuskeittiöllä Ritavuorella, yläkoulun ja Kissankellon päiväkodin keittiöissä, sekä Hellanmaan, Ruhan, Tiistenjoen ja Kauhajärven koulujen keittiöissä. Ruokapalveluja tarjoavia jakelu- ja palvelukeittiöitä on useita.

Puhtauspalvelut vastaavat kaupungin omien toimintojen käytössä olevien yksiköiden puhtaanapitopalveluista nykyaikaisin menetelmin ja välinein. Palvelua tuotetaan noin 40 kiinteistössä, pinta-alaa noin 55 000 m².

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet vuonna 2024

Hyvinvoinnin lisääminen / talouden tasapaino / oikea-aikaisuus

Palvelujen tuottaminen riittävän monipuolisena ja kattavana, taloudellisista ja henkilöstön saatavuuteen liittyvistä haasteista huolimatta. Ruokapalveluissa pääpaino on ruoan ravitsemuslaadun ja ruokaturvallisuuden säilyttämisessä. Puhtauspalveluissa tason säilyttäminen sillä tasolla, että tilat ovat käyttäjille terveelliset ja turvalliset toimia.

Työmenetelmien, aineiden ja välineiden valinnassa huomioidaan kestävä kehityksen tavoitteet, toimitaan ammattimaisesti. Pyritään edelleen ruokahävikin vähentämiseen, osallistutaan mahdollisiin hankkeisiin. Kehitetään toimia syntyneen hävikin jakeluun.

Kone- ja laitekantaa pyritään uudistamaan vastaamaan nykyistä materiaali- ja tilatarvetta ja tuotantotapaa sekä helpottamaan työn kuormittavuutta. Saneerauksiin liittyen pyritään parantamaan toimitilojen toimivuutta ja puutteita sekä sijaintiin liittyviä ongelmia mahdollisuuksien mukaan.

Toimintaprosessien jatkuva kehittämään.

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen, talouden tasapainon ylläpitäminen	Hyvinvoinnin lisääminen Arvostava ja asiakaslähtöinen asenne	Yhteisöllisyyden lisääminen, koulutus, työpaikkakäynnit, osallistaminen, kehityskeskustelut.
Hyvinvoinnin lisääminen ja talouden tasapainon ylläpitäminen	Kestävän kehityksen tavoitteiden huomioiminen	Ohjaus ja opastus, koulutus, hävikin määrä
Talouden tasapainon ylläpitäminen	Oikein mitoitettu tuotanto ja toiminta, joka vastaa asiakkaiden tarpeisiin	Annoshinta / asiakas Suoritemäärä / yksikkö Siivousteho / neliö
Hyvinvoinnin lisääminen	Laadukkaat, asiakaslähtöisesti tuotetut ruoka- ja puhtauspalvelut. Ruokaturvalliset tuotantotilat ja ruokaturvallinen tuotanto, ravitsemuslaatu	Asiakastytyväisyyskyselyt / laatukierrokset. Oivatarkastukset

Tunnusluvut

Suoritteet / kohde	TP20	TP21	TP22	TA23	TA24
Kissankellon päiväkotit	45 185	46 432	49.048	60 000	50 000
Liuhtarin keskuskeittiö, Ritavuori	260 740	351 939	358.361	370 000	410 000
Muut koulujen keittiöt	104 068	128 730	126.144	140 000	130 000
Puhtaana pidettävä pinta-ala m ²	64 941	65 072	61.300	65 000	55 000
Siivottavia kiinteistöjä	48	48	41	40	40

Suunnitelmavuodet 2025-2026

Laadukkaiden ja suositusten mukaisten palvelujen tarjoaminen asiakkaiden tarpeiden mukaisesti, resurssien puitteissa. Palvelutuotantoa laajennetaan / supistetaan käyttäjien tarpeiden mukaisesti.

7.10 Ympäristölautakunta

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	TP 2022	TAM 2023	TA 2024	Muutos %	Muutos €
				TA 2023-2024	TA 2023-2024
Toimintatuotot	180 379	132 095	184 600	39,7 %	52 505
Valmistus omaan käyttöön	1 857	0	0		0
Toimintakulut	-305 889	-341 760	-391 650	14,6 %	-49 890
Toimintakate	-123 653	-209 665	-207 050	-1,25 %	2 615

Ympäristölautakunnan alaisuuteen on sisällytetty 1.1.2024 alkaen ilmastostrategia -hankkeen määräraha, joka on aiemmin ollut kaupunginhallituksen alaisuudessa.

Ympäristölautakunta

Palvelukuvaus

Vastuualue hoitaa rakennusvalvontaviranomaisen ja ympäristönsuojeluviranomaisen erityislainsäädäntöön perustuvia tehtäviä. Lisäksi ympäristölautakunta huolehtii tehtävistä, jotka hallintosäännöllä on määrätty ympäristölautakunnalle. Ympäristölautakunnan kaksi päävastuualueetta ovat rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu.

Rakennusvalvonta

Palvelukuvaus

Rakentamisesta ja maankäytöstä annetun lain mukaan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on:

- valvoa kaavojen noudattamista
- huolehtia rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelimestä
- rakentamisen valvonta sekä huolehdittava kaupungissa tarvittavasta rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta
- ympäristön ja kulttuuriperinnön suojaaminen sekä kaupungin rakennetun ja luonnonympäristön kehittämisen ohjaaminen siten, että se tarjoaa kaupunkilaisille viihtyisän, turvallisen, terveellisen ja toimivan elinympäristön, joka samalla turvaa kestävä kehityksen periaatteiden toteutumisen
- rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on valvoa rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapitoa ja hoitoa.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet 2024

Rakennuslupien käsittely ja valvonta

Käytävissä olevat henkilöresurssit keskitetään rakennusvalvonnan näkökulmasta tärkeimpiin tehtäviin, kuten rakentamista koskevaan lupakäsittelyyn sekä rakennustyön valvontaan.

Kiinnitetään huomiota valvonnassa katselmuksien tilaamiseen oikea-aikaisesti. Valvomalla määräaikoja kehotuksin kaksi kertaa vuodessa. Vaikutetaan rakennusten ja rakennetun ympäristön kunnossapitoon syyskatselmuksilla. Osa tapauksista saattaa tulla ympäristölautakunnan käsiteltäväksi hallintopakkoasioina.

Asiakaspalvelun kehittäminen

Asiakaspalvelun kehittämiseksi jatketaan 2021 aloitettua asiakastyytyväisyyskyselyiden järjestämistä.

Sähköinen asiointi

Rakennusvalvonnan lupahakemukset käsitellään sähköisesti. Aloituskokoukset järjestetään asiakkaan toivoessa etäkokouksena. Katselmuksia voidaan järjestää etäkokouksina sähköisten tarkastusasiakirjojen perusteella, jos asiakirjat ovat kunnossa, eikä erityistä tarvetta käydä paikan päällä tule esiin.

Yhteistyö ja osaamisen kehittäminen

Rakennustarkastajat osallistuvat ajankohtaiseen rakennusvalvonnalle tarkoitettuun koulutukseen. Vuonna 2024 koulutuksen painopistealueena on rakentamislain uudistuminen. Rakentamislaki edellyttää rakennusjärjestyksen uudistamista. Tämän johdosta pyritään tiivistämään yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Rakennusvalvonta lisää yhteistyötä kaavoituksen osalta ja pyrkii osallistumaan kaupunkisuunnitteluun aikaisemmassa vaiheessa.

Tavoitteet

Strateginen tavoite	Talousarviotavoite	Toimenpide/mittari
Hyvinvoinnin lisääminen ja kasvun varmistaminen: lupakäsittely ja valvonta toteutetaan avoimesti ja nopeasti yksilöllisellä kohtaamisella.	MRL:n mukaisten lupien määrä ja myöntäminen 1 kk käsittelyajalla. Ohjeistetaan vastaavia työnjohtajia tilaamaan katselmuksot ajallaan. Järjestetään syyskatselmus ja muita tarkastuksia kunnostettaviin kohteisiin	Lupamäärä, käsittelyaika ja valmistuneiden rakennusten lukumäärä Katselmusten määrä Kehotusten määrä
Hyvinvoinnin lisääminen; asiakkaiden osallistaminen ja asiakaspalvelun kehittäminen	Suoritetaan asiakastyytyväisyyskysely ja lisätään rakennusvalvonnan tiedotusta	Asiakastyytyväisyys on hyvää tasoa. Tiedotusten määrä

Tunnusluvut

	TP 2020	TP 2021	TP 2022
Lupamäärä	274	283	209
Lupien käsittelyaika, pv	39	36	36
Valmistuneet rakennukset	115	165	102
Rakennuksen ja rakennetun ympäristön kunnossapitoa koskevat kehotukset	9	56	26
Katselmukset	900	815	784
Asiakastyytyväisyyden taso		hyvä	hyvä
Tiedotusten määrä		1	1
Koulutusten määrä		-	
Sähköisten hakemusten osuus	80%	100%	100%

Suunnitelmavuodet 2025 – 2026

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksesta johtuviin muutoksiin valmistaudutaan kouluttautumalla digitaalisten järjestelmien ja ilmastaselvityksen (hiilikäden/-jalanjälkilaskenta) sekä kiertotalouden osalta.

Rakennusjärjestys päivitetään uuden rakentamislain mukaiseksi.

Rakennuslupien käsittelyssä mahdollistetaan luvan hakeminen tietomallien pohjalta. Alueellista rakennusvalvonta yhteistyötä selvitetään. Ohjeistuksia ja tiedotukset jaetaan nettisivuilla ja somekanavissa

Ympäristönsuojelu

Palvelukuvaus

Kunnan tulee alueellaan valvoa ja edistää ympäristönsuojelua siten, että luontoa ja muuta ympäristöä suojelemalla, hoitamalla ja kehittämällä turvataan kunnan asukkaille terveellinen, viihtyisä ja virikkeitä antava sekä luonnon-taloudellisesti kestävä elinympäristö. Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävänä on huolehtia lainsäädännössä määrätyistä tehtävistä. Tehtäviä on määrätty ympäristönsuojeluviranomaiselle ympäristönsuojelulain, vesilain, jätelain, vesihuoltolain, maastoliikennelain, maa-aineslain, luonnonsuojelulain ja vesiliikennelain nojalla.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulee huolehtia omalta osaltaan ympäristön-suojelun suunnittelusta ja kehittämisestä, ympäristön tilan seurannasta sekä ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta, valistuksesta ja koulutuksesta kunnassa. Ympäristönsuojeluviranomaisen tulee osallistua ympäristönsuojelua koskevan ohjauksen ja neuvonnan järjestämiseen, antaa lausuntoja, tehdä esityksiä ja aloitteita ympäristön-suojeluun liittyvistä asioista muille viranomaisille sekä edistää kunnan yhteistyötä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ympäristönsuojeluasiassa.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet 2024

Ympäristönsuojelulainsäädännön mukaiset tehtävät

Ympäristönsuojelun tärkein tehtävä on huolehtia lainsäädännön perusteella säädetyistä tehtävistä. Asiakkaiden hankkeiden sujuvuus tulee varmistaa hakemusten ja ilmoitusten nopealla käsittelyllä. Ympäristönsuojelulain mukaista valvontaa toteutetaan valvonta-suunnitelman ja -ohjelman mukaisesti. Talousarviovuonna jatketaan kiinteistöjen jäteveden käsittelyn valvontaa.

Ympäristönsuojelun kehittäminen ja yhteistyö

Ympäristönsuojelu koordinoi ja ohjaa Alavuden, Kuortaneen, Kurikan ja Lapuan yhteistä ilmastotyötä. Energiatiimeissä ylläpidetään ja tehostetaan yhteistyötä muiden hallinto-kuntien kanssa ja teknisen keskuksen sisällä. Ilmastoasioita kehitetään kestävä kehityksen ohjelman avulla ja toiminnassa otetaan huomioon kuntien ilmastostrategian tavoitteet.

Ympäristönsuojelu osallistuu vesienhoidon edistämiseen Lapuanjoen neuvottelukunnan ja työryhmän kautta. Alueellista yhteistyötä tehdään Etelä-Pohjanmaan ympäristön-suojeluviranhaltijoiden kanssa sekä Lakeuden Etappi Oy:n ja Lakeuden jätelautakunnan kanssa lainsäädännöllisissä asioissa. Lisäksi ympäristönsuojelu osallistuu muuhun alueelliseen yhteistyöhön tarpeen mukaan.

Strategisena tavoitteena tapamme toimia	Talousarviotavoite	Toimenpide/Mittari
Kasvun varmistaminen Avoin ja nopea asioiden käsittely ja valvonta	Ympäristölupien ja ilmoitusten sekä maa-ainelupien käsittelyaika Valvontasuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti toteutettu valvonta Taajamissa sijaitsevien kiinteistöjen liittyminen viemäriverkostoon	3 kk hakemuksen jättämisestä (nähtävillä 37 vrk) Valvontaohjelman mukaiset valvontakohteet valvottu Kiinteistöt liittyneet viemäriverkostoon tai liittyminen vireillä
Talouden tasapainon ylläpitäminen Hyvinvoinnin lisääminen Ympäristönsuojelun kehittäminen ja yhteistyö	Kestävän kehityksen ohjelman mukaisten toimenpiteiden toteuttamisen seuranta	Kestävän kehityksen ohjelman mukaisesti
Lainsäädännön mukaiset päätökset	Päätösten pysyvyys oikeusasteissa	Päätökset pysyvät ennallaan

Tunnusluvut

	TP 2020	TP 2021	TP 2022
Ympäristönsuojelua koskevien päätösten lukumäärä ympäristölautakunnassa	62	63	18
Ympäristöinsinöörin päätökset ja lausunnot	106	55	42
Valvontaohjelman valvontakohteiden tarkastukset ja toteutumis%	6	49	18
		80%	
Muu valvonta	34	6	

Suunnitelmavuodet 2025 – 2026

Suunnitelmavuosina toimintaa kehitetään lainsäädännön mukaisesti ja jatketaan keskeneräisten asioiden käsittelyä. Selvitetään sähköisen lupa- ja ilmoitusjärjestelmän käyttöönottoa.

8. Konserniyhtiöt

Lapuan kaupunkikonserniin kuuluvat tytäryhteisöt noudattavat toiminnassaan Lapuan kaupunginvaltuuston hyväksymää konserniohjetta. Lapuan kaupungin konserniohjetta täydentävät kaupunginvaltuuston hyväksymä Lapuan kaupungin omistajapoliittiset linjaukset ja kaupunginhallituksen hyväksymä Lapuan kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje.

Konsernijohto vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta ja organisoii konsernijohtamisen ja -valvonnan. Konsernijohdon muodostavat kaupunginhallitus ja kaupunginjohdaja. Konsernijohto seuraa ja arvioi yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä.

Kaupunginvaltuusto hyväksyy vuosittaisissa talousarvioissa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä valvoo osaltaan niiden toteutumista.

Kaupungin konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen tulee raportoida toiminnastaan kaupunginhallitukselle annettujen ohjeiden mukaisesti.

Tytäryhteisö	Omistusosuus
Lapuan Energia Oy	100 %
Lapuan Kotiasunnot Oy	100 %
Invest Lapua Oy	100 %
Simpsonvuori Oy	100 %
Lapuan taide- ja tiedesäätiö	100 %
Thermopolis Oy, suoraomistus 79,76%	96,91%
Lapuan Jätevesi Oy	64 %

Konserniyhtiöiden toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Lapuan Energia Oy

Lapuan Energia Oy on Lapuan kaupungin (100 %) omistama tytäryhtiö. Lapuan Energia Oy:n ensisijaisena tavoitteena on tuottaa kaukolämpöä asukkaille ja taata lämmöntuotantovarmuus Lapuan kaupungissa. Lapuan Energia työllistää yhdeksän henkilöä.

Lapuan Energian asiakkaina toimivat kaukolämpöverkon varrella sijaitsevat omakotitalot, rivi- ja kerrostalot, liikekiinteistöt ja julkisyhteisöjen rakennukset.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

- asiakkaiden kaukolämmön saanti on luotettavaa
- toiminta on ympäristöluvan mukaista
- ei työtapaturmia

Taloudelliset tavoitteet

- liikevaihdon kasvu
- Talouden tasapaino
- hyvän maksuvalmiuden ylläpitäminen

Lapuan Kotiasunnot Oy

Lapuan Kotiasunnot Oy on Lapuan kaupungin (100 %) omistama tytäryhtiö. Lapuan Kotiasunnot Oy:n tavoitteena on tarjota Lapualla asuville kohtuuhintaisia, turvallisia sekä laadukkaita koteja. Tavoitteena on olla ensisijainen ja halutuin yhteistyökumppani Lapualta vuokra-asuntoa etsivälle.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet

Asuntojen keskimääräinen täyttöasteen säilyttäminen 95 %. (tavoite lasketaan vuokratuloina 4,23 milj. / 4,45 milj. euroissa).

	2021	2022	Ennuste 2023	2024
Käyttöaste	91	98,2	97	95
Lainat (milj. €)	20,2	21,5	21,5	21,5
Tuotot (milj. €)	4,1	4,45	5,0	5,0

- Huoneistokorjauksien ylläpitäminen kestävässä tasossa.
- Tavoitettavuuden ja tunnettavuuden vahvistaminen.
- Kiinteistöjen korjauksiin tullaan vuonna 2024 käyttämään 1,1 milj. euroa. Aktivoitavien osuus näistä on 0,6 milj. euroa.
- Uudistuotannon käynnistäminen vuokratyöön.
- Asuntojen kuntoon pyritään kiinnittämään edelleen huomiota.
- Lämmityksen tasapainottaminen taloissa.
- Asukastyytyvyyden ylläpito
- Korkotason noususta huolimatta pidetään lainataso samana, uudisrakennuksen myötä kuitenkin valmius nostaa lisälainaa.
- Mahdottomien vuokrasaatavien vuosittainen alaskirjaus
- Maksuvalmiuden nosto

Invest Lapua Oy

Invest Lapua Oy on Lapuan kaupungin 100-prosenttisesti omistama tytäryhtiö, jonka keskeinen tehtävä on edistää uuden yritystoiminnan syntymistä ja kasvuyritysten kehittymistä Lapuan strategian mukaisesti. Kehitysyhtiön tehtävänä on luoda puitteet yritysten taloudellisen aktiviteetin kasvulle ja kehittymiselle, uusien yritysten sijoittumiselle Lapualla ja yrittäjämönteiselle ilmapiirille.

Invest Lapua Oy:n toimialana on Lapuan elinkeinotoiminnan ja sen edellytysten kehittäminen. Yhtiö voi toimintaansa varten ostaa, myydä, rakennuttaa, omistaa ja hallita osakkeita, osuuksia ja kiinteistöjä sekä vuokrata niitä. Yhtiö voi tehdä yhteistyötä yritysten, Lapuan kaupungin ja muiden toimijoiden kanssa sekä tarjota niille mm. koulutusta, asiantuntija-, elinkeino- tai muita palveluja.

Toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Toimenpiteet	Mittari
Yritysten sijoittuminen Lapualle, lisääntyvät työpaikat.	Toimintaedellytysten kehittäminen, myyntityö, markkinointi	1-2 yritystä/vuosi, joissa työpaikkojen lisäys 0,5% (15-25 kpl)
Yritysmönteinen ilmapiiri	Yhteistyö yritysten kanssa, osallistuminen Lapuan Yrittäjät ry:n hallituksen kokouksiin ja tapahtumiin. Riittävä resursointi.	yhteydenpito: 800 kpl Lapua, 100 kpl muut alueet/vuosi. Työpaikkojen lisäys toimivat yritykset 1%, (20-30 kpl)
Invest Lapua Oy:n liiketoiminnan kehittäminen	Liikevaihdon kasvu, mikäli toteutetaan uusia kiinteistöprojekteja, liiketoiminnan kannattavuuden parantaminen	liikevaihdon kasvu 0-15 %, tulos 10 % (toiminnasta)
Palvelutason parantaminen	Hankkeiden hakeminen ja hallinnointi	2-4 työntekijää

Tunnusluvut

	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Liikevaihto	275 707	292 536	560 000	795 000
Muut tulot				
Tulos	40 869	-7125	10 000	10 000
Investoinnit	60 000	88 500	350 000	30 000

Simpiönvuori Oy

Simpiönvuori Oy on Lapuan kaupungin (100 %) omistama tytäryhtiö. Simpiönvuori Oy:n tarkoituksena on harjoittaa urheiluun ja vapaa-aikaan liittyvää toimintaa Lapuan Simpiönvuorella.

Simpiönvuori Oy:llä on 2 vakituista työntekijää, jonka lisäksi kausityöntekijöitä on ollut 11. Lisäksi Taivaanpankon ravintolassa on käytetty vuokratyövoimaa tarvittaessa.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet 2024

- Keskipisteen rakentamisen loppuun saattaminen, arvioitu kustannus vuoden 2024 osalta on 0,7 milj. euroa
- 4-5 rinteiden lumetusputkiston saneeraus 0,1 milj. euroa
- Hissin vetolaitteiden uusiminen 0,05 milj. euroa
- Alamäkipyörien hankinta 0,05 milj. euroa

Lapuan taide- ja tiedesäätiö

Lapuan taide- ja tiedesäätiö on Lapuan kaupungin (100 %) omistama. Lapuan taide- ja tiedesäätiön tarkoituksena on taiteen ja tieteen tukeminen ja edistäminen. Säätiö toteuttaa tarkoitustaan myöntämällä stipendejä, apurahoja, avustuksia ja palkintoja lapualaisen taide- ja tiede-elämän eri aloilla toimiville henkilöille ja yhteisöille.

Thermopolis Oy

Lapuan kaupungin omistusosuus Thermopolis Oy:stä on suoraan 79,76 % ja välillisesti (Lapuan Energia Oy:n omistusosuus huomioiden) 96,91 %.

Thermopolis Oy:n toimialana on mm. energia- ja ympäristöalan koulutus, tutkimus- ja muiden asiantuntijapalveluiden tarjoaminen ja toimittaminen yrityksille, yksityishenkilöille ja julkisen sektorin organisaatioille, energia-alan tiedotus- ja koulutustoiminta, liiketoiminnan kehityspalvelut sekä näihin liittyvien projektien hallinnointi, organisointi ja toteuttaminen sekä niihin liittyvien palvelujen ostaminen ja myyminen.

Thermopolis Oy:n strategisia tavoitteita ovat:

- uusiutuvan energian käytön sekä omavaraisuuden lisääminen alueella
- kestävä kehitys ja innovaatiotoiminnan edistäminen
- ympäristöystävällisten energiaratkaisujen ja säästötavoitteiden jakaminen
- energiateollisuuden toimintaedellytysten parantaminen alueella.

Taloudelliset tavoitteet

- Yhtiön kokonaistuotot 344.400 euroa
- Yhtiön tulos noin 0 euroa (yhtiö on voittoa tavoittelematon)

Toiminnalliset tavoitteet

- Thermopolis Oy tarjoaa monipuolisia konsultointi- ja koulutuspalveluja julkisyhteisöille, yrityksille ja yksityishenkilöille.
- Thermopolis Oy:n tavoitteita edistetään monipuolisella hanke- ja kehittämistoiminnalla kotimaassa ja kansainvälisesti.

Lapuan Jätevesi Oy

Lapuan kaupungin omistusosuus Lapuan Jätevesi Oy:stä on 64 %. Lapuan Jätevesi Oy:n toiminta-ajatuksena on tarpeellisten runkoviemärien ja jäteveden puhdistuskapasiteetin hankkiminen ja ylläpitäminen Lapuan ja Nurmon alueen jätevesien asianmukaista puhdistusta varten. Puhdistamolla käsitellään myös Kuortaneen jätevedet.

Tavoitteet vuodelle 2024

Tavoitteet vuodelle 2024	Tavoitearvo
Toiminnalliset tavoitteet	
1. Asiakkaiden jätevesien vastaanotto on luotettavaa ja häiriötöntä	365 * 24 h/d
2. Siirtoviemäristä tai puhdistamolta ei tapahdu JV Oy:stä johtuvia ylivuotoja	365 * 24 h/d
3. Latosaaren uusi joenalitius on rakennettu	Valmis III/2024
4. Puhdistamon rak.6 paikallisautomaatio on uusittu	Valmis X/2024
Taloudelliset tavoitteet	
1. Käyttökustannusten nousu ei ylitä alan yleistä kustannustason nousua	maks. 5 %/a
2. Investoinnit pysyvät budjetin raameissa	maks. 0,3 milj.€
Laadulliset tavoitteet	
1. Puhdistettu jätevesi on ympäristöluvan lupaehtojen mukaista tai parempaa	Lähtevä vesi täyttää lupaehdot 4/4 kvartaalina
2. Asiakkaat ovat tyytyväisiä Lapuan Jäteveden tarjoamaan viemäripalveluun. Kaikki asiakaspalaute käsitellään ripeästi ja asiakasta tyydyttävällä tavalla.	Asiakasvalituksia maks. 2 kertaa/a. Samat valitukset eivät uusiudu.

Liite : Investointiluettelo

Kpaikka Kaupunginhallitus		2024	2025	2026	Yhteensä
Maa- ja vesialueet					
90100 Maa-alueet / myynnit (kirjanpitoarvo)	tulot	400	400	400	1200
90101 Maa-alueet / ostot	menot	-400	-400	-400	-1200
90102 Haltuunotot	menot	-40	-40	-40	-120
90103 Vaihtomaat / myynnit (kirjanpitoarvo)	tulot	150	150	150	450
90103 Vaihtomaat / ostot	menot	-150	-150	-150	-450
Maa-alueet yhteensä	menot	-590	-590	-590	-1770
	tulot	550	550	550	1650
	netto	-40	-40	-40	-120

Kpaikka Kaupunginhallitus	Talous	2024	2025	2026	Yhteensä
Käyttöomaisuusarvopaperit					
99500 Osakkeet ja osuudet	menot	-43	-10	-10	-63
Kuntayhtymän peruspääoma 33					
Aineeton käyttöomaisuus					
98502 Simpsiön kehittäminen	menot	-50	-50	-50	-150
98507 Kuituhanke	menot	-160	-169	-169	-498
Koneet ja kalusto					
98401 IT-laitte- ja ohjelmistohankinnat	menot	-110	-110	-110	-330
98408 Valvontakamerat	menot	-40	-40	-40	-120
98403 Hallinnon toimiala	menot	-40	-40	-40	-120
Kaupunginhallitus muut investoinnit	menot	-443	-419	-419	-1281
	tulot	0	0	0	0
	netto	-443	-419	-419	-1281

Kaupunginhallitus yhteensä	menot	-1033	-1009	-1009	-3051
	tulot	550	550	550	1650
	netto	-483	-459	-459	-1401

Kpaikka		2024	2025	2026	Yhteensä	
Rakennusinvestoinnit						
90413	Kauhajärven koulu	menot	-90	0	-90	-180
90419	Hellanmaan koulu	menot	-140	-100	0	-240
90422	Ruhan koulu	menot	-100	-280	-105	-485
90429	Männikön koulu	menot	0	-190	0	-190
		tulot	0	50	0	50
90432	Vanhan Paukun tilojen kehittäminen	menot	-100	-200	-200	-500
90438	Alakoulut	menot	-100	-100	-100	-300
90440	Päiväkodit	menot	-50	-50	-50	-150
90554	Urheilutalo	menot	-100	0	0	-100
90559	Nuorisotalo	menot	-20	0	0	-20
90564	Jäähalli	menot	-200	-200	-200	-600
90610	Hopearinne	menot	0	-50	-500	-550
90611	Kissankellon päiväkot	menot	-90	-490	-490	-1070
90612	Liuhtarin entinen sairaalakiinteistö	menot	0	-50	-500	-550
90622	Jokilaakson neuvola	menot	0	-60	0	-60
90631	Sisäilmakunnostukset	menot	-150	-150	-150	-450
90701	Kaupungintalo	menot	0	-500	-500	-1000
90830	Kiinteistöjen piharakennukset	menot	-10	-20	-20	-50
90840	Äkilliset korjauskohteet	menot	-215	-250	-250	-715
92230	Pesäpallokenttä / katsomo	menot	0	-300	0	-300
90562	Uimahalli	menot	-250	0	0	-250
Rakennusinvestoinnit yhteensä		menot	-1615	-2990	-3155	-7760
		tulot	0	50	0	50
		netto	-1615	-2940	-3155	-7710

Kpaikka	Talous	2024	2025	2026	Yhteensä
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
Liikenneväylät (kadut ja tiet)					
91002 Päälystykset	menot	-300	-300	-300	-900
91009 Yksitystiet	menot	-50	-80	-80	-210
91080 Sadevesiviemäroinnit	menot	-140	-870	-450	-1460
91082 Liikenneturvallisuus	menot	-25	-50	-50	-125
91099 Täydennysrakentaminen	menot	-85	-100	-100	-285
91107 Esteettömyys	menot	-10	-20	-20	-50
91133 Katuviheralueet	menot	-10	-25	-25	-60
91155 Katujen peruskorjaukset	menot	-415	-464	-400	-1279
91157 Sillat	menot	-340	-400	-100	-840
	tulot	160	340	0	500
91200 Katu- ja tievalaistus	menot	-50	-50	-50	-150
91250 Uudet asunto- ja teollisuusalueet	menot	-196	-650	-650	-1496
91300 Liikennevalot, ohjauslaitteet	menot	-30	-30	-30	-90
91080 Sadevesiviemäroinnit (simpsiönt.)	menot	-500	0	0	-500
Liikenneväylät yhteensä	menot	-2 151	-3 039	-2 255	-6 945
	tulot	160	340	0	500
	netto	-1 991	-2 699	-2 255	-6 445

Kpaikka	Talous	2024	2025	2026	Yhteensä
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet					
Ulkoliikuntapaikat					
92200 Urheilu- ja ulkoilualueet (hiekkatekonurmi)	menot	0	-300	0	-300
92234 Ritavuoren koulun kenttä	menot	-286	0	0	-286
92200 Urheilu- ja ulkoilualueet (Kiviristin kenttä)	menot	0	0	-700	-700
92200 Urheilu- ja ulkoilualueet (kuntoradat)	menot	-80	-80	-80	-240
92205 Skeitti- ja pumptrack	menot	0	-250	0	-250
92232 Yleisurheilukenttä	menot	0	-100	-250	-350
92235 Pesäpallokenttä	menot	0	-250	0	-250
92245 Frööttilän reitti	menot	-150	0	0	-150
	tulot	90	0	0	90
92239 Hellanmaan koulun kaukalo	menot	-35	0	0	-35
92200 Urheilu- ja ulkoilualueet (koulujen kentät)	menot	0	-25	-60	-85
Ulkoliikuntapaikat	menot	-551	-1 005	-1 090	-2 646
	tulot	90	0	0	90
	netto	-461	-1 005	-1 090	-2 556

Kpaikka	Talous	2024	2025	2026	Yhteensä
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet					
Viheralueet					
90702 Paukun piha-alueet	menot	-80	-200	0	-280
92241 Kissankellon päiväkotipiha-alueet	menot	0	-100	0	-100
	tulot	0	33	0	33
92100 Puistot ja yleiset alueet	menot	-10	-310	-60	-380
92110 Puistojen peruskorjaus	menot	-150	-100	-100	-350
92150 Uimarannat	menot	-20	-25	-10	-55
92290 Kiinteistöjen piha-alueet	menot	-130	-150	-150	-430
92301 Ulkovaalustalaitteet, puistot	menot	-45	-45	-45	-135
Torialueen kehittäminen	menot	0	0	-200	-200
Viheraluepalvelut	menot	-435	-897	-565	-1897
	tulot	0	33	0	33
	netto	-435	-864	-565	-1864

Kpaikka	Talous	2024	2025	2026	Yhteensä
Vesihuoltolaitos					
96101 Täydennysrakentaminen, vesi	menot	-50	-50	-50	-150
96108 Kaukovalvonta ja paineenkorotuspumppaamot, vesi	menot	-80	-80	-15	-175
96200 Vesijohtoverkoston saneeraus	menot	-240	-240	-240	-720
96300 Uudet asunto-, teollisuus- yms. alueet, vesi ja viemäri	menot	-60	-200	-200	-460
96501 Täydennysrakentaminen, viemäri	menot	-50	-50	-50	-150
96600 Viemäriverkoston saneeraus	menot	-100	-100	-100	-300
96654 Haja-asutusalueen viemärintiikohteet	menot	-50	-150	-150	-350
96670 Haja-asutusalueen viemärintihankkeet	menot	-50	-100	-100	-250
96705 Pumppaamojen saneeraus	menot	-80	-50	-220	-350
	tulot	55	0	0	55
96705 Kaukovalvonnan uusiminen, viemäri	menot	-30	-15	-15	-60
Vesihuoltolaitos yhteensä	menot	-790	-1035	-1140	-2965
	tulot	55	0	0	55
	netto	-735	-1035	-1140	-2910

Kpaikka	Talous	2024	2025	2026	Yhteensä
Koneet ja kalusto					
Tekninen lautakunta					
98107 Maankäyttö- ja kiinteistöosasto	menot	-30	-35	-35	-100
98108 Rakennus- ja tilapalvelu	menot	-45	-15	-15	-75
98102 Viheraluepalvelut	menot	-45	-10	-10	-65
98105 Vesihuoltolaitos	menot	-18	0	0	-18
98106 Liikennealueet	menot	-28	-70	0	-98
98115 Ulkoliikuntapaikat	menot	-97	-99	0	-196
98110 VSS - valmiuskalusto	menot	-50	-50	-50	-150
98112 Siivouskalusto	menot	-25	-25	-25	-75
98113 Keittiökalusto	menot	-50	-50	-50	-150
98116 Mittaus- ja karttajärjestelmät	menot	-20	-20	-20	-60
Kalusto / Tekninen lautakunta yhteensä	menot	-408	-374	-205	-987
	tulot	0	0	0	0
	netto	-408	-374	-205	-987

Kpaikka	Talous	2024	2025	2026	Yhteensä
Koneet ja kalusto					
Sivistyslautakunta					
97012 Hallinto			-10	-10	-20
97003 Alakoulut	menot	-300	-25	-70	-395
97001 Yläkoulu	menot	-10	-75	-15	-100
97002 Lukio	menot	-10	-10	-10	-30
97051 Varhaiskasvatus	menot	-20	-10	-15	-45
Sivla yhteensä	menot	-340	-130	-120	-590
	tulot	0	0	0	0
	netto	-340	-130	-120	-590

Kpaikka	Talous	2024	2025	2026	Yhteensä
Koneet ja kalusto					
Hyvinvointilautakunta					
97101 Kansalaisopisto	menot	-15	-16	-14	-45
97008 Kulttuuritoimi	menot	-39	-11	-10	-60
97007 Musiikkiopisto	menot	-11	-13	-14	-38
97005 Kirjasto	menot	-210	-13	-20	-243
	tulot	50		10	60
97052 Nuorisotoimi	menot	-15	-10	-10	-35
97050 Liikuntatoimi	menot	-20	-15	-20	-55
Hyvla yhteensä	menot	-310	-78	-88	-476
	tulot	50	0	10	60
	netto	-260	-78	-78	-416

INVESTOINNIT KAIKKI YHTEENSÄ

Luvut 1000€

	Talous	2024	2025	2026	Yhteensä
Maa-alueet / Kaupunginhallitus	menot	-590	-590	-590	-1770
	tulot	550	550	550	1650
	netto	-40	-40	-40	-120
Kaupunginhallituksen muut investoinnit	menot	-443	-419	-419	-1281
	tulot	0	0	0	0
	netto	-443	-419	-419	-1281
Rakennusinvestoinnit	menot	-1 615	-2 990	-3 155	-7 760
	tulot	0	50	0	50
	netto	-1 615	-2 940	-3 155	-7 710
Liikenneväylät	menot	-2 151	-3 039	-2 255	-7 445
	tulot	160	340	0	500
	netto	-1 991	-2 699	-2 255	-6 945
Ulkoliikuntapaikat	menot	-551	-1 005	-1 090	-2646
	tulot	90	0	0	90
	netto	-461	-1005	-1090	-2556
Viheraluepalvelut	menot	-435	-897	-565	-1897
	tulot	0	33	0	33
	netto	-435	-864	-565	-1864
Vesihuoltolaitos	menot	-790	-1035	-1140	-2965
	tulot	55	0	0	55
	netto	-735	-1035	-1140	-2910
Kalusto / Tekninen lautakunta	menot	-408	-374	-205	-987
	tulot	0	0	0	0
	netto	-408	-374	-205	-987
Kalusto / Ympäristölautakunta	menot	0	0	0	0
	tulot	0	0	0	0
	netto	0	0	0	0
Kalusto / Hyvinvointilautakunta	menot	-310	-78	-88	-476
	tulot	50	0	10	60
	netto	-260	-78	-78	-416
Kalusto / Sivistyslautakunta	menot	-340	-130	-120	-590
	tulot	0	0	0	0
	netto	-340	-130	-120	-590
KAIKKI INVESTOINNIT YHTEENSÄ	menot	-7 633	-10 557	-9 627	-27 817
	tulot	905	973	560	2 438
	netto	-6 728	-9 584	-9 067	-25 379

Investointien seliteosa

Maa-alueet / Kaupunginhallitus / seliteosa investointimäärärahan käyttökohteista				
		2024	2025	2026
90100	Maa-alueet myynnit	400 000	400 000	400 000
	Kirjanpitoarvo			
90101	Maa-alueet ostot	-400 000	-400 000	-400 000
		Maa-alueostot tarpeen mukaan		
90102	Haltuunotot	-40 000	-40 000	-40 000
90103	Vaihtomaat / myynnit	150 000	150 000	150 000
	Kirjanpitoarvo			
90103	Vaihtomaat / ostot	-150 000	-150 000	-150 000

Käyttöomaisuusarvopaperit, Aineeton käyttöomaisuus ja koneet ja kalusto/ Kaupunginhallitus				
		2024	2025	2026
99500	Osakkeet ja osuudet	-43 000	-10 000	-10 000
	Käyttöomaisuusarvopaperit	Kuntayhtymän peruspääoma 33.000€, muut osakkeet ja osuudet 10.000€		
98505	Simpsonin kehittäminen	-50 000	-50 000	-50 000
		Simpsonin kehittämiseen varattu määräraha.		
98507	Kuituhanke	-160 000	-169 000	-169 000
		Kyltien kuituverkot		
98401	IT- laite ja ohjelmistohankinnat	-110 000	-110 000	-110 000
		Koko organisaatiota koskevan tietoverkon kehittäminen, ylläpito ja parantaminen.		
98408	Valvontakamerat	-40 000	-40 000	-40 000
		Koko organisaatiota koskevat valvontakamerat. Tietohallinnon organisoimana.		
98403	Hallinnon toimiala	-40 000	-40 000	-40 000
		Koko hallinnon toimialaa koskeva määräraha. Käyttökohde määritetään tarpeen mukaan.		

Rakennusinvestoinnit				
		2024	2025	2026
90413	Kauhajärven koulu	-90 000	0	-90 000
		Ilmanvaihdon parannukset 50 000 €		
		Purunpoisto 40 000€		
90419	Hellanmaan koulu	-140 000	-100 000	0
		Salaojat	Ikkunat, ulko-ovet ja julkisivukorjaukset ja maalaukset	
90422	Ruhan koulu	-100 000	-280 000	-105 000
		Porakaivot maalämmölle	Ilmanvaihto	Vesikatto ja kierreportaat
90429	Männikön koulu	0	-190 000 50 000	0
			Öljylämmityksestä luopuminen, kustannukset 190 000 ja avustus 50 000	
90432	Vanhan Paukun tilojen kehittäminen	-100 000	-200 000	-200 000
		Hankesuunnitelmaan perustuvaa korjausta, valaistus, lukitus, kiinteistöautomaatio, elokuvateatterin ilmanvaihdon parantaminen	Hankesuunnitelmaan perustuvaa korjausta, valaistus, lukitus, kiinteistöautomaatio	
90438	Alakoulut	-100 000	-100 000	-100 000
		Määrittelemättömiin akuutteihin kunnostustöihin, Haapakosken koulun maalaus, räystäät ja turvatikkaat 40 000€	Määrittelemättömiin akuutteihin kunnostustöihin	
90440	Päiväkodit	-50 000	-50 000	-50 000
		Määrittelemättömiin akuutteihin kunnostustöihin, Liuhtarin päiväkodin keittiön remontti 20	Määrittelemättömiin akuutteihin kunnostustöihin	

Rakennusinvestoinnit seliteosa

	2024	2025	2026
90554 Urheilutalo	-100 000	0	0
	Valaistuksen uusiminen		
90564 Jäähalli	-200 000	-200 000	-200 000
	Peruskorjaus akuutit ja rungon vahvistaminen	Peruskorjausta	
90555 Hiihtomaja	0	0	0
	Uuden hiihtomajan tarveselvitys, ja suunnittelu		
92230 Pesäpallokenttä / katsomo	0	-300 000	0
		Mahdollinen peruskorjaus	
90559 Nuorisotalo	-20 000	0	0
	Keittiön muutos- ja korjaustyöt		
90611 Kissanpellon päiväkot	-90 000	-490 000	-490 000
	Viilennys	Peruskorjausta	
90610 Hopearinne	0	-50 000	-500 000
		Kuntotutkimukset	Kuntotutkimusten mukaista korjausta
90612 Liuhtarin entinen sairaala-kiinteistö	0	-50 000	-500 000
		Kuntotutkimukset	Kuntotutkimusten mukaista korjausta
90622 Jokilaakson neuvola	0	-60 000	0
		Ilmanvaihdon parantaminen	
90701 Kaupungintalo	0	-500 000	-500 000
	Julkisivujen ja perusmuurin tarkemmat kuntotutkimukset	Kuntotutkimuksen mukaista korjausta	
90631 Sisäilmakunnostukset	-150 000	-150 000	-150 000
	Määräraha siirretään ao. kiinteistön kustannuspaikalle tarpeen mukaan.		
90840 Äkilliset korjauskohteet	-215 000	-250 000	-250 000
	Määräraha siirretään ao. kiinteistön kustannuspaikalle tarpeen mukaan.		
90830 Kiinteistöjen piharakennukset	-10 000	-20 000	-20 000
90562 Uimahalli	-250 000	0	0
	Uuden uimahallin suunnittelun määräraha 250.000€ vuodelle 2024. Muut uimahallin rakentamiseen liittyvät kustannukset selviävät suunnittelun edetessä, joten ta 2024 vaiheessa niitä ei ole varattu suunnitelmavuosille 2025-2026		

Vesihuoltolaitos / Seliteosa investointimäärärahan käyttökohteista				
		2024	2025	2026
96101	Täydennysrakentaminen, vesi	-50 000	-50 000	-50 000
			uusiminen	
96108	Kaukovalvonta ja paineenkoro	-80 000	-80 000	-15000
		Vanhojen laitteistojen saneeraus 60 000€, Ritamäen vesitornin aitaus 20 000 €	Uusiminen ja lisääminen 15 000€ Ritamäen vesitornin katto	Uusiminen ja lisääminen
96200	Vesijohtoverkoston saneeraus	-240 000	-240 000	-240 000
		Malmivaarantie 100 m, Nikkarintie 300 m, Poutuntie / 200, Vainiontie 260 m, Puusepäntie, Saarenkuja	Asbestisementtijohdot A/200, Jalminkatu,	Asbestisementtijohdot A/200
96300	Uudet asunto-, teollisuus - yms. alueet, vesi- ja viemäri	-60 000	-200 000	-200 000
		Ilkanpuisto (Siilinkuja, Siilinpolku, Ilkanpuistontie)	Ritalalontie	Peikkopuro
96501	Täydennysrakentaminen, viemäri	-50 000	-50 000	-50 000
			Uusiminen	
96600	Viemäriverkoston saneeraus	-100 000	-100 000	-100 000
			Kuvaukset ja vanhojen saneeraus	
96654	Haja-asutusalueen viemäröintikohteet	-50 000	-150 000	-150 000
			Toiminta-alueen liittymiset	
96670	Haja-asutusalueen viemäröintihankkeet	-50 000	-100 000	-100 000
			Toiminta-alueen viemäröintikohteet	
96705	Pumppaamojen saneeraus	-80 000 55 000	-50 000	-220 000
		(Kiviristintien JVP:n saneeraus), JVP 6 Kuortane	Saneeraukset	Uusi pumppaamo
96705	Kaukovalvonnan uusiminen, viemäri	-30 000	-15 000	-15 000
			Vanhojen laitteistojen saneeraus	

Viheraluepalvelut / Seliteosa investointimäärärahan käyttökohteista				
		2024	2025	2026
90702	Paukun piha-alueet	-80 000	-200 000	0
		Vanhan Paukun pysäköintialueen valaistus	Vanhan Paukun laskeutuvan perhosen lavan ja aukion laatoituksen ja pohjien uusiminen	
92241	Kissankellon päiväkot	0	-100 000 33 000	0
			Kissankellon luonnonmukainen päiväkot 100.000€. Avin avustus 30% = 33.000€	
92100	Puistot ja yleiset alueet	-10 000	-310 000	-60 000
		Asuntoalueiden uusien puistojen ennakkotyöt	Uusien puistojen rakentaminen 60.000€, Paukun alueen rantareitti 250.000€	Asuntoalueiden uudet puistot
92110	Puistojen peruskorjaus	-150 000	-100 000	-100 000
		Leikkipaikkojen korjaus EU-normien mukaisiksi: Puistokäytävät ja hulevedet Iisakinpuisto, Palomäenpuisto, Marielundinpuisto, Töyräpuisto, Lagerstedinpuisto, Niemitalonpuisto	Puistojen peruskorjausta, siirretään kohteita 2024 vuodelta mitä jää toteuttamatta	Puistojen peruskorjausta, siirretään kohteita 2025 vuodelta mitä jää toteuttamatta
92150	Uimarannat	-20 000	-25 000	-10 000
		Uimarantojen kehittäminen Jokilaakson laivalaituri, Hirvijärven asuntov. alueen rakennusten purku ja alueen ennallistaminen	Kuntoilupaiikka Kauhajärven uimaranta	Uimarantojen kehittäminen

Viheraluepalvelut / investoinnit/ seliteosa

		2024	2025	2026
92290	Kiinteistöjen piha-alueet	-130 000	-150 000	-150 000
		Poutun koulun pihavälineiden uusinta ja aita, Alanurmon koulun pyörätelineiden lisäys, Jokilaakson päiväkodin aidan uusinta ja aurinkosuoja, Haapakosken aidan rakentaminen, Liuhtarin kiinteistön valaistus ja Työterveys pysäköintialueen pistokkeet, Jokilaakson pysäköintialueen kunnostus ja asfaltointi	Edellisen vuoden tekemättömät sekä Yläkoulun kuntoiluvälineiden lisääminen ja siirto, Tiistenjoen koulun leikkivälineiden ja valaistuksen uusintaa, Alanurmon koulun leikkivälinemuutokset, Hopearinteen suihkulähde, Kaupungintalon pihan laatoituksen ja istutusalueiden kunnostus, Alanurmon koulun pysäköinti/lämmityspaikkojen lisääminen, Jokilaakson pysäköintialueen kunnostus ja asfaltointi, Nuorisotalon pysäköintialueen	Männikön koulun leikkivälineen uusiminen 20.000€ , Hellanmaan opettajien pysäköintialue 10.000€, Jokilaakson pysäköintialueen kunnostus ja asfaltointi 30.000€
92301	Ulkovalaistuslaitteet, puistot	-45 000	-45 000	-45 000
		Uudet valot á 15 000 € kiireellisyysjärjestyksessä seuraavista puistoista: Vallipuisto, siirilänpuisto, lisakinpuisto, Jokipellonpuisto, Puolukkatienupuisto, Vesipaikanpuisto, Vähätänpuisto, Töyräpuisto	Puistovalaistuksen peruskorjausta, siirretään kohteita 2024 vuodelta mitä jää toteuttamatta	Puistovalaistuksen peruskorjausta, siirretään kohteita 2025 vuodelta mitä jää toteuttamatta
	Torin kehittäminen	0	0	-200 000
				Torialueen suunnittelu/kehittäminen

Liikenneväylät / Seliteosa investointimäärärahan käyttökohteista				
		2024	2025	2026
91002	Päällystykset	-300 000	-300 000	-300 000
		Päällystykset: Kotametsäntie, Teräskuja, Kuusikontie, Saarenkankaantie, Alangonväylä +JKPP. Pintaukset: Peltolantie. Urapaikkaukset: Kustaa Tiituntie, Härsiläntie	Alustavan toteutusjärjestyksen mukaisesti	
91009	Yksityistiet	-50 000	-80 000	-80 000
		Yksityisteiden rakenteelliset parannukset		
91080	Sadevesiviemäröinnit	-140 000	-870 000	-450 000
		sadevesiputket 40.000€, hulevedet saneeraus 100.000€	Hulevesiviemäröinnit vuosittain 190.000€, ojien ruoppaukset vuosittain 30.000€, Saarenkangas 450.000€, Siirilän sv 200.000€	Hulevesiviemäröi nnit vuosittain 190.000€, ojien ruoppaukset vuosittain 30.000€
91082	Liikenneturvallisuus	-25 000	-50 000	-50 000
		Liikenneturvallisuuden parantaminen		
91099	Täydennysrakentaminen	-85 000	-100 000	-100 000
		kaavahankkeisiin ja kaavamuutoksiin		
91107	Esteettömyys	-10 000	-20 000	-20 000
		Esteettömyyden parantaminen		
91133	Katuviheralueiden perusparannukset	-10 000	-25 000	-25 000
		Perusparannukset ja liikenneturvallisuuden sekä hoidon helpottaminen		

Liikenneväylät / Seliteosa investointimäärärahojen käyttökohteista

	2024	2025	2026
91155 Katujen peruskorjaukset	-415 000	-464 000	-400 000
	Puusepäntie 215.000€, Saarenkuja 200.000€	Jalminkatu 130.000€, Riekontie 75.000€, Leivontie 259.000€	
91157 Sillat	-340 000 160 000	-400 000 340 000	-100 000
	Riipisen silta 150.000 € + Lankilantien silta / suunnittelu 90.000 € + rakentaminen 100.000€. Avustus 160.000€	Lankilantien silta 400.000€, avustus 340.000€	Kuntotutkimukse n mukaiset korjaukset
91200 Katu- ja tievalaistus	-50 000	-50 000	-50 000
	Saneeraukset	Saneeraukset ja uudiskohteet	
91250 Uudet asunto- ja teollisuusalueet	-196 000	-650 000	-650 000
	Ilkanpuisto (Siilinkuja 70.000€, Siilinpohku 35.000€, Ilkanpuistontie 66.000€), Alangon pieni kiertoliittymä 25.000€	Ritasalontie (300m+ tunneli)	Peikkopuro
91300 Liikennevalot, ohjauslaitteet	-30 000	-30 000	-30 000
		Korjaus	
91080 Sadevesiviemäröinnit	-500 000	0	0
	Simpsiöntien sadevesiviemäröinti uimahallirakentamisen myötä hulevesien poisjohtamiseksi		

Ulkoliikuntapaikat / Seliteosa investointimäärärahan käyttökohteista				
		2024	2025	2026
92200	Urheilu- ja ulkoilualueet	0	-300 000	0
			Hiekkatekonurmen perustaminen Patruuna-Areena	
92234	Ritavuoren koulun kenttä	-286 000	0	0
			Ritavuoren koulun kenttä.	
92200	Kivistin kenttä	0	0	-700 000
				Kivistin kentän pelinurmien, aidan ja rakenteiden kunnostus
92200	Urheilu- ja ulkoilualueet	-80 000	-80 000	-80 000
			Kuntoratojen parannus ja valaistus	
92205	Skeitti- ja pumptrack	0	-250 000	0
			Lähiliikuntapaikka, skeitti- ja pumptrack	
92232	Yleisurheilukenttä	0	-100 000	-250 000
			YU-kentän peruskorjauksen suunnittelu	YU-kentän peruskorjaus ja maalaus (tekonurmi, juoksurata)
92233	Pesäpallokenttä	0	-250 000	0
			Kentän peruskorjaus ja maalaus (tekonurmi, juoksurata)	
92239	Hellanmaan koulun kaukalo	-35 000	0	0
			Hellanmaan koulun kaukalon uusiminen	
92200	Urheilu- ja ulkoilualueet	0	-25 000	-60 000
			Haapakosken koulun kentän uusiminen	Haapakosken koulun kaukalo 30.000€, Poutun koulun peliareena 30.000€
92245	Fröötilän reitti	-150 000 90 000	0	0
			Fröötilän reitin parantaminen.	
			Avustus 60%	

Koneet ja kalusto / Tekninen lautakunta / Seliteosa investointimäärärahan käyttökohteista				
		2024	2025	2026
	Maankäyttö- ja kiinteistöosasto	-30 000	-35 000	-35 000
			Mittauskaluston hankinnat	
	98108 Rakennus- ja tilapalvelut	-45 000	-15 000	-15 000
		Erikoiskalustoa 10.000€ Kiinteistöhuollon auto 35.000€		
	98102 Viheralupalvelut	-45 000	-10 000	-10 000
		Kahmarikärry		
	98105 Vesihuoltolaitos	-18 000	0	0
		Korjaamon kalusto ja tärylätkä		
	98106 Liikennealueet	-28 000	-70 000	0
		Parakki ja tärylätkä	Yksityistielana	
	98115 Ulkoliikuntapaikat	-97 000	-99 000	0
		Ulkoliikunnan kalusto ja laitehankinnat 20.000€, kenttien katsomomodulit 30.000€, kelaleikkuri 47.000€	Traktori	
	98110 VSS-Valmiuskalusto	-50 000	-50 000	-50 000
		Investointikohteet määritetään teknisen keskuksen johtoryhmässä tarvekartoituksen perusteella		
	98112 Siivouskalusto	-25 000	-25 000	-25 000
		Siivouskaluston päivittäminen		
	98113 Keittiökalusto	-50 000	-50 000	-50 000
	98116 Mittaus- ja karttajärjestelmän kehittäminen	-20 000	-20 000	-20 000

Koneet ja kalusto / Sivistyslautakunta / seliteosa investointimäärärahan käyttökohteista			
	2024	2025	2026
97012 Hallinto	0	-10 000	-10 000
		Kone- ja kalustotarpeet 2025-2026	
97003 Alakoulut	-300 000	-25 000	-70 000
		Alakoulujen dig. Oppimisympäristöt (Chromebookit)	
97001 Yläkoulu	-10 000	-75 000	-15 000
		Yläkoulun oppimisympäristöt / mediakirjasto	
97002 Lukio	-10 000	-10 000	-10 000
		Lukio opetusvälineet, opiskelukirjaston täydennys, Kalusto TVT	
97051 Varhaiskasvatus	-20 000	-10 000	-15 000
		Ergonomiset korkeat kalusteet päiväkotiryhmiin	TVT-laitteet

Koneet ja kalusto / Hyvinvointilautakunta / seliteosa investointimäärärahan käyttökohteista		2024	2025	2026
97101	Kansalaisopisto	-15 000	-16 000	-14 000
	Kansalaisopiston pöytä tietokoneet (Mediapaja, kieliluokka ja luentoluokka)		Kone- ja kalustohankinnat vuosille 2025-2026 määritellään talousarviovuosittain tarkemmin.	
97008	Kulttuuritoimi	-39 000	-11 000	-10 000
	Äänentoistolaitteet 22.000€, Varastokontti, Patruunatehtaan museon uudistus 12.000€		Kone- ja kalustohankinnat vuosille 2025-2026 määritellään talousarviovuosittain tarkemmin.	
97007	Musiikkiopisto	-11 000	-13 000	-14 000
	TVT-laitehankinnat		Kone- ja kalustohankinnat vuosille 2025-2026 määritellään talousarviovuosittain tarkemmin.	
97005	Kirjasto	-210 000	-13 000	-20 000
		50 000		10 000
	Yhteinen montioimiauto Alajärven kanssa 200.000€, Monitoimiauton valtionapu 50.000€ ehtona investoinnin toteuttamiselle. Kirjaston kalusteet 10.000€		Kone- ja kalustohankinnat vuosille 2025-2026 määritellään talousarviovuosittain tarkemmin.	
97052	Nuorisotoimi	-15 000	-10 000	-10 000
	iwall-seinä			
97050	Liikuntatoimi	-20 000	-15 000	-20 000
			Urheiluvälineistö, kalusto- ja laitehankinnat	